

VADÁSZÉVKÖNYV

2005

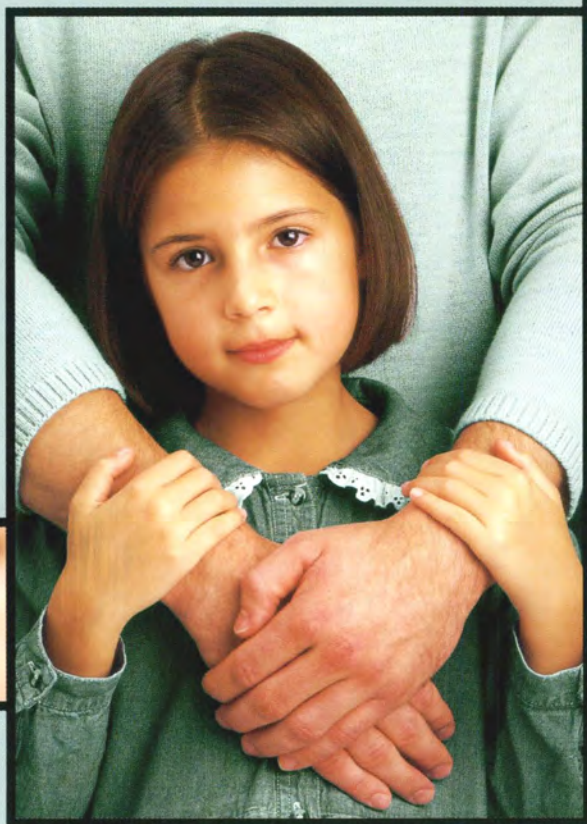
„TERÍTÉKEN A RÓKA”

KAMARAI TAGOK
RÉSZÉRE
TERÍTESMENTES

biztosítási szolgáltatások

Az OTP Garancia Biztosító a magyar
vadászok hivatalos biztosítója

OTP Garancia Biztosító. A segítõ jobb.

2005. ÉVI
VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

2005

„TERÍTÉKEN A RÓKA”

DNIM

DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA
VADÁSZÉVKÖNYV 2005

Felelős szerkesztő:
PECHTOL JÁNOS

A szerkesztőség tagjai:
BÍRÓ GABRIELLA, BLAUMANN ÖDÖN, DÉNES ISTVÁN,
FÁCZÁNYI ÖDÖN, KOVÁCS GÁBOR, KOVÁCS ZSOLT,
MÁROK TAMÁS, TÖRÖK HENRIK

A borító és a naptár rész fotóit
BLAUMANN ÖDÖN
készítette

A hátsó borító fotóját
KOVÁCS GÁBOR
készítette

Lektorálta
GYENGE LÁSZLÓ

ISBN 963 9369 64 0
ISSN 1419-4732

Szerkesztőség címe:
1027 Budapest, Medve utca 34-40.
Telefon: 355-6180 / Fax: 375-8378

Megjelent: 55 300 példányban

2005. ÉVI NAPTÁR

VADÁSZATI IDÉNYEK

Vadászható fajok	Vadászati idő
<p><i>Nagyvadfajok</i> Gímszarvasbika, golyóra érett – bika selejt, tehén – ünő, borjú Dámbika, golyóra érett – bika selejt – tehén, ünő, borjú Őzbak – suta, gida Muflonkos, muflonjuh, -jerke, -bárány Vaddisznó kan, süldő, malac,* – koca Szikaszarvas bika, -tehén, -ünő, -borjú</p>	<p>szeptember 1.–október 31. szeptember 1.–január 31. szeptember 1.–február 28. október 1.–december 31. október 1.–január 31. október 1.–február 28. április 15.–szeptember 30. október 1.–február 28. szeptember 1.–február 28. egész évben május 1.–január 31. szeptember 1.–december 31.</p>
<p><i>Apróvadfajok</i> Mezei nyúl Űregi nyúl Fácánkakas – fácántyúk* Fogoly* Vetési lúd, Nagylilik* Tőkés réce, Csörgő réce, Szárca* Barát-, Kerцерéce* Böjti réce Erdei szalonka* Balkáni gerle Örvös galamb</p>	<p>október 1.–január 20. szeptember 1.–január 31. október 1.–január 31. vadászati idény nélkül október 1.–december 31. október 1.–január 31. szeptember 1.–január 31. október 1.–január 31. vadászati idény nélkül március 1.–április 10. augusztus 15.–február 28. augusztus 15.–október 31.</p>
<p><i>Egyéb apróvadfajok</i> Róka, Pézsmapocok, Nyestkutya, Mosómedve Házi görény, Nyest Borz, Aranysakál Dolmányos varjú, Szarka* Szajkó*</p>	<p>egész évben szeptember 1.–február 28. június 1.–február 28. július 1.–február 28. augusztus 1.–február 28.</p>

* A rendelkezésben előírt szabályok szerint

JANUÁR

- 1874.** január 1-vel a gödöllői vadászterület az erdőhivatal kezeléséből a Császári- és Királyi Udvar Vadászati Hivatal fennhatósága alá kerül 1918 végéig. Vezetője egy erdőmester, a további feladatokat négy udvari vadász, tíz udvari vadőr, két udvari vadászsegéd, egy irodakezelő, egy irodaszolga, egy fogatos látta el.
- 1896.** Megjelenik Cserszilvász Ákos „A vadászat mestere” c. könyve
- 1919.** január 24. Rendelet a vadorzás ellen. Aláírója Laehne Hugó államtitkár. Megpróbálják megakadályozni az első világháború utáni korlátlan vadpusztítást.
- 1925.** januártól a Nimród Vadászújság ismét az újjáalakult Nemzeti Vadászati Véd-egylet hivatalos lapja lett.
- 1934.** január 10-én Nagybányai Horthy Jenő elindult Indokínai vadászútjára.
- 1940.** január 7. Széchenyi Zsigmond délelőtt 11 és délután 4 óra között egy helyben 5 közepes kant, 4 kocát és két süldőt lőtt Ugodon, Esterházy Tamás birtokán. Maga a vadászat Horthy Miklós vadászatának főpróbája volt.
- 1968.** január 1. Miniszteri határozat és a gazdasági irányítás reformja alapján megalakul a Gemenci, Gyulaji, Mezőföldi Erdő- és Vadgazdaság.
- 1969.** január 1-től a Magyar Vadász helyét átveszi a Nimród Vadászújság.
- 1971.** A 30/1970 (XII. 24) MÉM sz. rendelet eltörölte az apró- és nagyvadas vadász-társasági elnevezést. Lehetővé vált az átvonuló vagy a területen állandóan megtalálható valamennyi vadfajt elejteni.
- 1974.** A Börzsönybe telepített muflonállományból elejtik az első kost.

JANUÁR

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szombat	7.32	16.05	21.56	10.48		17. Hétfő	7.25	16.24	10.54	0.01	☾
2. Vasárnap	7.32	16.06	23.05	11.04		18. Kedd	7.24	16.26	11.13	1.13	
3. Hétfő	7.32	16.07	-- --	11.19	☾	19. Szerda	7.23	16.27	11.34	2.25	
4. Kedd	7.31	16.08	0.16	11.35		20. Csütörtök	7.23	16.29	12.01	3.35	
5. Szerda	7.31	16.09	1.31	11.53		21. Péntek	7.22	16.30	12.36	4.42	
6. Csütörtök	7.31	16.10	2.50	12.16		22. Szombat	7.21	16.32	13.19	5.43	
7. Péntek	7.31	16.11	4.14	12.47		23. Vasárnap	7.20	16.33	14.13	6.36	
8. Szombat	7.30	16.12	5.38	13.31		24. Hétfő	7.19	16.35	15.14	7.18	
9. Vasárnap	7.30	16.14	6.56	14.31		25. Kedd	7.18	16.36	16.21	7.51	☉
10. Hétfő	7.29	16.15	7.59	15.49	●	26. Szerda	7.16	16.38	17.30	8.17	
11. Kedd	7.29	16.16	8.46	17.17		27. Csütörtök	7.15	16.39	18.39	8.37	
12. Szerda	7.28	16.17	9.20	18.46		28. Péntek	7.14	16.41	19.48	8.55	
13. Csütörtök	7.28	16.19	9.44	20.11		29. Szombat	7.13	16.42	20.56	9.10	
14. Péntek	7.27	16.20	10.04	21.31		30. Vasárnap	7.12	16.44	22.06	9.25	
15. Szombat	7.27	16.22	10.21	22.47		31. Hétfő	7.10	16.45	23.17	9.40	
16. Vasárnap	7.26	16.23	10.38	-- --							

FEBRUÁR

- 1938.** január 17-én dr. Beretzk Péter a szegedi tudományegyetemen előadást tartott „A szegedi Fehér-tó madártani jelentősége” címen.
- 1970.** február 25. Megalakul a Zalka Máté Vadásztársaság. Czinege Lajos Honvédelmi Miniszter az Egyetértés Vt. mintájára kívánt vadásztársaságot szervezni a parancsnoki kar számára, a Néphadsereg által kezelt erdők egy részének vadászati hasznosítása céljából.
- 1989.** február 18. Az Egyetértés Vadásztársaság Intéző Bizottsága úgy dönt hogy a legközelebbi közgyűlésen kimondják a megszűnést. Ennek előzménye az volt, hogy a Politikai Bizottság határozatot hozott a megszüntetéséről, értesítették a Minisztertanácsot, ennek elnökét, a MÉM minisztert, és a miniszter végezetül elrendelte a megszüntetést.

FEBRUÁR

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Kedd	7.09	16.47	-- --	9.57		17. Csütörtök	6.45	17.12	10.34	2.33
2. Szerda	7.08	16.49	0.33	10.17	☾	18. Péntek	6.43	17.14	11.14	3.37
3. Csütörtök	7.06	16.50	1.52	10.43		19. Szombat	6.41	17.15	12.05	4.32
4. Péntek	7.05	16.52	3.13	11.19		20. Vasárnap	6.39	17.17	13.04	5.18
5. Szombat	7.04	16.53	4.32	12.09		21. Hétfő	6.37	17.18	14.10	5.53
6. Vasárnap	7.02	16.55	5.41	13.17		22. Kedd	6.36	17.20	15.19	6.21
7. Hétfő	7.01	16.56	6.35	14.40		23. Szerda	6.34	17.21	16.28	6.43
8. Kedd	6.59	16.58	7.14	16.09	●	24. Csütörtök	6.32	17.23	17.38	7.01
9. Szerda	6.58	17.00	7.43	17.38		25. Péntek	6.30	17.24	18.47	7.17
10. Csütörtök	6.56	17.01	8.05	19.03		26. Szombat	6.28	17.26	19.57	7.32
11. Péntek	6.54	17.03	8.24	20.23		27. Vasárnap	6.26	17.29	21.08	7.47
12. Szombat	6.53	17.04	8.41	21.41		28. Hétfő	6.25	17.29	22.23	8.03
13. Vasárnap	6.51	17.06	8.58	22.57						
14. Hétfő	6.50	17.07	9.16	-- --						
15. Kedd	6.48	17.09	9.36	0.11						
16. Szerda	6.46	17.11	10.02	1.23	☾					

MÁRCIUS

- 1867.** március 26. Ferenc József császár és király próbavadászatot tart Gödöllőn szalonkára.
- 1919.** március 5. Vadászfegyverek és lőszerkeszolgáltatásának (február 25. +8 nap) kezdete, helye a Lloyd palota. Gyakorlatilag minden vadásztól elkobozták a fegyvereit.
- 1956.** Gemencen a jégárban elpusztult 2200 szarvas, 600 őz, 800 vaddisznó. Túlélte a katasztrófát 500 szarvas, 80 őz és 100 vaddisznó. A katasztrófa oka az volt, hogy az ártéren $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ra hűlt le a levegő és 2-3 cm-es jég keletkezett. A hideg víz és a jég az állomány jelentős részének pusztulását okozta.
- 1961.** A Lónyai Vadászterdőn terítékre kerül az első nyestkutya az országban. Zán József fővadászt felkérték, lőjön egy borzot, mert kellene a bőre meg a zsírja. A szücsnél derült ki, hogy az elejtett vad nem borz, a Természettudományi Múzeum pedig igazolta, hogy nyestkutya került terítékre.
- 1979.** Árpádhalmon megtartják az első országos fácánkonferenciát.

MÁRCIUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Kedd	6.23	17.30	23.40	8.22		17. Csütörtök	5.51	17.54	9.08	1.26	☾
2. Szerda	6.21	17.32	-- --	8.45		18. Péntek	5.49	17.55	9.55	2.26	
3. Csütörtök	6.19	17.33	1.00	9.16	☾	19. Szombat	5.47	17.57	10.52	3.15	
4. Péntek	6.17	17.35	2.18	9.59		20. Vasárnap	5.45	17.58	11.56	3.54	
5. Szombat	6.15	17.36	3.29	10.58		21. Hétfő	5.43	17.51	13.04	4.24	
6. Vasárnap	6.13	17.38	4.26	12.13		22. Kedd	5.41	18.01	14.13	4.48	
7. Hétfő	6.11	17.39	5.10	13.37		23. Szerda	5.39	18.02	15.23	5.07	
8. Kedd	6.09	17.41	5.42	15.05		24. Csütörtök	5.37	18.04	16.33	5.24	
9. Szerda	6.07	17.42	6.06	16.31		25. Péntek	5.35	18.05	17.44	5.39	☉
10. Csütörtök	6.05	17.44	6.26	17.54	●	26. Szombat	5.33	18.07	18.56	5.54	
11. Péntek	6.03	17.45	6.44	19.14		27. Vasárnap	6.31	19.08	21.11	7.09	
12. Szombat	6.01	17.47	7.00	20.32		28. Hétfő	6.29	19.09	22.28	7.27	
13. Vasárnap	5.59	17.48	7.18	21.49		29. Kedd	6.27	19.11	23.49	7.49	
14. Hétfő	5.57	17.49	7.37	23.04		30. Szerda	6.25	19.12	-- --	8.18	
15. Kedd	5.55	17.51	8.01	-- --		31. Csütörtök	6.23	19.14	1.08	8.57	
16. Szerda	5.53	17.52	8.30	0.18							

ÁPRILIS

- 1887.** április, Rudolf trónörökös Berzencén (Somogy) pár nap alatt 52 őzet lő Festetich Taziló vendégeként. A trónörökös az egyik leggazdagabb vadászterületnek titulálta a revírt a sikeres vadászat végeztével.
- 1924.** április 27-én, a „Hubertus” Országos Vadászati Védegyelet Közgyűlésén a négy éve egyesült két „egyesület” Hubertus-os ága Nagy László vezetésével, puccsal átvette a hatalmat. Április 28-án a Nimród Vadászlap megszűnt hivatalos közlönye lenni a Hubertusnak, kifejtve ezzel egyet nem értését!
- 1934.** április 19-21. a Nemzetközi Vadászati Tanács harmadik teljes ülését Varsóban tartotta... A vándormadarak védelmére vonatkozólag, francia részről az erdei szalonka tavaszi vadászatának teljes tilalmazását követelték. Élénk vita után, a magyar javaslat értelmében határoztak, miszerint a húzáson való vadászat teljesen megengedhető...
- 1935.** április 25. Megjelenik az első magyar természetvédelmi törvény.
- 1972.** április 27. A CIC elnökévé választják Vállus Pált. Első ízben kapta magyar ember ezt a megtisztelő megbízatást.
- 1979.** április 29. A Budavidéki Állami Erdő- és Vadgazdaság a MÉM kezdeményezésére a Hazafias Néprfront Országos Tanácsának támogatásával hozta létre a Budakeszi Vadasparkot, a nemzetközi gyermekév alkalmából.

ÁPRILIS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Péntek	6.21	19.15	2.22	9.50	☾	17. Vasárnap	5.50	19.38	11.48	3.26	☉
2. Szombat	6.19	19.16	3.23	10.58		18. Hétfő	5.48	19.39	12.57	3.51	
3. Vasárnap	6.17	19.18	4.09	12.18		19. Kedd	5.46	19.40	14.06	4.12	
4. Hétfő	6.15	19.19	4.43	13.43		20. Szerda	5.45	19.42	15.16	4.29	
5. Kedd	6.13	19.21	5.09	15.07		21. Csütörtök	5.43	19.43	16.26	4.45	
6. Szerda	6.11	19.22	5.30	16.29		22. Péntek	5.41	19.45	17.37	5.00	
7. Csütörtök	6.09	19.24	5.48	17.48		23. Szombat	5.39	19.46	18.52	5.15	
8. Péntek	6.07	19.25	6.04	19.06		24. Vasárnap	5.37	19.47	20.10	5.32	
9. Szombat	6.05	19.26	6.21	20.24		25. Hétfő	5.36	19.49	21.31	5.52	
10. Vasárnap	6.03	19.28	6.39	21.41		26. Kedd	5.34	19.50	22.54	6.19	
11. Hétfő	6.01	19.29	7.01	22.57		27. Szerda	5.32	19.52	--	6.55	
12. Kedd	5.59	19.31	7.28	--		28. Csütörtök	5.31	19.53	0.12	7.44	
13. Szerda	5.58	19.32	8.02	0.09		29. Péntek	5.29	19.54	1.18	8.49	
14. Csütörtök	5.56	19.33	8.46	1.14		30. Szombat	5.27	19.56	2.09	10.06	
15. Péntek	5.54	19.35	9.39	2.09							
16. Szombat	5.52	19.36	10.41	2.52							

MÁJUS

- 727.** május 30. Meghal az Ardenek apostola, a későbbi Szent Hubertusz. Brabantban hal meg, és Lüttichben temetik el, miután I. Sergius pápa korábban Lüttich érsekévé szentelte. 100 év múlva nyilvánítják szentté, ekkor egy bencés kolostorba temetik el, melyet 827-től Szent Hubertus-apátságként emlegetnek. A Hubertus-napot 1744-től német nyelvterületen november 3-án ünnepeik.
- 1881.** május 20. Megalakult az Országos Magyar Vadászati Védegyelet
- 1883.** május 10. Forgách Károly szabadon ereszt a vadaskertjéből a tribecsi pagonyba 80-100 muflont. Ez volt az első európai szabadterületi telepítés.
- 1921.** május 17-én az Uránia moziban, zsúfolásig megtelt nézőtér előtt tartotta első afrikai élménybeszámolóját Kittenberger Kálmán. Az előadást meghallgatta Horthy Miklós és József magyar királyi herceg is.
- 1925.** május 16-tól a Nemzeti Vadászati Védegyelet megrendezte első trófeabemutatóját. A kiállításon szerepelhetett minden olyan trófea, amelynek viselőjét 1924-ben a csonka Magyarország területén ejtették el, valamint az elszakított részekről azok, melyeknek elejtője a Nemzeti Vadászati Védegyelet tagja volt.
- 1969.** május 16. Franz Josef Windisch-Graetz herceg Magyarországnak adományozza 400 darabos trófeagyűjteményét. A gyűjtemény csak 1985 március 13-án érkezett meg Magyarországra.

MÁJUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Vasárnap	5.26	19.57	2.47	11.29	☾	17. Kedd	5.04	20.18	12.58	2.34	
2. Hétfő	5.24	19.58	3.14	12.53		18. Szerda	5.02	20.19	14.07	2.50	
3. Kedd	5.23	20.00	3.36	14.14		19. Csütörtök	5.01	20.20	15.17	3.05	
4. Szerda	5.21	20.01	3.54	15.32		20. Péntek	5.00	20.22	16.29	3.19	
5. Csütörtök	5.20	20.03	4.10	16.48		21. Szombat	4.59	20.23	17.45	3.35	
6. Péntek	5.18	20.04	4.26	18.04		22. Vasárnap	4.58	20.24	19.06	3.54	
7. Szombat	5.17	20.05	4.44	19.20		23. Hétfő	4.57	20.25	20.29	4.18	○
8. Vasárnap	5.15	20.07	5.04	20.36	●	24. Kedd	4.56	20.26	21.52	4.50	
9. Hétfő	5.14	20.08	5.28	21.50		25. Szerda	4.55	20.27	23.06	5.35	
10. Kedd	5.12	20.09	5.59	22.59		26. Csütörtök	4.55	20.28	-- --	6.36	
11. Szerda	5.11	20.10	6.39	23.59		27. Péntek	4.54	20.29	0.04	7.51	
12. Csütörtök	5.10	20.12	7.28	-- --		28. Szombat	4.53	20.30	0.47	9.15	
13. Péntek	5.08	20.13	8.27	0.47		29. Vasárnap	4.52	20.31	1.18	10.41	
14. Szombat	5.07	20.14	9.33	1.25		30. Hétfő	4.52	20.32	1.42	12.03	
15. Vasárnap	5.06	20.16	10.41	1.53		31. Kedd	4.51	20.33	2.01	13.22	
16. Hétfő	5.05	20.17	11.50	2.16	☽						

JÚNIUS

- 1904.** június 11. Kittenberger Kálmán afrikai „oroszlánkalandja”. A híres „afrikánus” puskája csütörtököt mondott az oroszlán pedig mancsával a combjára ütve, a földre döntötte. Kittenberger a nyakon lőtt, hörgő, sörénytelen hím oroszlán érdes nyelvét megrántotta, majd kihasználva az állat meglepődését, újratöltötte fegyverét, és szemem lőtte a támadó oroszlánt. A sebek lekezelése után, önmaga vágta le a jobb kéz középső ujjpercét. Ezt spirituszba téve, később megküldte a Nemzeti Múzeumnak.
- 1939.** A Királyi Egyetemi nyomda regény pályázatán Fekete István elnyerte a 3000 pengős első díjat, „Zsellérek” című regényével. A regény a karácsonyi könyvvásár legnagyobb sikere lett. Alig egy hónap alatt két kiadásban, összesen hússzezer példányban fogyott el. A Zsellérekkel Fekete István belépett a magyar irodalom nagyjai közé.
- 1948.** június Megjelenik a MAVOSZ lapja, a Magyar Vadász. A lap a vadászati tömegoktatás előfutáraként az 5. számában megjelenteti a vadászat legfontosabb 20 „parancsát”.
- 1982.** június 15. A CIC közgyűlése irodalmi nagydíjat ítél oda Studinka Lászlónak.

JÚNIUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szerda	4.50	20.34	2.17	14.38		17. Péntek	4.46	20.44	15.21	1.39	
2. Csütörtök	4.50	20.35	2.33	15.52		18. Szombat	4.46	20.44	16.38	1.56	
3. Péntek	4.49	20.36	2.50	17.07		19. Vasárnap	4.46	20.45	18.00	2.17	
4. Szombat	4.49	20.37	3.08	18.22		20. Hétfő	4.47	20.45	19.24	2.44	
5. Vasárnap	4.48	20.37	3.31	19.36		21. Kedd	4.47	20.45	20.43	3.23	
6. Hétfő	4.48	20.38	3.59	20.46	●	22. Szerda	4.47	20.45	21.51	4.17	○
7. Kedd	4.47	20.39	4.35	21.49		23. Csütörtök	4.47	20.45	22.42	5.28	
8. Szerda	4.47	20.40	5.21	22.41		24. Péntek	4.48	20.45	23.18	6.52	
9. Csütörtök	4.47	20.40	6.17	23.23		25. Szombat	4.48	20.45	23.45	8.21	
10. Péntek	4.47	20.41	7.20	23.54		26. Vasárnap	4.49	20.45	-- --	9.47	
11. Szombat	4.46	20.41	8.28	-- --		27. Hétfő	4.49	20.45	0.06	11.09	
12. Vasárnap	4.46	20.42	9.36	0.19		28. Kedd	4.50	20.45	0.23	12.27	☾
13. Hétfő	4.46	20.43	10.44	0.38		29. Szerda	4.50	20.45	0.40	13.43	
14. Kedd	4.46	20.43	11.52	0.55		30. Csütörtök	4.51	20.45	0.56	14.58	
15. Szerda	4.46	20.43	12.59	1.10	☾						
16. Csütörtök	4.46	20.44	14.09	1.24							

JÚLIUS

- 1923.** A budapesti Állatkertből európai bölényeket (egy bikát és három tehenet) szállítottak a visegrádi koronauradalom erdejébe.
- 1929.** július 1-i hatállyal Nádler Herbert lett az Állat- és Növénykert új igazgatója. A kinevezést Budapest polgármestere nyújtotta át.
- 1945.** július 4. Az ideiglenes nemzeti kormány 4600/40 sz. rendelete alapján, a vadászati jog a magyar államra száll.
- 1956.** július 16. Studinka László mellékállásban hozzáfog külföldiek számára vadászatok szervezéséhez a MAVAD-on keresztül. Levelez, hirdet, tárgyal és tanácsot ad a vadászati program megindítása során. 1957-ben 15 külföldi vendég jött Magyarországra vadászni.
- 1961.** július 1. A Gazdasági Bizottság határozata alapján, önálló erdő- és vadgazdagságként működik a Budapesti Erdőgazdaságtól levált, Gyarmatpusztát magába foglaló Telki Vadgazdaság.
- 1965.** július Cseterki Lajos világrekord bakot lő Martonvásár mellett. A bak 766,5 g súlyú volt, mely a bíráló bizottságtól 228,68 IP kapott.

JÚLIUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Péntek	4.51	20.44	1.14	16.12		17. Vasárnap	5.05	20.35	16.56	0.41	
2. Szombat	4.52	20.44	1.35	17.26		18. Hétfő	5.06	20.34	18.17	1.13	
3. Vasárnap	4.53	20.44	2.01	18.37		19. Kedd	5.07	20.33	19.30	1.58	
4. Hétfő	4.53	20.43	2.34	19.41		20. Szerda	5.08	20.32	20.29	3.01	
5. Kedd	4.54	20.43	3.17	20.37		21. Csütörtök	5.10	20.31	21.13	4.20	○
6. Szerda	4.55	20.43	4.09	21.22	●	22. Péntek	5.11	20.29	21.44	5.49	
7. Csütörtök	4.56	20.42	5.11	21.56		23. Szombat	5.12	20.28	22.08	7.20	
8. Péntek	4.57	20.41	6.17	22.22		24. Vasárnap	5.13	20.27	22.27	8.47	
9. Szombat	4.57	20.41	7.25	22.43		25. Hétfő	5.14	20.26	22.45	10.10	
10. Vasárnap	4.58	20.40	8.33	23.00		26. Kedd	5.15	20.25	23.01	11.29	
11. Hétfő	4.59	20.40	9.41	23.15		27. Szerda	5.17	20.23	23.19	12.46	
12. Kedd	5.00	20.39	10.47	23.30		28. Csütörtök	5.18	20.22	23.39	14.02	☾
13. Szerda	5.01	20.38	11.55	23.44		29. Péntek	5.19	20.21	-- --	15.17	
14. Csütörtök	5.02	20.37	13.04	23.59	☾	30. Szombat	5.20	20.19	0.03	16.29	
15. Péntek	5.03	20.36	14.17	---		31. Vasárnap	5.22	20.18	0.34	17.36	
16. Szombat	5.04	20.36	15.34	0.18							

AUGUSZTUS

- 1866.** augusztus 9. Budapesten megnyílik az Állatkert.
- 1871.** augusztus 19. Megalakul az Országos Nemzeti Lövészegylet.
- 1917.** augusztus 20. Ferenc József először vadászik Gödöllőn, teríték: egy közepes 12-es, 8-as, 16-os (5,70 kg) szarvasbika és egy vadkan.
- 1931.** augusztus 18-án felavatták Bársony István síremlékét a Kerepesi úti temetőben. A síremlék elkészültét a magyar vadászok kegyelete tette lehetővé.
- 1947.** augusztus 13. Az FM épületében megalakul a Magyar Vadászok Országos Szövetsége
- 1971.** augusztus 27. Megnyílik Budapesten a Vadászati Világkiállítás, mely szeptember 30-ig tart. 2 millió látogatója 5784 trófeát tekinthetett meg. 20 európai, 2 amerikai, 3 ázsiai és 8 afrikai ország mutatta be vadászati eredményeit.

AUGUSZTUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Hétfő	5.23	20.17	1.14	18.34		17. Szerda	5.44	19.51	19.04	1.49	
2. Kedd	5.24	20.15	2.04	19.22		18. Csütörtök	5.45	19.49	19.41	3.14	
3. Szerda	5.25	20.14	3.03	19.59		19. Péntek	5.47	19.47	20.08	4.44	○
4. Csütörtök	5.27	20.12	4.08	20.27		20. Szombat	5.48	19.45	20.29	6.14	
5. Péntek	5.28	20.11	5.16	20.49	●	21. Vasárnap	5.49	19.44	20.48	7.41	
6. Szombat	5.29	20.09	6.24	21.07		22. Hétfő	5.51	19.42	21.05	9.05	
7. Vasárnap	5.31	20.08	7.32	21.22		23. Kedd	5.52	19.40	21.22	10.25	
8. Hétfő	5.32	20.06	8.39	21.37		24. Szerda	5.53	19.38	21.42	11.44	
9. Kedd	5.33	20.04	9.46	21.50		25. Csütörtök	5.55	19.36	22.05	13.02	
10. Szerda	5.35	20.03	10.54	22.05		26. Péntek	5.56	19.34	22.34	14.18	☾
11. Csütörtök	5.36	20.01	12.04	22.21		27. Szombat	5.57	19.32	23.11	15.28	
12. Péntek	5.37	20.00	13.18	22.42		28. Vasárnap	5.59	19.30	23.58	16.30	
13. Szombat	5.39	19.58	14.35	23.09	☽	29. Hétfő	6.00	19.28	-- --	17.21	
14. Vasárnap	5.40	19.56	15.55	23.46		30. Kedd	6.01	19.26	0.54	18.01	
15. Hétfő	5.41	19.54	17.10	-- --		31. Szerda	6.03	19.24	1.58	18.32	
16. Kedd	5.43	19.53	18.14	0.39							

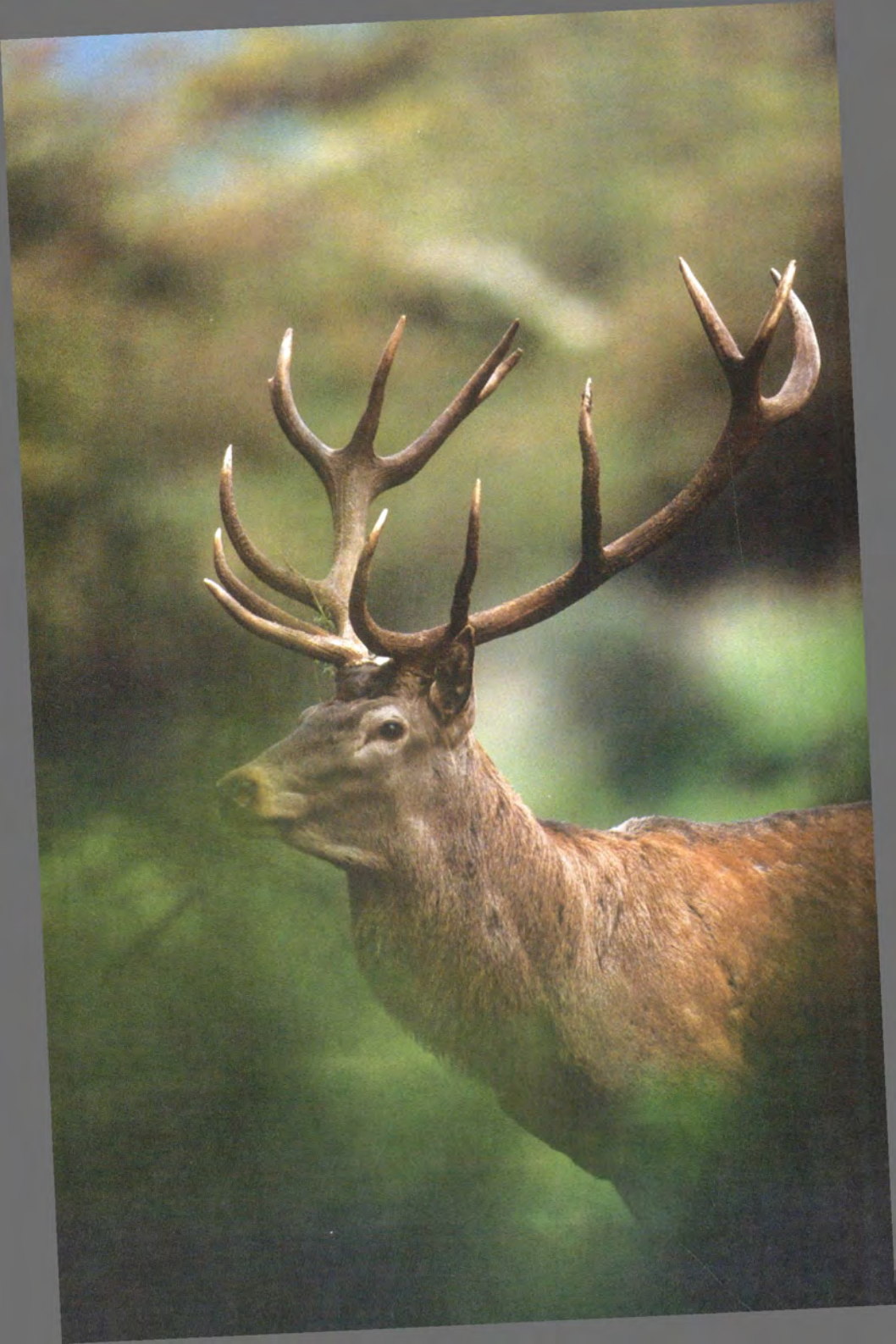

SZEPTEMBER

- 1031.** szeptember 2. Egy felzavart vadkan megöli István király fiát, Imre herceget, a testőr sereg hadseregarancsnokát. Az esemény helyszíne az egyik verzió szerint Csepel-sziget, a másik szerint a Pilis erdeje.
- 1640.** szeptember 1. Rákóczi György a Görgényi hegyekben 2 nap alatt 10 medvét, 12 vaddisznót, 9 farkast és 11 rókát ejt el.
- 1897.** szeptember 12. Megnyílik a Magyar Mezőgazdasági Múzeum
- 1909.** szeptember 24. József főherceg 1000. bikáját ejti el a Börzsönyben. Királyházán, Diósjenő és Kémence között épült a századelőn egy vadászház, melyben emléktábla őrzi a fenti eseményt. A tábla ma is megtalálható a vadászházban, magán viseli a 45-ös harcok nyomát.
- 1941.** szeptember 2-i ítéletében a Magyar Királyi Kúria kötelezte Gyöngyös-Halászi Takách Gyulát, azonnal hagyja abba, hogy a Magyar Vadászújságot mint a legelterjedtebb vadászlapot hirdesse. A pert Kittenberger Kálmán, a Nimród Vadászlap felelős szerkesztője és kiadója 1940-ben indította.
- 1946.** szeptember 1-én újra megjelent a Nimród Vadászlap Kittenberger Kálmán szerkesztésében és kiadásában.
- 1967.** szeptember 14. Lábod-Szarvaspusztán elejtenek egy páratlan 24-es bikát, az úgynevezett Auloch-bikát (246,13 IP), mely később a vilákiállítás emlékmájául szolgált.

SZEPTEMBER

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Csütörtök	6.04	19.22	3.06	18.55		17. Szombat	6.25	18.50	18.50	5.08	
2. Péntek	6.05	19.20	4.15	19.14		18. Vasárnap	6.27	18.48	19.08	6.33	○
3. Szombat	6.07	19.19	5.23	19.30	●	19. Hétfő	6.28	18.46	19.25	7.56	
4. Vasárnap	6.08	19.17	6.30	19.44		20. Kedd	6.29	18.44	19.44	9.18	
5. Hétfő	6.09	19.15	7.38	19.58		21. Szerda	6.31	18.42	20.05	10.39	
6. Kedd	6.11	19.13	8.45	20.12		22. Csütörtök	6.32	18.40	20.32	11.58	
7. Szerda	6.12	19.10	9.55	20.28		23. Péntek	6.33	18.38	21.06	13.13	
8. Csütörtök	6.13	19.08	11.08	20.47		24. Szombat	6.35	18.36	21.50	14.20	
9. Péntek	6.15	19.06	12.23	21.11		25. Vasárnap	6.36	18.34	22.44	15.17	☾
10. Szombat	6.16	19.04	13.41	21.43		26. Hétfő	6.37	18.32	23.46	16.01	
11. Vasárnap	6.17	19.02	14.56	22.28	☾	27. Kedd	6.39	18.30	-- --	16.35	
12. Hétfő	6.19	19.00	16.03	23.29		28. Szerda	6.40	18.28	0.53	17.00	
13. Kedd	6.20	18.58	16.57	-- --		29. Csütörtök	6.41	18.26	2.02	17.21	
14. Szerda	6.21	18.56	17.37	0.46		30. Péntek	6.43	18.24	3.11	17.37	
15. Csütörtök	6.23	18.54	18.07	2.12							
16. Péntek	6.24	18.52	18.31	3.41							

OKTÓBER

- 1762.** október 8. A kiapadhatatlannak vélt vadbőségű erdélyi hegyekben a XVIII. század elején már alig volt bölény. Az utolsó bölényt a borgói Pláj magaslaton ejtették el, mely a Bethlen grófok birtoka volt. Újfalvy Sándor leírása szerint az elejtett állat 10-12 éves és öt mázsa súlyú volt.
- 1920.** október 5-én közgyűlési határozattal egyesült az „Országos Magyar Vadászati Védegylet” és a „Hubertus” Magyar Vadászok Országos Szövetsége. Elnök: gróf Teleki Pál.
- 1943.** október 30. Kárpát-medencei libarekord: gróf Szapáry László Geszten 248 libát lő egy nap.
- 1982.** október 13. Először észlelik hazánkban a mosómedvét. Lövő és Sopronkövesd között este 23.30 órakor a 84 főúton egy kukoricatáblából váltott át az út túlsó oldalán levő patak felé, dr. Kőhalmy Tamás és dr. Faragó Sándor szeme láttára.
- 1984.** október 22-26. között tartják az első Vadászati Világkongresszust Madridban, melyet a CIC, a Safari Club és a spanyol vadászszövetség szervezett, 30 ország 500 vadászati szakemberének részvételével. Alapgondolata az volt, hogy a ma vadászata már nem az aratáson, hanem a gondozáson, gazdálkodáson, vadtenyésztésen alapszik.

OKTÓBER

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szombat	6.44	18.22	4.19	17.52		17. Hétfő	7.07	17.51	17.46	6.49	○
2. Vasárnap	6.46	18.20	5.26	18.06		18. Kedd	7.08	17.49	18.06	8.10	
3. Hétfő	6.47	18.18	6.35	18.20	●	19. Szerda	7.10	17.47	18.30	9.31	
4. Kedd	6.48	18.16	7.44	18.35		20. Csütörtök	7.11	17.45	19.02	10.50	
5. Szerda	6.50	18.14	8.57	18.53		21. Péntek	7.13	17.43	19.42	12.03	
6. Csütörtök	6.51	18.12	10.13	19.15		22. Szombat	7.14	17.42	20.32	13.06	
7. Péntek	6.53	18.10	11.30	19.44		23. Vasárnap	7.16	17.40	21.32	13.56	
8. Szombat	6.54	18.08	12.47	20.25		24. Hétfő	7.17	17.38	22.39	14.34	
9. Vasárnap	6.55	18.06	13.56	21.20		25. Kedd	7.19	17.37	23.47	15.03	☾
10. Hétfő	6.57	18.04	14.53	22.30	☽	26. Szerda	7.20	17.35	-- --	15.25	
11. Kedd	6.58	18.02	15.37	23.51		27. Csütörtök	7.22	17.33	0.56	15.43	
12. Szerda	7.00	18.00	16.09	-- --		28. Péntek	7.23	17.32	2.04	15.58	
13. Csütörtök	7.01	17.58	16.33	1.16		29. Szombat	7.25	17.30	3.12	16.12	
14. Péntek	7.03	17.56	16.53	2.42		30. Vasárnap	6.26	16.28	3.19	15.26	
15. Szombat	7.04	17.54	17.11	4.05		31. Hétfő	6.28	16.27	4.29	15.41	
16. Vasárnap	7.05	17.53	17.28	5.27							

NOVEMBER

- 1664.** november 18. Zrínyi Miklós vadászbalesete Csáktornyán.
- 1886.** november 29. Teleki Sámuel Zanzibár szigetén hozzákezd expedíciójának felszereléséhez. Három hónap alatt 17 tonna összerhet halmoznak fel, melyet 470 db 35 kg-os tehercsoomagra bontanak szét. Telekit Bvana Kubva-nak (Nagy úrnak) nevezik el, tekintettel 108 kg-os testsúlyára.
- 1879.** november 21. Rudolf trónörökös elejtette élete első medvéjét a Máramarosi hegyekben, Munkács közelében. Először 100 méterről lőtte meg a vadat, majd a sebzett medvét 30 méterre megközelítve, a homlokára célozva ejtette el.
- 1893.** november 25. A Madártani Intézet megalakulása.
- 1937** Berlin, Nemzetközi Vadászati Kiállítás. 32 nemzet vesz részt 12 ezer trófeával. Magyarország 107 aranyérmét nyert (70 szarvas, 11 dám, 25 őz, 1 mufon) trófeát állított ki.. Nagy sikert értünk el a művészien kialakított hortobágyi diorámánkkal.

NOVEMBER

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Hétfő	6.29	16.25	5.41	15.58		17. Szerda	6.53	16.05	16.34	8.42	
2. Kedd	6.31	16.24	6.57	16.19	●	18. Csütörtök	6.55	16.04	17.21	9.50	
3. Szerda	6.32	16.22	8.16	16.46		19. Péntek	6.56	16.03	18.18	10.47	
4. Csütörtök	6.34	16.21	9.34	17.24		20. Szombat	6.57	16.02	19.23	11.30	
5. Péntek	6.35	16.19	10.48	18.15		21. Vasárnap	6.59	16.01	20.31	12.03	
6. Szombat	6.37	16.18	11.50	19.21		22. Hétfő	7.00	16.00	21.40	12.28	
7. Vasárnap	6.38	16.17	12.37	20.39		23. Kedd	7.02	15.59	22.48	12.47	☾
8. Hétfő	6.40	16.15	13.12	22.02		24. Szerda	7.03	15.59	23.55	13.03	
9. Kedd	6.41	16.14	13.38	23.26	☾	25. Csütörtök	7.04	15.58	-- --	13.18	
10. Szerda	6.43	16.13	13.59	-- --		26. Péntek	7.06	15.57	1.02	13.32	
11. Csütörtök	6.44	16.12	14.16	0.48		27. Szombat	7.07	15.57	2.10	13.46	
12. Péntek	6.46	16.10	14.33	2.08		28. Vasárnap	7.08	15.56	3.20	14.01	
13. Szombat	6.47	16.09	14.50	4.46		29. Hétfő	7.10	15.56	4.34	14.21	
14. Vasárnap	6.49	16.08	15.08	9.29		30. Kedd	7.11	15.55	5.52	14.45	
15. Hétfő	6.50	16.07	15.30	6.06							
16. Kedd	6.52	16.06	15.58	7.26	○						

DECEMBER

- 1902.** december 25-26. Damaszkín Arzén és Kittenberger Kálmán először lép Afrika földjére.
- 1907.** Megjelenik Illés Nándor „A vadőr” című tankönyve. A nyugalmazott főerdőtanácsos hiánypótlásként írta erdőőri hallgatók és vadőri vizsgára készülőknek ezt a könyvet. A művel pályadíjat nyert, az Országos Magyar Vadászati Védőegylet bírálata alapján.
- 1919.** december 31. Öt év indiai fogság után hazatér Kittenberger Kálmán, akit a kelet-indiai angol hatóságok 1914-ben hadifogollyá nyilvánítottak, elkobozták felszerelését, gyűjteményét, és egy indiai fogolytáborba internálták.
- 1969.** december 19. A Mavosz Országos Intéző Bizottság határozatot hoz a Nimród-érem alapításáról. Célja az volt, hogy lehetőség nyíljon sport és hivattas vadászok, vadásztársaságok és egyéb intézmények kitüntetésére. A kitüntetés alapvetően erkölcsi elismerést jelentett a vadgazdálkodás, a vadászat és vadászati kultúra terén tevékenykedő szakmai és támogató személyek, szervezetek és intézmények számára.
- 1973.** december 15-16. A Kőrösladányi Vadásztársaság megszervezte a magyar Dianák első országos találkozóját. 38 puskás vendég közel 600 fácánt és 150 nyulat ejtett el. A résztvevők női vadászklub megalakítását határozták el, amihez kérték a Magyar Vadászok Országos Szövetségének segítségét.

DECEMBER

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Csütörtök	7.12	15.55	7.13	15.19	●	17. Szombat	7.27	15.54	17.08	9.25	
2. Péntek	7.13	15.54	8.31	16.05		18. Vasárnap	7.28	15.55	18.16	10.01	
3. Szombat	7.14	15.54	9.40	17.08		19. Hétfő	7.28	15.55	19.25	10.29	
4. Vasárnap	7.15	15.54	10.33	18.25		20. Kedd	7.29	15.55	20.34	10.51	
5. Hétfő	7.17	15.53	11.13	19.49		21. Szerda	7.29	15.56	21.41	11.08	
6. Kedd	7.18	15.53	11.42	21.14		22. Csütörtök	7.30	15.56	22.47	11.23	
7. Szerda	7.19	15.53	12.04	22.37		23. Péntek	7.30	15.57	23.53	11.36	☾
8. Csütörtök	7.20	15.53	12.23	23.57	☾	24. Szombat	7.31	15.58	--	--	11.50
9. Péntek	7.21	15.53	12.39	--		25. Vasárnap	7.31	15.58	1.01	12.05	
10. Szombat	7.22	15.53	12.56	1.15		26. Hétfő	7.31	15.59	2.12	12.22	
11. Vasárnap	7.23	15.53	13.13	2.32		27. Kedd	7.31	16.00	3.26	12.43	
12. Hétfő	7.23	15.53	13.33	3.50		28. Szerda	7.32	16.01	4.45	13.12	
13. Kedd	7.24	15.53	13.58	5.08		29. Csütörtök	7.32	16.02	6.05	13.52	
14. Szerda	7.24	15.53	14.31	6.24		30. Péntek	7.32	16.02	7.20	14.48	
15. Csütörtök	7.26	15.53	15.13	7.35	○	31. Szombat	7.33	16.03	8.24	16.01	●
16. Péntek	7.26	15.54	16.06	8.36							

TUDJÁK-E
VADÁSZAINK,
HOGY...

...milyen sokrétű a Vadászkamara tevékenysége? Mit tesz a kamara a vad, a vadgazdálkodók, a vadászat és a vadászok érdekében?

Az Országos Magyar Vadászkamara Elnökségének egyik ülésén – ahol a Kamara munkájáról készült beszámoló került megvitatásra – felvetődött, hogy vajon eljut-e a Kamara valamilyeni tagjához mindaz, amit az országos és megyei vezetés érdekében végez, vagy netán csak a vadászati vezetők kapják meg azokat az információkat, amelyek alapján véleményt lehet mondani, illetve minősíteni a Vadászkamara munkáját?

Az országos, valamint a megyei vadásznapok rendezvényein mi magunk is tájékozódunk arról, mennyire informáltak vadászaink, mit várnak el választott vezetőiktől, de keveset hallunk arról, hogy az 53 ezer magyar vadász mit tesz azért, hogy a szigorú szakmai alapokon működő vadgazdálkodásunkat segítse, ill. a magyar vadászok vadászati lehetőségeit bővítse.

Rohanó világunkban sokszor olyan érzésünk támad, hogy a vadászok többségét csupán az érdekli, hogy mikor, mennyit lehet vadászni a lehető legkevesebb befektetéssel. Ugyanakkor felvetődik a kérdés, hogy befektetésük arányban áll-e a kapott lehetőséggel. Egyre kevesebben vállalnak funkciót, mert a mai megváltozott körülmények között hálátlan feladat vezetőnek lenni.

Jó lenne, ha a magyar vadászok többsége átértené a szakma iránti felelősséget, és reálisan látná, hogy a rendszer-váltás óta, majd az új vadászati törvény hatályba lépését követően jelentősen megváltozott a természeti, gazdasági és politikai környezet, melyben a vadászok

érdekképviselői szervezeteinek a munkáját is új alapokra kellett helyezni.

Szeretnénk, ha a magyar vadászok éreznék, tapasztalnák, hogy van képviseletük, és több érdeklődést mutatnának az iránt, hogy kik és mit tesznek az érdekükben, sokszor igen kemény harcok árán. Szeretnénk, ha valamennyien tisztában lennének a Vadászkamara tevékenységével, és megszűnne az általános közömbösség, az érdektelenség. Lehet, hogy a kommunikációval van baj? Kevés az információ?

Szeretnénk ezen változtatni, ezért – miután az Évkönyv minden vadászhoz eljut – a következőkben átfogó képet adunk a Kamara által végzett tevékenységről, remélve, hogy közelebb jutunk vadászársainkhoz.

Milyen feladatokat lát el a Vadászkamara?

Mint köztisztület, elsősorban az állam által ráruházott feladatokat végzi, többek között az állami vadászjegyek kiadását és érvényesítését, a vadász felelősség- és balesetbiztosítást, továbbá szervezi az Állami Vadászvizsgát. Mindezen feladatokat a területi (megyei) szervezetei útján látja el. Évente 53 ezer sport- és hivatásos vadász vadászjegyét érvényesíti, és mintegy 1500-2000 vadászjelöltet vizsgáztat. A kamarai tagság, alkotmánybírósi határozat értelmében, 2003. március 31-től nem kötelező a sportvadászok részére, ennek ellenére a vadászok 99%-a tagja a Kamarának. Ez jelentős előny, hisz ezen szervezettségnek köszönhető többek között az is, hogy a vadász felelősség- és balesetbiztosítás díja valamilyenünnünknek elfogadható szinten van, pályázat útján kialakult díj pedig 5 évig változatlan. A 70 éven felüli vadászok kamarai tagdíjmentességet élveznek.

A közfeladatok mellett a Kamara munkájának nagyobb részét képezi az érdekérvényesítés, a tájékoztatás, az együttműködések kialakítása, a vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatos rendezvények megszervezése, a belső és külső kommunikáció, a bizottságok munkája, a hazai és nemzetközi kapcsolatok ápolása és a hivatásos vadászokkal való törődés.

A Kamara az érdekérvényesítés terén legfontosabb feladatának tartja, hogy a törvények és rendeletek megalkotásánál, azok módosításánál a vadgazdálkodók és vadászok többségének érdekeit képviselje és mindent megtegyen annak érdekében, hogy a jogszabályok segítsék a szakmai érdekek érvényre jutását. Ennek keretében az utóbbi években rendszeresen véleményeztük a vadászati törvényt, ill. annak végrehajtási rendletének módosítására tett javaslatokat, a polgári célú lőfegyverekre vonatkozó törvényt, ill. rendeletet, a környezetvédelmi előterjesztéseket, az állatvédelmi törvényt, az agrártámogatási költségtervet, a Natura 2000 kormányrendelet tervezetét.

Érdekeink megvalósulásáért rendszeres tárgyalásokat folytattunk az Földművelésügyi Minisztérium, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, a Pénzügyminisztérium, az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium és a Belügyminisztérium illetékeseivel. A bekövetkezett változások többnyire pozitívan érintik a vadgazdálkodást és vadászatot, ill. a vadászokat, de természetesen vannak olyan kérdések, melyeket több év távlatában sem sikerült rendezni. Ilyen pl. a sportvadászok rendszeres orvosi vizsgálatának kérdésköre, vagy a vadászatot terhelő 25 %-os Áfa, amiben

a hatóságok hajthatatlanok maradtak. Természetesen nem törődtünk bele az eredménytelenségbe, és tovább dolgozunk a változtatásokért.

Valamennyien tudjuk, hogy a vadgazdálkodás és vadászat sem működhet önállóan, elszigetelten a saját berkein belül, hisz e tevékenység rendkívül sok szakterülettel érintkezik. Vadállományunk szakszerű gondozása, óvása és hasznosítása megköveteli, hogy mind országos, mind területi szinten kiváló együttműködések kötődjenek különböző szervezetekkel.

Az Országos Magyar Vadászkamara az elmúlt években több együttműködési megállapodást kötött.

Az Országos Rendőr-főkapitánysággal létrejött együttműködés elsődleges és legfontosabb célja az orvvadászat visszaszorítása. Az együttműködés magában foglalja még a kölcsönös tájékoztatást, az oktatást, az új vadászok vizsgáztatását és a természetvédelmi szabálysértések, bűncselekmények megelőzését.

A Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságával megkötött megállapodás kiterjed a vadgazdálkodással és természetvédelemmel kapcsolatos nemzetközi egyezmények betartására, ill. betartatására, a vadászat gyakorlásához szükséges feltételek biztosítására, a vadászlőfegyverek és trófeák behozatalára, ill. kivitelére, a külföldi vadászok hazánkba történő beutaztatására és mindazon tevékenységre, ahol a vadász, vagy a vadászat terméke a VPOP hatáskörével találkozhat.

Rendkívül nagy jelentősége van a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal ez évben megkötött megállapodásnak, mely már több éve váratott magá-

ra. A megállapodás rögzíti, hogy a vadgazdálkodás és a természetvédelem szinte egyazon területen folyik, céljaink közösek, és a látszólagos ellentéteket fel kell számolni. Az együttműködő felek közös feladatuknak tekintik a természeti és a védett természeti értékek és területek megővését, károsításának megelőzését, a fenntartható vadgazdálkodás érvényesítését és a vadállomány védelmét. Együttműködünk szakmai programok, bemutatók, rendezvények szervezésében, melyek segítik közös munkánkat. A megállapodás mind országos, mind területi szinten létrejött, a mellette kiadott feladatterv pedig konkrétan rögzíti a teendőket.

Rendszeres és folyamatos kapcsolatot tartunk a felsőfokú tanintézményekkel, ahol vadgazdálkodási kutatás és oktatás folyik. Kölsönösen segítjük egymás munkáját a tervezésben, az oktatásban és a vadbiológiai kutatásokban.

A Kamara a szakmai konferenciákat, bemutatókat, különböző programokat többnyire a Védegylettel közösen szervezi, miután azok nem csak a vadászokat, hanem a vadgazdálkodókat is jelentős mértékben érintik. Ezen programok keretében került megszervezésre a Hivatásos Vadászok Országos Konferenciája, majd ezt követően a vadászatra jogosultak országos értekezlete.

A Vadgazdálkodási Bizottság szervezésében a közelmúltban több vadfajt érintő szakmai tanácskozás került megrendezésre. Nagy érdeklődés kísérte a fácán- és vadkacsa-tenyésztési bemutatót, Abádszalókon az őzről volt szakmai tanácskozás, Kaposvárott a gímszarvas helyzete került „terítékre”, míg Bábolnán a vaddisznó-gazdálkodás volt a téma.

Valamennyi tanácskozáson érezhető volt a vadgazdálkodók szakma iránti rendkívüli érdeklődése, mindenütt több százan vettek részt a rendezvényeken.

A Kamara a szakmai konferenciák anyagait külön kiadványban is megjelentette, hogy azok a vadgazdák is hozzáférhessenek, akik nem tudtak részt venni a tanácskozásokon. Szakanyagok készültek még „A vadászat szerepe a harmadik évezredben”, „A dél-dunántúli gímszarvas helyzete”, „Apróvadállományunk alakulása”, „A trófeabírlat hazai helyzete” címmel.

A Kamara megalapozott döntéseinek meghozatalához elengedhetetlen, hogy teljes mértékben tisztában legyen a vadgazdálkodás és a vadászok mindenkori helyzetével. Ennek érdekében több esetben is készített felmérést, statisztikát a hivatásos vadászokról, a sportvadászokról, az orvvadászat alakulásáról, a vadászati oktatás helyzetéről és az etikai eljárásokról. Indokolt esetben foglalkozik a rászorultak támogatásával, pl. a természeti katasztrófák által sújtott megyéket támogatja, mint ahogy a gyermek- és ifjúsági képzést, különböző kulturális rendezvényeket és a Vadász Könyvklubot is.

A Kamara, céljai megvalósításához rendszeresen igénybe veszi a különböző pályázati lehetőségeket.

Munkáját sok kritika érte a kommunikáció, ill. a propaganda terén. Az Elnökség és a Közgyűlés úgy értékelte, hogy a belső tájékoztatás elfogadható, viszont jelentős mértékben javítani kell a külső kommunikációnkon. A vadászjegyek megújításával egy időben valamennyi vadászunkhoz eljuttattuk az évente rendszeresen megjelenő Évkönyvünket, melyben felhívjuk a figyelmet a jogszabályi változtatásokra, közreadjuk a leg-

fontosabb címlistákat, továbbá megjelentetünk szakmai cikkeket, ill. kulturális anyagokat. Korábban évközi tájékoztatásul szolgált a „Cserkelő” című hírlevél, melyet a múlt évben felváltottak a megyei Hírlevelek, ill. megyei Vadászújságok, melyek a helyi információkon túl országos jelentőségű híreket is tartalmaznak. A Kamara – az FVM, ill. a KvVM támogatásával – már harmadik alkalommal jelentette meg a „Hogyan lehet vadászni Magyarországon” című, négy nyelvű kiadványát, melyhez a hazai vadgazdálkodók, valamint a hazánkba érkező külföldi vendégvadászok is hozzájuthatnak.

A kritikák ellenére úgy érezzük, hogy a külső kommunikációnk is javuló tendenciát mutat mind megyei, mind országos szinten. Honlapunk és más vadászati információs portálokkal történő együttműködésünk eredményeként, internethasználattal bíró vadásztársaink naprakészen olvashatják a legfrissebb híryananyagokat. A Kamara vezetői folyamatosan adnak interjúkat a médiának, különböző szakmai és aktuális témákról. A híryananyagok fontosságától és súlyától függően kerül sor sajtótájékoztatók megszervezésére.

Az elmúlt évben a Védegyessel közösen került megalapításra a Kittenberger Kálmán Sajtódíj, mely minden évben a sajtónapon kerül átadásra azon újságírók részére, akik az év folyamán a legtöbbet tettek annak érdekében, hogy a közvélemény hiteles információkhoz jusson szakmánkról. Elsősorban a városi lakosság tájékoztatására kötöttünk együttműködést a Budapest Rádióval, mely havi műsorként rendszeresen foglalkozik a vadgazdálkodással és vadászattal.

Köztudott, hogy a kamarai tagság a hivatásos vadászok számára kötelező. Úgy gondoljuk, hogy az őket képviselő szervezetnek mindent meg kell tenni életkörülményeik javítása érdekében. Évente megszervezésre kerül a hivatásos vadászok továbbképzése, oktatása, melyen közel 3600 hivatásos vadász vesz részt. Közreműködtünk a kötelező forma- és egyenruha biztosításában, a Hivatásos Vadászok Szolgálati Szabályzatának ki munkálásában. A „Hivatásos Vadász Kézikönyv” szerkesztés alatt áll, és minden évben megrendeztük a Hivatásos Vadászok Megyei és Országos Versenyét.

Az EU csatlakozást követően, fontos szerep vár rájuk a vadhús minősítésében, a vadegészségügyi rendelet betartásában. A Kamara a törvényi, ill. rendeleti előírásoknak megfelelően, közreműködik, ill. vállalta a vadászok utazásának, ill. vállalta a vadászok utazásának alkalmassági vizsgájának megszervezését, a vadászok utazásának pedig továbbképzési lehetőséget biztosít.

Megalapítottuk a „Kamara Aranyérme” kitüntetését, melyet évente azon 24 vadásztársunk vehet át, akiket az Országos Elnökség – a megyei javaslatok alapján – arra érdemesnek talál. Figyelemmel kísérjük idős vadászaink életét, és alkalomhoz kötődően megköszönjük munkájukat. Rendszeresen részt veszünk olyan országos rendezvényeken, amelyeken a vadgazdálkodást és a vadászatot képviselhetjük, mint pl. a FeHoVa kiállítás, mely a vadászok legsikeresebb találkozója. Szervezzük az Országos Vadásznapot, az Országos Vadászbált, más szakmai kiállításokat, képzőművészeti bemutatókat, részt veszünk a mezőgazdasági könyvhónapon, ahol bemutatjuk a legfrissebb vadászkönyveket. 2004 áprilisában a Kamara kezdeményezésére

országos környezetisztító akciónap indult, melynek sikeréről a média is beszámolt.

A Kamara kapcsolatrendszere rendkívül sok irányú, legszorosabb munkakapcsolatot a Védjeggyellett és az FVM Vadgazdálkodási és Halászati Főosztályával alakított ki. Mellette együttműködik a Vadgazdálkodási Termékek és Szolgáltatások Tanácsával, a Parlamenti Vadászklubbal, a Vadászati Kulturális Egyesülettel, a Magyar Madártani Egyesülettel, a WWF-vel, és képviselteti magát az Országos Vadgazdálkodási Tanácsban.

Nemzetközi kapcsolatai is sikeresek, a Védjeggyellett és vezetőin keresztül, ill. közvetlenül is kapcsolatot tart a FACE és a CIC szervezeteivel. Az FVM Törvényességi Felügyeleti Főosztálya folyamatosan és rendszeresen ellenőrzi a Kamara központjának, ill. területi szervezeteinek munkáját, az elkészült jegyzőkönyvek arról tanúskodnak, hogy az OMVK és területi szervezetei kifogástalanul és törvényesen működnek.

Tisztelt Vadásztársak!

A teljesség igénye nélkül – szinte csak címszavakban – egy rövid áttekintést adtunk a Kamara tevékenységéről, melyet ha részleteznénk, kevesebben olvasnának el. Reméljük, hogy a vadászok többsége érzi, hogy nem tétlenkedünk, hanem őket szolgáljuk, és tesszük ezt mindaddig, amíg meglesz a bizalom, mert van teendők bőven. A közeljövő fő feladatának tekintjük, hogy olyan törvényi háttérrel biztosítsunk, mely az új haszonbérbeadási ciklusban megőrzi vadászaink számára a vadászati lehetőségeket. Reméljük, hogy mielőbb liberalizálni tudjuk a fegyvertartás egészségügyi feltételrendszerét, és bízunk abban, hogy a hivatásos vadászokról a közelmúltban készített felmérés alapján, javítani tudunk életkörülményeiken. Céljaink és terveink megvalósításánál mindenkor a szakmai szempontoknak kell érvényesülni, első a gazdálkodás tárgyát képező értékes vadállomány, illetve annak élőhelye, majd csak ezt követheti a vadászat. A szakmai munka következetes végrehajtásával teremthetünk olyan alapokat, melyek szinten tartják, illetve fejlesztik a vadállományt és ezzel együtt a vadászati lehetőségeket.

Pechtol János

OTT A RÓKA!

Amikor azt a megtisztelő felkérést kaptam, hogy írjak a rókaról, több kérdés jutott eszembe a vadászmentalitásunkkal kapcsolatban.

Miért van, hogy élményeinkről megfelelő társaságban, ahol nem kell attól tartani, hogy kinevetnek, vagy elnéző, kételkedő, esetleg gúnyos mosolygással hallgatják történeteinket, még a leginkább magának való öreg erdőjáró is szívesen mesél, meséli el a vele megtörténtekeket.

Miért van, hogy ezeket a történeteket a legszívesebben csak a magunk fajtája között elevenítjük fel? Mert az átlagember bennünket, természetjárókat, vadászokat, horgászokat nagyotmondónak, füllentősnek, vagyis hazudósoknak tart. Jägerlatein, vadászlatin, a német nyelvben még külön szó is van a vadászfüllentésre.

Miért hát a szavahihetelenségünk?

Mert a természetet sokat járó ember néha lát olyasmit, amit még szakmai társaságban is félve mesél el, mert tudván tudja, hogy azzal erősen próbára teszi hallgatósága hiszékenységét.

Mi lehet akkor az erő, ami bennünket élményeink elmesélésére, akiknek pedig tehetsége van hozzá, azt tollat, ceruzát, ecsetet fogva, a látottak megörökítésére készteti? A megosztás kényszere az, mert vadászemlékeink élménnyé igazán akkor válnak, ha azokat másokkal meg tudjuk osztani.

És miért van, hogy vadászemlékeink között nagyon is előkelő helyet foglal el

a róka, az állatvilág Cagliostroja, ahogy Maderspach Viktor következetesen nevezi állatvilágunk könnyed, merész, életrevaló szélhámosát?

Miért van, hogy a sáros novemberi szántást taposó, hatalmas sárpapucst cipelő, puskáját vállára akasztó, hajadonfővel „füstölgő”, holtfáradt, saját magát fennhangon, titkon a vadászatvezetőt átkozó vadászbaba a villám költözik, ha végigszalad a párába vesző hajtósoron a kiáltás: „róka a körben”?

Miért nem szólnak vadászírók vaddisznós kertek nagyterítékű vadászatairól, „trambulinos” – micsoda rettenetes szakzó és mégis milyen kifejező – „repetett” récevadászatok hekatombáinak fe-

lejthetetlen élményeiről? Mert az ott „produkált” számokhoz – mert nem egyebek – fűződő vadászélmény nagyon is múlandó, „karátjai” nincsenek.

Miért szól Fekete István talán legszebb elbeszélése, „A király” a róka vadászatáról?

Miért van, hogy Fekete István, Maderspach, Széchenyi, Bársony és a többi NÉV mindannyian külön emlékeznek meg a rókáról?

Miért van, hogy Kipling Kotikja, Salten Bambija, Leslie Rozsdása elbűjíhat Vuk mellett? Talán mert Vuk írója nem emelte ki regényének főszereplőjét a környezetéből, nem akarta fetisizálni a kiválasztott faj egyedét, zsákmányszerzését nem hamisította ártatlan csínytevésnek, nem akarta eltagadni, hogy állatregényének főszereplője ragadozó, és ragadozóként része, elválaszthatatlan és szükséges része az embert is életben tartó, ám önzése által mégis két részre választott, hasznosnak és haszontalannak minősített élővilágnak.

Mert Vuk története nem a fantázia születése; élő környezetében ábrázolja a rókát, írójának a róka vadászata, megfigyelése közben szerzett hatalmas, igaz élményanyagából alkotói zsenialitással összekovácsolva.

És álszent szépítgetés nélkül, szinte észrevétlenül tanítja az olvasót, rokonszenves színekben mutatja be nekünk a „ravasz rókát”, amely képes volt megmaradni az emberi civilizáció terjedése ellenére is.

Mert ha az egyed nem is, de a faj az „erőszakkal szemben, fölényes szellemi tulajdonságainak latba vetésével, mindig és mindenütt diádalmaskodik”. Ezért van, hogy saját élményeinknek is egyik főszereplője a róka, és ezért meséljük élményeinket habozva, mert a nyitott

szemmel járó vadász néha bizony hihetetlen dolgokat lát elegáns vörös fraktot viselő barátunktól.

Mert ... „a Természet Nagy Titokkönyvét senki se tudja maradéktalanul kitanulni. Hiszen abba, különösen a legbelsejébe, még az erdőt-mezőit nyitott szemmel járó vadászember is ritkán, csak kivételes ajándékképpen nyer egy-egy röpke bepillantást. Végigolvasni azonban neki sem engedik.”

Széchenyi Zsigmond szép és igaz gondolatainak mond ellent az ember természetszabályozó tevékenysége. Miután a vadon élő állatokon előforduló (silvaticus) veszettséget mintegy 70 %-ban rókákból mutatták ki, a rókák immunizálására Nyugat-Európában indították el az immunizálási programot. (Svájc, 1978) Az utolsó veszettségi járványban a rókaállomány 70%-kal csökkent Németországban, aminek az eredménye az apróvad (elsősorban a mezei nyúl) állományának ugrásszerű növekedése volt. A mezeinyúl-teríték az ötszörösére nőtt!

A nálunk 1992-ben az ország nyugati felén 500 000 hektáron megkezdett veszettség elleni immunizációval sikerült a rókák 68%-át védettségi szintű ellenanyaggal ellátni. Majd az ismételt immunizációval a teljes mentességet értük el.

Hurrá! Győztünk!

A veszettség a rókák között elsősorban verekedéssel terjed. Nem hallottam róla, hogy vizsgálta volna bárki a veszettségben elhullott állatok korát, de mernék rá immunanyagot venni, hogy meghatározó többségük a fiatal korosztályból, az önálló territóriummal nem rendelkező egyedek közül került ki. Vagyis a perem területen élő „kitaszítottak” közül kerültek ki. Az általunk talált és

vizsgálatra beküldött példányok leg-
alábbis ilyenek voltak. E felvetést iga-
zolni látszik a veszettségi esetek évsza-
kos megoszlásának járványgörbéje is
(TURAY, 1997). Vagyis sikerült kiiktatni a
rókaállományt szabályozó legfőbb biz-
tonsági szelepet. Számomra elégséges
bizonyíték, hogy a járvány lezajlása után
a vizsgált mintákban jelentősen vissza-
esett a pozitív egyedek száma. Sikerült
elérni, hogy az ismételten „kezelt” terü-
leteken a rókák gyakorlatilag mentessé
váltak. Úgy tűnik azonban, hogy a „ke-
zelőorvossal, gyógyszerésszel történő
konzultáció” elmaradása miatt mellék-
hatások jelentkeztek.

A három elsőként kezelt megyében a
második immunizációt követő négy (!) év
alatt a rókateríték a háromszorosára nőtt.

Ugyanezen időszak alatt felére csök-
kent viszont Vas megyében a mezei nyúl
és a fácán terítéke. (Ugyanolyan mérték-
ű fácánkibocsátás mellett) (TURAY,
1997). Nem tudom mi ez, ha nem is na-
gyon szoros korreláció!? Ugyanakkor vé-
szesen csökkenni kezdett számos egyéb
földön fészkelő, védett madárfaj és több
védett kisemlős egyedszáma is.

A vadászok észlelték természetesen a
róka populációs robbanását és a Vadász-
kamarán keresztül kezdeményezték a
róka kilövési díjának emelését, hogy az
állományapasztást el tudják végezni.
A vadászatra jogosultak ehhez a munká-
hoz az államtól anyagi segítséget remél-
tek, mert saját maguk egyébként is meg-
lehetősen nehéz anyagi helyzetben vol-
tak, és egyre inkább lesznek. A segítség
elmaradt, a kifizetések elmaradtak, a
fegyverrel történő hathatós állományza-
bályozás elmaradt.

A kezelőorvos viszont beavatkozott,
és egy soha nem látott mértékű rühös-

ségi hullám indult el, ami a rókát a te-
rületeiről szinte eltüntette. A kotoré-
kozással teljesen felhagytunk, részint
nem volt miért, másrészt nem akartuk a
kutyáinkat megfertőzni. Ez a rühösségi
járvány most van lezajlóban, hogy a ha-
tása rágcslógradációban vagy a rühös-
ség más fajra történő átterjedésében is
jelentkezik-e, ezt még most nem látjuk.
Egy új betegség mindenestre elindult
onnan, ahol az immunizációt elkezdték,
ez persze lehet véletlen egybeesés is. Az
Echinococcus multilocularis a rókát nem
betegíti meg, viszont terjesztésében sze-
repe van. Ez az elősködő humán vonat-
kozásban megdöbbentő halálozási arányt
produkál! (Sós, 2004)

Annyit állítani merek, hogy a vadá-
szok bevonása és anyagi segítsége a ró-
kaállomány felfutásának megakadályo-
zásában nem lett volna haszon nélkül
való. Minden drasztikus beavatkozás
előtt mérlegelni kellene az alábbi böl-
csességet:

„Annak a csodákkal telt tudománynak
mindnyájan csak többé-kevésbé tökélet-
len tanítványai, s minél öregebbek le-
szünk, minél többet tanulunk, annál alá-
zatosabb hallgatói lehetünk” (*Széchenyi
Zsigmond*).

Az ökológia a bölcs hasznosítás fogal-
mát találta ki legutóbb a környezetünk-
kel való együttélésünkre. A korábbi elv,
a fenntartható fejlődés fenntarthatóságát
maga a fejlődés szó kérdőjelezi meg,
mert a természetnek mintha kezdene ele-
ge lenni a fejlődésünkből...

Min alapulhat a bölcs hasznosítás?
A megfigyelésekből és azok hasznosítá-
sából. Nem haszontalan tehát az élmény
megosztási kényszere és nem önmagá-
ért való. El kell mondani, megími, leraj-
zolni, festeni a természettől ellesett pil-

lanatokat, és azt minél több embernek megmutatni.

A nagyvárosok aszfaltembere ne csak az egyébként nagyon szép rajzfilmek eltorzított, ellenszenves, buta, cél és értelem nélküli ölésben tobzódó, idézőjeles vadászával találkozzanak. Mert ennek a kitalált alaknak, a környezetét féltve őrző-vigyázó Igaz Vadászhoz vajmi kevés köze van. Ahhoz a vadászemberhez, aki a természettől jóval kevésbé szakadt el, abban sokkal inkább benne él, önmagát is annak részeként és nem annak leigázójaként határozva meg, mint az őt elmarasztaló nagyvárosi, félretájékoztatót, ugyan bár jó szándékú, de naiv ember.

Akinek talán eszébe sem jut, hogy a szaporodó utak, lakótelepek, ipari parkok, bevásárolóközpontok, hazánk legszébb részein épülő, város nagyságú üdülőtelepek, a nagyvárosok éjszaka tagadhatatlanul szép fényei, egész emberi létünk egyre nehezebben kezelhető, egyre koncentráltabban felhalmozódó melléktermékei – nem olyan látványosan bár, mint egy általunk, vadászok által elejtett „őzike” vagy róka – az összes vadásznál sokkal hatékonyabban, eredményesebben, szívósan és könnyörtelenül veszi el a túlélés, a szaporodás lehetőségét flóránktól és faunánktól.

Én a magam részéről nem tudok olyan állat- vagy növényfajt mondani, amely a vadászok miatt pusztult volna ki, annál többet viszont, amit mi emberek csak szép csöndesen hagyunk kipusztulni, azzal hogy elvettük, tönkretettük az élőhelyét. Nem elég a tűzokot múzeumba vinni, ha nem lehet odavinni élőhelyét a magyar pusztát is...

A magyar természetvédelem nagyjai, Herman Ottó, Bereck Péter, Fekete Ist-

ván, Kittenberger Kálmán, Széchenyi Zsigmond... mindannyian szenvedélyes vadászok és elkötelezett természetvédők voltak.

A legnagyobb magyar vadászok és a természetvédelem...hogyan jön ez össze?

Ne felejtjük el, hogy Kittenberger Kálmán majdnem két hasznos emberöltővel ezelőtt írta Megváltozott Afrikáját, majd írta meg Széchenyi Zsigmond is a Denaturált Afrikát. És azt a csodálatos vadállományt egyikük sem az igaz vadászoktól féltette, féltették viszont mindketten a civilizációtól.

De nem csak az afrikai vadvilág pusztulását jelezték előre:

„...Mert hiába – strandcukrászda hangszórója s a szürkelúd gaggantása, élesen rikácsoló fürdővendég és halkán kvákozó kanalasréce – nem szívlelik egymást” (Széchenyi Zsigmond).

Hogy ez hol romlott el, hol vált el egymástól a vadászat és a természetvédelem ügye, ezt talán már csak találgatni lehet. Talán akkor kezdődött, és szerintem mi csak átvettük, amikor vadászatnak kezdték hívni a bálnák és a fókák ipari pusztítását, amikor vadászatnak kezdték nevezni az amerikai bölény bőrének ipari szervezésű begyűjtését.

És amikor a világirodalom általam legszébbnek tartott állatregényéből, a Vukból olyan, egyébként nagyon szépen megrajzolt rajzfilm készül, amelyben a vadásznak még a kutyája is hülye..., figyelmen kívül hagyva, hogy a történet zseniális alkotójának legkedvesebb vadja a róka volt.

És amikor olyan plakátot látok, amelyről a filmbeli aranyos kölyökróka néz rám, és kérdezi a nézőtől, hogy anyukádnak van-e már bundája? Mert az enyém az életét adta érte... Hogy az ilyen

tendenciózus valóságtorzítás mennyiben szolgálja mindannyiunk, a bennünket életető természet védelmének ügyét, fel nem foghatom!

Sokan megkérdezik tőlünk, hogy van türelmünk olyan sokat kint lenni, hiszen nem történik semmi...

Az olyan ember számára nem is, aki csak néz, de nem lát.

Az igaz vadász soha nem unatkozik.

Csak légy egy kissé áldott csendben, s magadban békességre lelsz... mondja egy öreg énekünk. S ha valóban csendben vagy, részévé válsz a környezetednek, előbb-utóbb megjelenik a róka az erdő szélén, hogy elegáns bundában, a havon ugatva párját hívja, vagy kopott csuhában baktatva, családnevelési gondokkal terhelt egércsalád, nyúlfi után kutasson. Igaz, nem érmes szarvasbika, nem kétmázsás kan, de: „Ha a nap rá-

süt a legkisebb harmatcseppben is tökéletes szivárvány ragyog”.

Ha ezt meg tudjuk látni és tudjuk megláttatni, lehetőleg minél több emberrel, akkor a vadászat ellenzője talán nem viszi majd magával a táskarádióját a hétvégi erdei vagy vízparti kirándulásra, mert fontosabb lesz számára is meghallani a madarak énekét, talán nem dobálja el az elköltött ebéd maradékát és azt, amibe csomagolta, és akkor tud majd hazavinni magával valami élményt mindig, valami kicsit, abból a lelki békéből, abból a kiegyensúlyozottságból, amit mi vadászok a természetben mindig megtalálunk, ha kellő alázattal keressük, és nem követeljük azt, apró részeit, sajnos csak rövid ideig ható pici töredékét annak a harmóniának, amelynek elrontásán olyan következetesen fáradozunk.

Nem mi vadászok – mi emberek!

Dabis Gábor

KOTORÉKOZÁS

A kotorék szája a szőlőhegy aljában fekvő homokgödör falából ásított bele a délelőtti hóesésbe. A bejáratban két bevezető nyompár, egy kisebb, óvatos, amolyan rókaforma és egy vastkosabb, mélyebbre süllyedő, törtető kutyanym.

A nyompár felett izgalomtól és a hótaposástól kipirult arccal, rongyos, erdőtépte ruhában két suhanc állott, rájuk nem jellemző némasággal. Kezükkel térdükre támaszkodva, rogyasztott lábbal, erősen a bejáratra koncentrálna, lélegzetvisszafojtva hallgatóztak.

A történet úgy kezdődött, hogy egyikük, a boldog kutyalajdonos „menjünk ki rókázni” felkiáltással rávette barátját, hogy másnap eme nemes, de általuk még csak történetekből ismert, nagy izgalmat rejtő sportnak hódoljanak. „A kutya kész, hó is van, mire várjunk” mondta, és a program meghatározottatott. Persze a dolognak bőven voltak előzményei is, mert azért teljesen felkészületlenül, még a kezdők sem indulnak ilyen nagy, kihívásokkal teli, veszélyes és valljuk meg, eredményesség esetén a korukbéli fiúk, de főleg lányok körében jogos büszkeségre okot adó expedícióra. Kezdjük az elején, azzal hogy, Dingó, a jagdterrier kölyök 7 testvérével együtt megszületett. Leendő gazdája – ki a kotorék előtt most egy madzaggal összekötött ásó, lapát, ásólapát együttesre támaszkodva erőteljesen fülel – nagyon lelkiismeretesen, hetente látogatta az almot és a kölykök közüli választáson törte a fejét. Mi-

kor a kis gombócok már jártak, és játszottak, rókafarkat, macskabórt, lótt verebet hordott nekik, erősen figyelve a kiskutyák reakcióját, viselkedését. Máskor kulcsosomót zörgetett, néha azt váratlanul a földre ejtette vagy tapsolt a porontyoknak, mert az öregek közt úgy járta a szó, hogy így lehet meggyőződni a jövő nagy gladiátorainak kifogástalan idegrendszeréről. „Ha nem ijed meg, jó, ha igen, nem”. A választás természetesen – a szuka az lyányból van jelszóval – kan kölyökre, méghozzá a legnagyobb, legszebb, legszilárdabb idegrendszerű, már az alomban is falkavezér szerepet játszó darabra esett, aki nagy ügyességgel védte a megszerzett rókafarkat, cipelte a kulcsosomót, vagy némán tűrte ha fülénél, véknyánál, vagy 1/3-ra kurtított farkánál fogva lógatták. Ő lett hát Dingó, aki most a srácok egyre fokozódó türelmetlenségének ellenére sem ad semmiféle életjelet, de még csak hangot sem. Pedig a gazdától eredő elvárások nem teljesen így szólnának, hiszen „már rég ugatnia kéne”.

A kiválasztást természetesen ismerkedés, kényeztetés, sok játék, folyamatos és bőséges takarmányozás, majd a mindenre elszánt kiképzés követte. Első fázisban rongyot, majd rókabórt húztakvontak játék közben, melyet, a már peckesen járó kis méregzsák úgy rázott, mint foxi a lábtörlőt. Így erősödnek a nyak és az állkapocs izmai, melyek rendkívül fontos szerepet kapnak a föld alatti küzde-

lem során. Mikor az apróság már hosszú másodperceket lógott a bőrön, amivel lelkes gazdája gyakran a levegőbe emelte, kezdődhetett az ételszerű játék, a patkányfogás. Mivel élő patkányhoz ez idő tájt még nem lehetett holmi kereskedésekben hozzájutni, a kis csapat – mely érdeklődő barátokkal időközben szépen kibővült – nyeregbe, azaz motorra pattant, és Dingóval, aki gazdája kormányfogó karjai között biztonságban hasított a levegőt, ásókkal felszerelve felkeresték a falu döngkútját, ahol köztudottan fejlett patkányállomány élte nyugodt, minden földi jóban dúskáló életét. Nagy volt ám a rémület patkányéknál, mikor a kutya által hosszan szaglászott, kapart járatot a fiúk sebes tempóban, egymást váltva, öles ásónyomokkal kezdték lerövidíteni a végén lapuló „féreg” felé. Az ek-

kor féléves terrier vére szinte forrt. Vigyázni kellett, hogy az izgága, fejét folyton a járatba dugó, kaparó kutya lábát nehegy megsértse az ásó éle, hisz hőseink szinte zihálva, fokozhatatlan izgalommal, a külvilágról tudomást egy cseppet sem véve dolgoztak nagy lendülettel. Egyszer csak a kutya felnyikkant, fejét s rajta vérző orrát kirántotta a lyukból. Ám a következő pillanatban, ahogy az ásó kifordított egy követ, már ugrott is vissza, és morgás, visítás kíséretében egy jól megtermett – a fiúk szavával élve – „vimesdoboznyi” patkány-asszonyssággal a pofájában farolt kifelé, melyet a lábtörlőhöz hasonló módon rázott, megelőzve, hogy az éles fogak kárt teheszenek mogorva ábrázatán.

A fiúk szinte égtek az élmény lázában, melynek szünni nem akaró Csípd meg!

Húzd ki! Ne ereszd! felkiáltásokkal adtak hangot. Az asszonyosság feje már rég lekókadtt, de még mindig ugrálták körbe a patkányt görcsösen fogó férgezőt. Mikor a harci láz már alábbhagyott, és a zsákmányolás örömmámora hatalmasodott el, néhány, biztos ami biztos ásócsapás után az áldozatot hosszú botra szúrták, és diadalmenetben a közeli, öreg szilfa alá vonultak, hogy cigarettafüst kíséretében megtárgyalják az izgalomdús események sorát.

Ezzel, hogy Dingót immáron a gyakorlott gyilkosok táborában üdvözölhették, egy végtelennek tűnő lavina kezdődött, mely a srácok szinte minden szabadidejét felemésztette. A kemény fizikai munkát jelentő patkányozások sorát, a kutya 'rutinszerzésének' érdekében, falusi macskázások követték. Macskafogas nyúlketrecben, hordóban, lajtban, később lakatlan rókakotorékban, éjszakai macskázások a falu szemétkonténereiben, kazlakban, és így tovább a különféle módszerek végeláthatatlan sora.

Telt, múlt az idő, s mire főhősünk elérte a kétéves kort, minden sportágban kipróbáltatott. Naponta 10-12 km-t futott, hárcolt, ölt, és mivel esténként puffedásig ehette magát a legjobb húsból, bizony combosodott is. Erőtől dagadó, széles szügye mögött szálkásan duzzadó vállizmai, széles háta, vaskos combjai lettek, melyhez vastag bikanyak és félelmetes állkapocs párosult, félelmet nem ismerő marcona tekintet illő kíséretében. Élete a csavargás, a macskagyűlölet, futás, evés bővületében zajlott, mert ezt várták el tőle, erre nevelték.

Egyszer aztán, mivel a „szürke hétköznapok” kezdtek unalmassá válni, Dingó elmaradhatatlan kíséretében a fiúk felkeresték az erdészt.

– Kimehetnének rókát fogni? Van jó kutyánk! Fog, mint a zöld festék. Ez aztán kihúzza a rókát.

Őszülő szakállát az erdész két ujjal végigmérvé, végigmérvé az akkora már a környéken komoly „hírnévek” örvendő csirkefogókat, s talán arra gondolt, jobb, ha a fáradhatatlan ifjúság az erdőn tombolja ki magát, s ha csillapszik, még tán munkára is fogható a banda. Mikor azonban értő szeme a kutyára tévedt, elmosolyodott és azt mondta:

– Hát komám, ha ez a ti komoly kotorékebetek fele ilyen magas meg harmada ilyen széles lenne, akkor is akkora volna, mint egy vezérürü, ami pedig köztudottan nem fér be holmi rókalyukba. Úgyhogy ezzel bizony sok rókát nem fogtok, ellenben ha akartok, tőlem kimehettek, csak előtte szóljatok. Tudjak róla, hol rontjátok a levegőt, mert anélkül, hogy a körmötökre ne nézhessek, sehova se mentek! Megegyedtünk?

A csibészek lehorgasztott fejfel bólgattak, majd csalódottan az erdész és közeli-távoli hozzátartozóinak sűrű minősítésével, továbbálltak, pórázon rángatva az erdész filigrán foxijával acsarkodó, megtépázott becsületével mit sem törődő terriert.

• • •

A kotorékozás bizony nem egyszerű, és nem is könnyű vadászat. Az ízig-vérig kotorékvadász vénával megáldott embernek elsőrendű fizikummal, kőkemény kitartással, területismerettel, no és persze legalább egy jó kutyával kell rendelkeznie. Mielőtt a jó kutya tulajdonságainak taglalásába kezdenénk, feltétlenül szükségesnek tartom, hogy elkülö-

nítve említsem meg eme szép és izgalmas vadászat válfajait, változatait.

Az ősi módszer, melynek során fegyver használatára nem kerül sor, az úgynevezett ásás vagy kotorékásás. Ennek során a később taglalt, erre a célra használt jóvérű, de főleg kitarító eb a kotorékban a ragadozót felleli, majd a saját tempójában, a hely körülményeinek függvényében, bizonyos idő elteltével a járat végére, katlanban v. ún. „lyukvégre” szorítja azt.

A munka oroszlánrésze csak ilyenkor kezdődik igazán, mert a megszorult rókat ill. borzot a kutyának sokszor órákon – ritka esetben napokon – keresztül azon a helyen kell tartania ahhoz, hogy hozzáértő gazdája a „hangforrás” felé közeledve kiáshassa.

Legfontosabb kellékünk az ásólapát, de szélsőséges talajviszonyok mellett az ásó, a lapát és a csákány is, melynek szerepe a homokkő- és kavicspadok sokszor váratlan felbukkanása esetén meg-

határozó. Hasznos lehet a kissejsze ill. balta, mert az erdőn a belógó, sokszor karvastagságú gyökerek megnehezíthetik az amúgy sem könnyű munkát.

A kotorékozás ősi szerszáma, a fogóvas és a szigony ma is használatos. A speciális rókafogó vas egy hosszú, összecukott állapotban egymásra simuló, párhuzamos nyéllal ellátott, kovácsfogóhoz hasonló, végén szűk rókanyak átmérőjű vas félkör, melyből a ragadozó már nem tudja kihúzni a fejét. A rókafogó szigony – érzékeny emberek számára már első hallásra is rémisztő – nem szűrőszerszám, hanem egy saját anyagából hajlított, horgászhoroghoz hasonlító, de szakáll nélküli felálló hegyű szerszám, melynek szára a diónyi horog mögött mintegy 160-200 cm hosszú, hajlítható, lágy vasból készül, hogy a járat kanyarolatait követhesse.

Ha már a szerszámokat magukat ismerjük, nézzük őket akció közben.

Ott tartottam, hogy a kotorékeb a járat végére – legyen az katlan vagy egyszerű lyukvég – szorította a rókát, és kitarótan, hevesen csaholja, ami fentről, a kétlábú vadász közegéből fekvve, a földre, óra szorított füllel – sekély kotorék esetén állva – több méter távolságból is jól halható, és a hangforrás, azaz az erősen ugató kutya holléte könnyen meghatározható.

Ej micsoda érzés keríti hatalmába a magunkfajta vadászembert, mikor több kilométeres eredménytelen gyaloglás után (hisz a lakott kotorékot többnyire keresni kell, és az igaz kotorékvadász a terepjáró intézményét nem tartja vélekedésével összeegyeztethetőnek) meghallja ezt az édes hangot.

Öröm a kipirult arcokon, elégedett mosoly a kutyáját és sokszor már a kotorékot is jól ismerő gazda arcán. – Ez már a miénk! – mondják és kezdődhet a munka.

Ha a küzdelem tartósan azonos helyről hallik, a feltételezett járatra merőlegesen, lehetőleg a kutya és a róka közé tervezve, kijelölik a gödröt, „szaknyelven” a „leásást”. Talajtól, növényzettől függően ásóval vagy rögtön ásólapáttal kezdjük a mintegy 4-5 ásónyom, kétvállnyi széles, a hangból megbecsült mélységtől függően 1,2-1,8 m hosszú munkagödör kialakítását.

A munka során érdemes 5-8 percenként váltani egymást annak érdekében, hogy egyenletesen, gyorsan haladhasunk, erősen ügyelve arra, hogy a gödör falai függőlegesek legyenek, hisz aki tölcserít ás, annak bizony meggyűlik a baja, ha beszakad (eléri a járatot), mert sem ember, sem szerszám nem fér el az időközben összeszűkülő aknában.

A kotorékozás eme válfajának talán legizgalmasabb pillanatai közé sorolha-

tó a fent említett „leszakadás”, ugyanis akkor dől el, hogy jó helyre ástunk-e, látjuk-e a rókát, borzot, kutyát, vagy a sokszor több köbméter föld verejtékes megmozgatása teljesen hiábavaló volt. Hibának ill. szerencsétlen véletlennek mondható, ha a kutyára vagy épp a lapuló vagy ellenkező irányba kaparó rókára szakadunk rá. A borzra szakadás rutintalan kotorékozók esetében sokszor mulatságos pillanatokkal ajándékozhat meg bennünket, mert a szerencsés leszakadó (ezért sokszor verseny is folyik) bizony ugróiskolát játszik a tüsszögve ijesztgető borz körül, majd körmöt, ruhát nem sajnálva, önfeledt rémülettel az arcán, esetlen igyekezettel, minden kapaszkodási lehetőséget kihasználva – társai őszinte örömeire – bolhamód pattan ki a gödörből.

Az addigra már homokkal telt szájúszemű kutyának jó leszakadás esetén is megnehezedik a dolga. A gazda közeledésével a kutya bátrabbá, meggondolatlanabbá, az úzött, megszorított vad pedig teljesen érthetően agresszívva lesz, aminek eredményeként gyakran kilyukasztott, vérző orr, panaszos de hörgő, morgó visítás jelzi, hogy a bátor betolakodót finoman figyelmeztették a tisztes távolság megtartására. A róka gyakrabban, a borz kifejezetten ritkán nyúl ki a kutyára, de ha a hatalmas izmok által mozgatott, brutális borzállkapocs egyszer belefog valamibe, ott szakad ám minden. A róka csak kiugrik és „lyukaszt”, majd visszahúzódik, ha teheti, szorosabb helyzetben pofa-pofát fog. Míg a róka legtöbbször tátott pofával, villogó fogakkal, szemből védekezik, a borz gyakran kifarol, és felkínálja vastag bőré hátsóját, s kutyánk, ha még nem esett bele ebbe a csapdába, jól bele is

fog, mire a vad egyet bukfencezve, alulról már meg is fogja támadóját.

Sok csúffá tett kutya, főleg terrier bizonyítja, hogy természetes kotorékban kerülendő a fogás, legjobban, ha a négylábú vadásztárs csak kitarotán ugat, és helyben tartja a vadat. De ez sem egyszerű ám! A róka még csak-csak helyben tartható, de a borz, ha már vészesen közlel hallja a szerszámot, dobogást, orrát a hóna alá csapva (nyakát véde) gözmozdonyként tolja el a legerősebb terriert is akár 3-4 métert is. Ekkor bizony lehet kijelölni a következő leásást, mert vele abban a gödörben már nemigen találkozunk, a vár egy teljesen más részében folyik tovább a küzdelem.

Ott tartunk tehát, hogy leszakadtunk, és a kutyánk újult erővel, fokozott hangulatban támadja a folyosó végén, az ásás sikerétől függő távolságban lapuló dúvadat. Ilyenkor bölcs és hasznos

dolog, hogy meggyőződünk a vad és köztünk lévő távolságról, hiszen ettől függ, kell-e még egy gödröt ásunk. Erre a célra tökéletes szerszám a szigony, melyet a kutya mellett eldugva tudunk egészen a vadig tolni, persze ha elér odáig, mert gyakran előfordul, hogy a kutya messzebből ugatja, mint gondolnánk. Ha a szigony „szikrázik”, már nincsen messze a siker. Szikrázásnak hívjuk azt a jelenséget, de inkább akusztikus információt, mikor a róka vagy rókák (hisz koslatáskor akár 3-4 egyed is lehet azonos kotorékban) ráharapnak az öt nyomkodó, taszigáló, bosszantó fémre. A borz vagy a macska ritkán teszi ezt meg. A szigony szikrázáskori erős megrántásával könnyű beleakadni a róka pofájába, s ha ez sikerült, rövid tusa után a vad előhúzható, fogóval megfogható. Az ezt követő véresebb eseménysorozatot nem tartom indokoltnak részletesen bemutatni, lényege, hogy a rókát, ha már a feje szabadon van, a kéznél lévő fogóval megfogjuk, és egy szakszerűen elhelyezett baltalegyintéssel pocokdúsabb égbéli tarlókra segítjük át, vagy élve ládázzuk. A kiszervezett jószágot pár másodpercig, a jól végzett munka jutalmaként, négylábú vadásztársainknak „nyúni” hagyjuk, majd, hogy nagy kárt ne tegyenek benne – meg ne fossák –, egy ágyvillába vagy bokorra tesszük. Mint minden munka végeztével, itt is fontos mérlegelni, mit is hagyunk magunk után, így ha a leásások veszélyesek lehetnek, vagy jogos sérelemre adhatnak okot (szántóföld, magánerdő) célszerű gyorsan betemetni őket. A szerszámok alapos tisztítását és összekötését követően, a róka zsákba, vagy négy lábát összekötve, egyszerűen vállra kerül.

Ha havas időhöz van szerencsénk, kényelmesebb, ha az állcsontot a szemfogak mögött pórázzal vagy puskaszíjjal meghurkoljuk, és rókánk engedelmesen szánkázva követ bennünket. Ne feledkezzünk meg a vadnak járó tiszteletadásról sem, így ha arra alkalmas helyre érünk, tegyünk terítéket, harsanjon a kürt, s mivel nem fegyveres vadászatról van szó, akár csendülhet a pohár is.

A kotorékozás fegyverrel művelt változata az ugrasztás. Ezt a módszert tartom igazán vadásziasnak – az öregek szavaival –, tisztaszívű sportemberhez méltónak, hisz ebben a formában a rókának (kotorékból csak róka, esetleg kóbor macska ugorhat, a borzra ez nem jellemző) már van esélye menekülésre. A rókaugrasztás nemes tevékenységét legnagyobb sikerrel, az évek során sokszor kiásott, sok kijáratú, rókavárrá lett kotorékrendszereknél gyakorolhatjuk.

A kotorékot – nevezzük népies nevén is –, a rókalyukat szinte lopva, csendben kell megközelíteni. Ha a kutya eltűnt a bejáratban, és ugatni kezd, gyorsan fel kell mérni a kijáratok, szökőlyukak számát. Észszerű mérlegelés után, a kotoréktól 10-20 méterre úgy kell leállni, hogy a szél jó legyen, a kibújó, leskelődő róka ne lásson meg bennünket, de ami a legfontosabb, tartani a tisztázott, balesetmentes lőirányokat. Inkább menjen világgá száz róka, mintsem egyszer is baleset történjen.

A jól ugrasztó kutya mindig apró, kecses testalkatú, gyors, hangos és csipkelődően fogós, de sohasem vakmerő. A mindenáron fogni, ölni akaró, erős testalkatú kotorékebek nehezen ugrasztanak, mert lassan, szinte kúszva tudnak haladni a folyosóban. S ha mégis megszorítják a rókát, akkor vagy megfogják és lefojtják, vagy elhalalva ugatják és fo-

gást keresve veretik magukat. Ilyenkor a róka hiába is próbálna elcsúszni a kutya mellett, mert az szinte dugószerűen elzárja a járatot.

Az apró, hisztis kutyák beugranak, megcsípi s visszatáncolnak, igyekeznek a vad mögé kerülni, s az, tudván, hogy kellemetlen, de komolytalan ellenféllel áll szemben, bátran próbál kicsúszni a kutya mellett. Erre ha szűkösen is, de lehetősége van.

A legnehezebb dolog talán az ún. egyeslyukból való ugrasztás, mely már a gazda részéről is kíván némely rafinériát. Ugyanis ekkor szinte biztos, hogy a róka szűk katlanban, de inkább lyukvégen lapul vagy kapar az ellenkező irányba, és a kutya nem fér hozzá. Ebben az esetben jó, ha a kutya kihívható, mert így a róka előtt szabad út kínálkozik a meneküléshez. A fegyelmezett, következetesen idomított kitorékebek esetében elérhető, hogy a kutya kihívható legyen. Lényege, hogy kezdetben addig nem szabad kihívni, míg nem tombolta ki magát, s ha magától kijön, feltétlen jutalmazni kell. Jutalomként egy kiadós itatás is megteszi, mielőtt folyamatos dicséret kellő kíséretében küldjük vissza a dolgára. Később, mikor a fentiek már jól működnek, pórázra véve, nyugtatgatva félreállhatunk kutyánkkal, és várhatjuk az ugrást, mert a róka 2-10 perc elteltével nagy valószínűséggel ugrik, de legalább kinéz. Ha az ugrás elmarad, kb. 15 perc után – ha kutyánk csendben kibír ennyi időt – biztatva visszaengedhetjük. Bizonyos rutinszerzést követően, az eb rájön, hogy érdemes kijönni, hiszen kis pihenő után – ami gyakran ugrással párosul – úgyis visszamehet. Majdnem végzetes hibát követ el az, aki az ilyenkor ugró rókát kutyája szeme láttára elhibázza, vagy más

kutyát enged a kitorékba. Sajnos ilyen esetben a munkát szinte előlről kell kezdeni, mert az irigység mindent elronthat, s a tanonc, okulva az esetből, egy darabig nem hajlandó önszántából előbújni.

A „beengedem 10-15 percre, kihívom 5-10 percre” játék addig folytatódhat, míg a róka idegei – a folyamatos menjek – ne menjek, most lehet, most megint nem lehet örökdésen – végképp felmondják a szolgálatot, és ugrásra szánja el magát. Ilyenkor nagy segítség lehet, és a gyakorlatban jól bevált módszer a jelzőpálca használata. Egy vékony, de hosszú, bogas végű ágat vagy száraz, bogernyős végű jágerkender szárát úgy kell bedugni a kitorék nyílásán, hogy a bogas vég legyen mélyebben, a megfargott (világító) pálcavég pedig meredjen ki a bejáratból. Fontos, hogy az ág kitorékba dugott felét a vadász a szag miatt ne érintse, hisz sok esetben a rókának fogalma sincsen arról, hogy fent ember várja. A kifelé igyekvő rókának nem idegen, hogy egy „bepottyant” ágon, ágbogon keresztül kell jutnia, úgyhogy elbújik mellette, vagy maga előtt tolja, és ilyenkor bizony kívülről jól látható, hogy mozdul az „úszó”, és felkészülhetünk a lövésre. Higgyék el, értékes másodpercek nyerhetőek így, és a sikeren túl, az adrenalinszint is hatványozott.

Ej ha repül a róka, az nagy élmény ám! Feledtet minden eredménytelenséget, kudarcot, fáradságot, de a gatyát azt még a legjobb sörétlövőknak is illik felkötni, mert meglőni néha nagyon nehéz. A róka, ha teheti, takarást keresve menekül, kihasználja a legkisebb barázdát, bokrot, fücsomót is, így pedig a „röppályája” sebessége kiszámíthatatlan, azaz könnyen elhibázható. Rövid példaként említeném meg, hogy ha ha-

vas tájban szikrázó napsütésben ugrasztunk, számítani kell rá, hogy őkelme kényelmes tempóban, ügetésben hagyja el a kotorékot. Mivel a teljesen sötét járatban felfelé rohanó róka rögtön – pupillarendezés nélkül – kiugrik, szinte vakon menekül az erős fényben. Ezért megy lassan, tapogatózva. A feszülten figyelő, izgatott vadász repülő, hosszú vágtában menekülő vadra számít, és szépen el is lő elsőre, majd mivel a róka a lövésre oldalt ugrik és begyorsít, esetleg vág egy flikk-flakkot, s másodikkal melléje durrant. Így lesz a könnyű prédából nevető, a magabiztosból a fegyvert zavartan, szemlátomást értetlen arccal vizsgáló elejtőjelölt. Na és persze lettéből vidám vadásztársak.

* * *

Jó pár esztendő eltelt. Voltak szikrázó, kopogós és latyakosabb, sikeres – 40 ró-

kát adó – vagy kevésbé eredményes telek azóta, hogy a két suhanc tanácstalanul görnyedt a homokgödri lyuknál, ahol első kutyájukat, Dingót tették próbára a biztos siker reményében.

Most is rókázásból jönnek, alig látszanak még a hosszú nádas árok szélében bandukolva, mikor az erdész meglátja őket, és belép az árokba, ahol jól takar a nád. Jól tudja, hova igyekeznek. A vidrási erdő szélében fekvő rókavárat vették célba, valószínűleg utolsó állomásként, mert december 24-én délután már sok helyre nem mehetnek. Mögöttük apró, vézna tacsó tapossa a havat, és néha belefog egy szíjra fűzött, 'gazdáját' engedelmesen követő rókába.

Közelednek, már hallani őket. Önfeltedten, vidáman beszélgetnek.

– ...mert amennyi földet megmozgatunk mi már rókák után, talán még a Balatonba is sok lenne. Nem is hiányzik az ásás, ne félj! Örömmel gondolok azok-

ra az évekre, kutyákra. Szép emlékek, de így azért jobb.

– Hát ami igaz, az igaz, valamelyest kitapultuk. Emlékszel Dingóra? Mennyit szenvedtünk vele, és hogy nézett ki már a végén? Szinte alig volt bőr a pofáján. Ha nem ugrott volna neki annak a nagy kuvasznak, lehet, hogy még mindig itt ballagna mögöttünk, mert otthon hagyni azt nem lehetett.

– Túl nagy volt az a munkához, mindig megszorult. Borz után elfért, de az mindig csúffá tette, mert nekiment. A többi kutyámra összesen nem vártam annyit kitorék előtt, mint rá egy hétvégén.

Nevetnek.....

– Ez most szépen kiugrott. Láttad, hogy nyomta kifelé a jelzőt, aztán csak nézett, szaglászott. Ha nem dobbantasz, lehet, hogy vissza is bújik.

Híjj... de jó volt!

– Szépen meglötte, jól kiengedett ahogyan illik. Nem vagy már olyan hirtelenkező, mint pár éve, mikor mindig a lyuk szájában lötte meg a rókát.

– Ha hiszed, ha nem, már nem szerez örömet úgy meglőni. Mindig megvárom, míg repül! Ez az igazi kihívás.

Ekkor lépett elő a nádból az erdész, mire a tacsó ugatni kezdett, a fiúk pedig melegen üdvözölték az öreget. Megkérték, a vidrás erdőig kísérje el őket, idén még nem nézték azt a várat.

Szerencséjük volt. A havon friss homokkirúgás, piszkossárga, homokos, friss rókanyom.

A karcsú tacsó óvatosan, lassan ereszkedett alá, majd pár morgással egyes vakkantás után egyre hevesebb ugatásba kezdett.

A fiatalok gyorsan, céltudatosan cselekedtek. Az erdő felé néző két kijára-

tot betemették. A tiszta oldalon ásítozó lyukba jelzőt tettek, a nagy galagonyabokorra kabátot akasztottak úgy, hogy a róka már csak a kitorék elhagyása után láthassa meg, így nem megy a bokor alá. Az öregnek az enyhe tiltakozás ellenére is kezébe nyomták a karcsú húszast, jóféle, öreg söréttel töltve, majd össze-összemosolyogva, a másik puskát megtörve, mögé álltak.

A kutya szédületes iramban hajtotta a rókát. Egyszer jobbról, másszor balról hallatszottak az örült hajsza jellegzetes hangfoszlányai, marakodó ugatás, dobogás, vonyítás, kerregés, morgó bűgás.

Nagy volt az izgalom, mindannyian kipirult arccal, fénylő szemmel próbálták követni az események sorát. Az egyik jelző kétszer is megmozdult, de csak az apró tacsófej jelentkezett, sötét gombszemeivel kérdően nézve gazdájára – ki-jöjjön-e avagy sem –, de az mindkétszer sűgva biztatta: húzd ki Csutka!

Már többedszer hallották szinte a lábuk alól a küzdelmet, mikor egyszer csak elhallgatott a kutya.

– Meglógott előle! Figyeljen Józsi bácsi!

A jelző megbillent, majd lassan emelkedni kezdett, végül eldőlt, de ekkor már látszott a két radarozó fekete fül, s pár tizedmásodperc múlva már repül is a vörös nagy zászlós farkával egyensúlyozva, vitorlázva a galagonyabokor felé. Mikor a kabátot meglátja, irányt vált, és a nyílt terep felé veszi útját.

Az öregnek ekkor már emelkedik a keze, de nem a puska után, hanem kalapjáért nyúl, és szinte egyszerre kiáltják örömtől pirosuló, mosolygós arccal a róka után:

Boldog karácsonyt!

A RÓKÁK VESZETTSÉG ELLENI IMMUNIZÁCIÓJÁRÓL

A róka és a veszettség

A veszettség világszerte komoly humán- és állategészségügyi problémát jelentő betegség, halált okozó zoonózis. Bebizonyosodott, hogy a veszettség terjesztéséért és fennmaradásáért Európában a róka tehető felelőssé. Nem mintha tehetne róla, de természeténél, viselkedési szokásainál, elterjedésénél fogva, ez az állatfaj vált a betegség terjesztésének legalkalmasabb alanyává.

A védekezési kísérletek során – felismerve a róka szerepét a betegség terjesztésében – a kínálkozó legegyszerűbbnek látszó megoldással próbálkoztak Európa-szerte, mégpedig a rókák számának gyérítésével. Megindult ellenük a „hadviselés”. Minden úton-módon irtani kezdték a rókát. A fegyverrel való irtás, csapdázás, mérgezés, a kotorékok elgázosítása sehol nem vezetett igazán eredményre.

A kudarcokat elemezve, végre megfogalmazódott az a gondolat, hogy nem a rókákat kell irtani, hanem a vírus továbbterjedését kell megakadályozni. Ennek legszakszerűbb módja a védőoltás alkalmazása. Ehhez azonban ki kellett fejleszteni egy olyan oltóanyagot, amely képes szájon át immunizálni. Ezt a szert elsőként Svájcban fejlesztették ki, majd Francia- és Németországban tökéletesítették. Kezdetben kolbászdarabokba, csirkefejbe próbálták elrejtetni a rókák-

nak szánt vakcinát, mígnem szintén Németországban kifejlesztettek egy mesterségesen előállítható, sorozatgyártásra is alkalmas (húslisztet, hallisztet, paraffint tartalmazó) csalétket, amelyben biztonságosan elhelyezhető az oltóanyagot tartalmazó fóliakapszula (1. fénykép).

A német kutatók kidolgozták a védekezés technológiáját is: km²-ként 16-20 csalétket kell kihelyezni egy adott területen (minimum 5000 km²-en), hat hónapos időközökkel. A védekezést addig kell ismételni, amíg legalább négy esztendőn keresztül nem észlelnek megbetegedést.

Az első próbálkozások Nyugat-Európában kézi kihelyezéssel történtek. Személyre szabott térképekkel felszerelt vadászok előre meghatározott pontokon tették le a csalétkeket. Ez a módszer azonban sok hibalehetőséget hordozott magában. Balesetvédelmi okokból, pár-

1. fénykép: A „csalifalat” és metszete

2. fénykép: A GPS és a kiszóróberendezés vezérlője

ban kellett indítani a kihelyező személyeket – így sok embert kellett mozgatni. A tapasztalatok szerint jelentős volt az emberi nemtörődomség, hanyagság, vagy egyszerűen a terepviszonyok miatti megközelíthetetlenségéből adódó „lyukas” területek nagysága.

Olyan módszerre volt tehát szükség, amely kellő egyenletességet és megbíz-

3. fénykép: A kiszóróberendezés

hatóságot eredményez. Kézenfekvő volt a légi úton való kihelyezés gondolata. Ez ugyan drágább (különösen a hegyvidéken nélkülözhetetlen a helikopter) de sokkal megbízhatóbb, és kevesebb embert kell igénybe venni. Ezen túlmenően, a kis létszámú repülőgépes személyzet miatt, kisebb az oltóanyaggal kapcsolatos egészségügyi kockázat is.

A magyarországi helyzet alakulása

A 70-es, 80-as években Magyarországon a veszettségi esetek száma folyamatosan nőtt. Olyannyira, hogy már veszélyeztette az EU-ba irányuló élelmiszerexportunkat. A bejelentett esetek száma évi 1300-1500 eset között mozgott. Nem volt tovább halasztható a hatékony védekezés elkezdése. A járványos állatbetegségekkel foglalkozó szakemberek – mérlegelve az előnyöket és hátrányokat –, a terepviszonyok figyelembe vételével, a repülőgépes (merev szárnyú) módszer mellett döntöttek, amely a helikopteres repülésnél lényegesen olcsóbb. (A vakcinázás technológiáját Dr. Heltay István dolgozta ki.)

1992. októberében kezdtük a nyugati határhozvet 5000 km²-es területének immunizálását (ez volt az a minimális területegység, amelyen egyáltalán érdemes volt elkezdni a védekezést).

A vakcina kijuttatását a veszettség éves dinamikájának megfelelő csúcokban (április és október), szükség szerinti számú AN-2-es repülőgéppel végezték el. A kezelendő terület minden négyzetkilométerére az előírt mennyiségű csalétket kell kijuttatni, egyenletes szórásban. E figyelmet igénylő feladat végrehajtása egy műszer, a navigációban kitűnően bevált, műholdakról vezérelt GPS, valamint a kiszórásra kifejlesztett eszköz segítségével vált lehetővé. (2-3. fénykép)

Időszak	Kezelt terület nagysága	Régió
1992. október	5000 km ²	Nyugat-Dunántúl
93. ápr.-93. okt.	6000 km ²	Nyugat-Dunántúl
94. ápr.-94. okt.	6000 km ²	Nyugat-Dunántúl
95. április	7000 km ²	Nyugat-Dunántúl
95. október	10 000 km ²	Nyugat-Dunántúl
96. április	15 000 km ²	Nyugat-Dunántúl
96. okt.	38 000 km ²	a teljes Dunántúl
97. ápr. – 97. okt.	38 000 km ²	a teljes Dunántúl
98. ápr. – 98. okt.	38 000 km ²	a teljes Dunántúl
99. ápr. – 99. okt.	38 000 km ²	a teljes Dunántúl
00. ápr. – 00. okt.	38 000 km ²	a teljes Dunántúl

Időszak	Kezelt terület nagysága	Régió
01. ápr.- 01. okt.	36 918 km ²	Duna-Tisza köze; Északi-Középhegység; Dunántúl egyes kijelölt területei
02. ápr.- 02. okt.	40 286 km ²	Duna-Tisza köze; Északi-Középhegység; Dunántúl egyes kijelölt területei
03. ápr.	46 780 km ²	Duna-Tisza köze; Északi-Középhegység; Dunántúl egyes kijelölt területei
03. október	51 450 km ²	Duna-Tisza köze; Északi-Középhegység; Dunántúl egyes kijelölt területei
04. április	93 000 km ²	Magyarország teljes területe

1. táblázat: Immunizált területek nagyságának alakulása, 1992-2004

A kezdetektől a mai napig tartó immuni-
zálás területi változásait az 1. táblázat szem-
lélteti. A védekezés költségeit teljes egé-
szében az FVM állategészségügyi költ-
ségvetése fedezte, amely védekezésben
változást az ország teljes területének vak-
cinázása hozott (a PHARE vállalta a prog-
ram finanszírozásának 50%-át).

A védekezés egész országra történő
kiterjesztésével a munka módszere is
korszerűsödött:

- Kisebbséggel üzemeltethető, Cessna típusú gépeket használunk (6-8 gép dol-
gozik kampányonként) 4-5. fénykép.
- Az útvonaltervezés jobban igazodik
Magyarország településszerkezetéhez
(1. ábra).
- Egy-egy megyében nem több mint hat
nap alatt hajtjuk végre a vakcinázást
(ezzel az ebzárlat és a legeltetési tila-
lom lényegesen rövidíthető).

4. fénykép: Cessna 172

5. fénykép: Cessna 210

Üröm az örömben

Az immunizálást már korábban elkezdő országok tapasztalatából ismert volt, hogy a veszettség eltűnése javítja a rókák (elsősorban a fiatalok) túlélési esélyét, növekszik a létszám. Magyarországon hosszú évekig a lelőési statisztikák ezt ugyan nem igazolták (2. táblázat), de a vadászok tapasztalata szerint ez a jelenség nálunk

is megfigyelhetővé vált. Ez a körülmény egybeesett a vadgazdálkodásunk teljes átalakulásával (a földtulajdon megváltozásával, a mezőgazdaság átalakulásával, a kemikáliák felhasználásának csökkenésével, ennek eredményeként a pocokgaradációkkal, az új vadászati törvény megjelenésével, a területek átszervezésével).

Vadgazdálkodási problémák

A vadgazdálkodók, keresvén az apróvadállomány csökkenésének okait, az egyik legnagyobb problémának a szörmés és szárnyas ragadozók vadászatának visszafogását (védettség), az immunizáció megkezdését, és mindezek eredményeként a vadászati kártevők állományuk növekedését látják.

A helyes vadgazdálkodási lépések megtételéhez a jelenség objektív feltárása, az ok-okozati összefüggések pontos ismerete szükséges.

1996-ban felhívtuk a vadászati és a természetvédelmi hatóság figyelmét az országos róka- (ragadozó-) monitoring szükségességére. Sajnos csak az FVM

2. táblázat: A rókaterríték jellemzői 1990-2002 között

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2003
A teríték nagysága													
Dunántúl	14.2	13.227	14.395	12.582	15.051	15.791	18.192	18.541	22.437	27.82	30.567	30.305	29.657
Kelet	18.17	16.665	17.602	16.274	17.716	20.315	20.219	23.161	22.231	26.858	29.249	33.204	45.914
Országos	32.37	29.892	31.997	28.856	32.767	36.106	38.411	41.702	44.668	54.678	59.816	63.509	75.571
A teríték megoszlása													
Dunántúl	43.90%	44.20%	45.00%	43.60%	45.90%	43.70%	47.40%	44.50%	50.20%	50.90%	51.10%	47.70%	39.20%
Kelet	56.10%	55.80%	55%	56.40%	54.10%	56.30%	52.60%	55.50%	49.80%	49.10%	48.90%	52.30%	60.80%
Dunántúl	3.7	3.4	3.7	3.3	3.9	4.1	4.7	4.8	5.8	7.2	7.9	7.8	7.6
Kelet	3.4	3.1	3.3	3	3.3	3.8	3.8	4.3	4.1	5	5.4	6.1	8.5
Országos	3.5	3.2	3.5	3.1	3.5	3.9	4.2	4.5	4.8	5.9	6.5	6.9	8.2

Év	Magyarország			Dunántúl			Dunától keletre		
	0	SD	n	0	SD	n	0	SD	n
1988	4.4	3.2	233	4.9	3.7	97	3.6	2.7	136
1990	5.1	3.8	186	5.1	3.6	74	4.8	4	112
1994	5.9	4.9	280	7.1	4.7	119	4.7	4.6	161
1995	6.3	4.8	377	7.3	5.5	141	5.5	4.1	236
1997	7.5	5.8	299	9	6.8	121	6.5	4.7	178
1998	8.2	6.8	448	10.6	8.1	193	6.4	4.8	255
2000	8.4	9.1	551	12.5	12.3	220	5.6	4.4	328
2001	9.2	7.6	413	12.8	8.5	167	6.7	5.8	245
2002	9.47	14	458	13.04	9.44	159	7.57	15.58	299
2003	7.95	6.7	455	8.99	6.84	173	7.31	6.56	282

3. táblázat: A rókapopuláció sűrűségének alakulása (db/1000 ha) 1988-2003 között (0: átlag, SD: szórás, n: a válaszadók száma), az Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján

érezte szükségesnek, hogy támogatást adjon e munkára.

A GATE Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszékén indult a vadgazdálkodás, vadászat szempontjából fontos emlős ragadozók és ragadozó madarak hosszú távú, országos, kérdőíves adatgyűjtésen alapuló monitorozása Dr. Hel-tai Miklós irányításával.

Megállapítást nyert, hogy:

1. Közel egy évtizedes folyamatos állománynövekedés után, 2003-ban a ró-

kaállomány növekedése megállt. Dunántúlon a csökkenés szembetűnő, a Dunától keletre inkább stagnál (3. táblázat és 2. ábra).

2. A kotóreksűrűségi adatok is hasonló képet mutattak (4. táblázat).

3. A csökkenést a terítékadatok is alátámasztják a dunántúli rókaállományra vonatkozóan, míg a Dunától keletre a teríték kismértékű növekedése, esetleg stagnálása várható (2. táblázat).

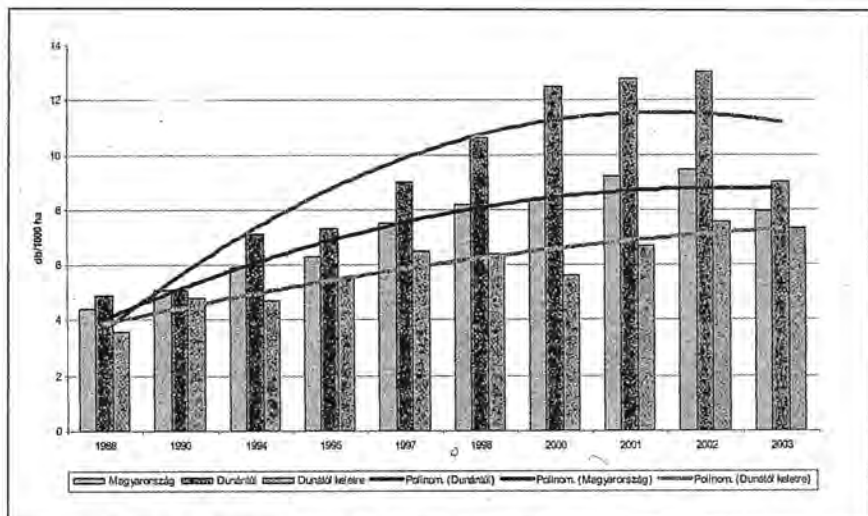
A vadászatra jogosultak kiveszik a részüket a munkából

A területükkel érintet vadászatra jogosultak kezdettől fogva komoly segítséget nyújtottak a vesztség elleni védekezési feladatok eredményes ellátásához. Ők rakták ki a területükre az információs plakátokat, juttatták el az önkormányzatokhoz a lakosságot tájékoztató anyagokat. Segítségükkel lehetett ellenőrizni a vakcinázás hatékonyságát is, hiszen a területükről megfelelő számban lőtt rókákat küldtek vizsgálatra (4000 hektáronként egy felnőtt egyedet) az állategészségügyi intézetekbe (Dunántúlról és Duna-Tisza közéről az Országos, a Tiszántúlról a Debreceni

Állategészségügyi Intézetbe küldik a rókákat).

Mint ahogy a vakcinázott területeket bemutató táblázatból láthatták, 2004 tavaszától három év időtartamra az FVM az egész ország területére keiterjesztette a védekezést.

Enek oka és indoka az volt, hogy a PHARE végre támogatja ezt a fontos közegészség- és járványügyi munkát, valamint az a körülmény, hogy így a legbiztonságosabban és a legjobb hatékonysággal lehet fölvenni a küzdelmet a vesztség vírusa ellen. A programot az FVM megbízásából az Állatgyógyászati

1. ábra: A rókaállomány sűrűségének változása Magyarországon, 1988-2003

(Forrás: Heltai M. és tsai (2004): A vadgazdálkodás, vadászat szempontjából fontos emlős ragadozók és ragadozó madarak hosszú távú, országos, kérdőíves adatgyűjtésen alapuló monitorozása)

Oltóanyag, Gyógyszer- és Takarmány-ellenőrző Intézet irányítja.

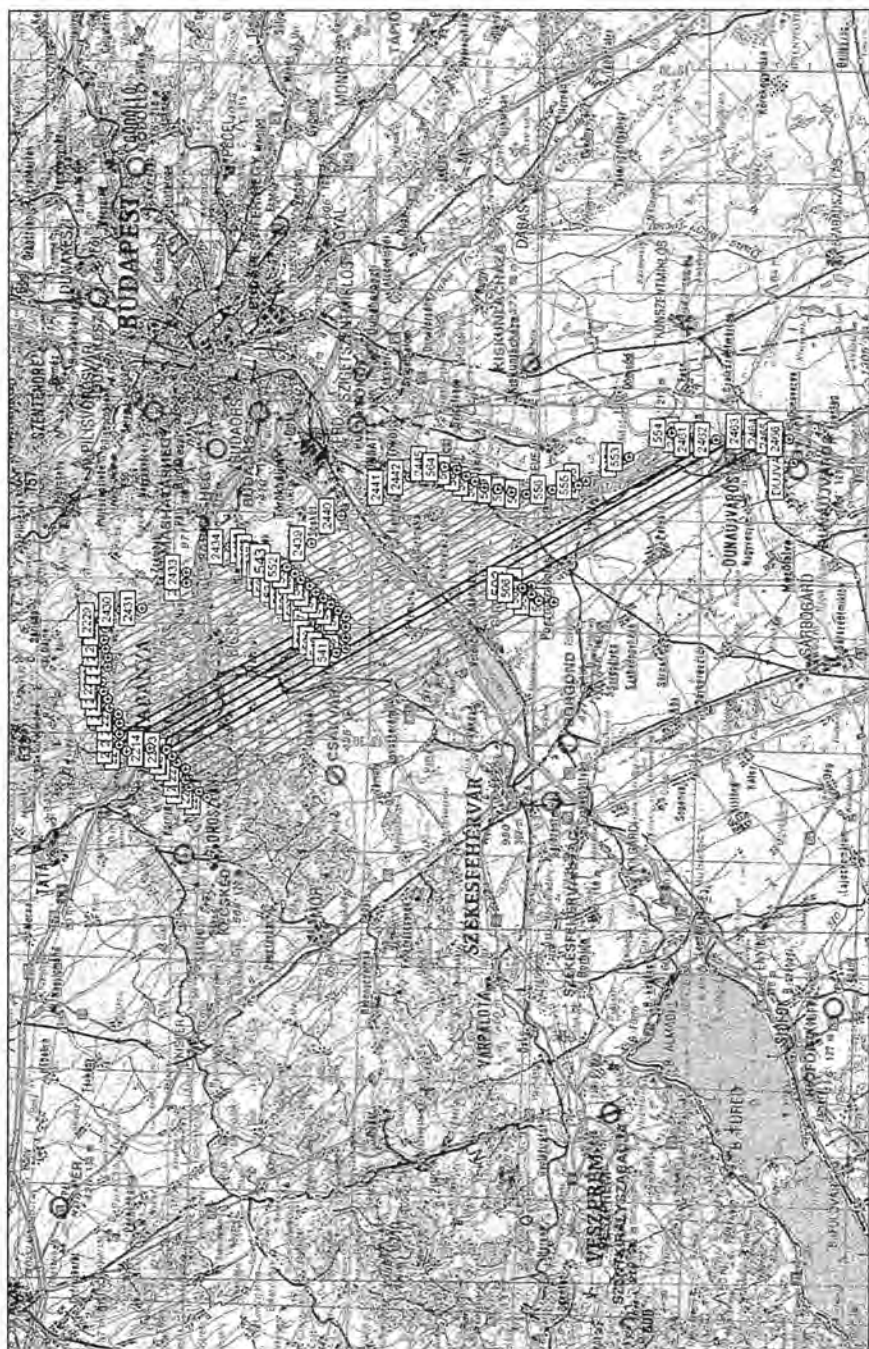
Amíg korábban csak repülőgépről kiszórt vakcinával védekeztünk, addig 2001-től kézi vakcinázást is végzünk olyan területeken, ahol repülési tilalom van érvényben, vagy a települési szer-

kezet miatt lehetetlen/eredménytelen volna a másik módszer.

Kézzel vakcinázzuk Budapest zöldövezeti zónáit (a róka város lakó is), a Balaton parti régióit, és az olyan nagy ipari centrumok környékét (mint pl. Paksi Atomerőmű), amelyek fölött tilos a repülés.

4. táblázat: A lakott rókaatorrékok sűrűségének alakulása 1988-2003 között a két országrészben (db/1000ha, 0:átlag; SD:szórás; n: a válaszadók száma)
Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján

Év	Dunántúl			Dunántól keletre		
	0	SD	n	0	SD	n
1988	2.3	1.7	101	2	1.4	144
1990	2.1	1.4	75	2.1	1.6	117
1994	3.1	2.1	129	2.2	1.5	180
1995	3	2.1	141	2.6	1.8	215
1997	3.9	2.8	169	4.1	7.4	243
1998	4.3	2.6	215	3.4	2.6	293
2000	4.4	3.4	222	2.6	1.9	333
2001	4.2	2.9	191	2.7	2	301
2002	3.74	2.62	197	2.73	2.03	346
2003	3.16	2.28	204	2.76	1.86	328

2. ábra: A repülési útvonalak alkalmazkodnak a települések szerkezetéhez

Amikor Önök ezt a cikket olvassák, a 2004-es vakcinázási kampány már befejeződött. A megyei állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomások, valamint a vadászatra jogosultak aktív közreműködésével, kampányonként mintegy 2400 felnőtt rókát vár az Országos és a Debreceni Állategészségügyi Intézet vizsgálatra.

A mintagyűjtés azért nagyon fontos, mert csak a lőtt rókák vizsgálatából ismerhetjük meg, hogy milyen arányban vették fel a csalifalatot. Elegendő vakcinát juttatunk-e ki, vagy növelni kell a mennyiségét. Ugyancsak a lőtt rókák vizsgálatából derül ki, hogy a vakcina felvételének eredményeként kialakult-e immunitás az állat szervezetében.

A veszettség bejelentésre kötelezett betegség. A WHO előírása szerint az a terület tekinthető veszettségmentesnek, ahol négy éven keresztül nem regisztráltak veszettségi esetet. Az elkövetkező években tehát további komoly munka vár a résztvevőkre mindaddig, amíg négy olyan esztendő nincs, amikor nem találunk veszettségben megbetegedett állatot.

Ez alkalommal is szeretnénk megköszönni a megyei állategészségügyi állomások hatósági állatorvosainak, a vadászati és halászati felügyelőségek vezetőinek, munkatársainak és az ország valamennyi vadászatra jogosultjának, hivatásos és sportvadászainak e fontos programban nyújtott nélkülözhetetlen segítségét, és kérjük a további támogatásukat.

Felhasznált irodalom:

HELTAY I. (1989) : A róka ökológiája és vadászata, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest

HELTAY I. (1995) : Orális immunizálás repülőgépről kiszórt vakcinával, Magyar Állatorvosok Lapja, 1995/2 p102-107

NAGY A.-KEREKES B.-HELTAY I. (1995): A rókák (vadon élő ragadozók) veszettség elleni immunizálása-hazai eredmények, Magyar Állatorvosok Lapja, 1995/2 p95-101

HELTAY I. (2000) : A rókaállomány immunizálásának kérdései, A vadgazdálkodás időszerű tudományos kérdései, Vol, 73 pp.

Heltay István – Heltay András

A RÓKA ÁLTAL TERJESZTETT ALVEOLÁRIS ECHINOKOKKÓZIS EURÓPÁBAN

A galandférgek változatos méretű, szalagszerű, pízelt testű élősködők. Kifejlett állapotban gerincesek vékonybelében élnek (ezek az ún. végleges gazdák), petéik a leváló vagy széteső utolsó izekkel jutnak a szabadba. Megfelelő köztigazdába kerülve, többnyire hólyag (borsóka) alakú lárvává fejlődnek. Az „érett” lárvát tartalmazó köztigazdát elfogyasztó, megfelelő végleges gazdában újabb adult féreg alakul ki pár hét vagy hónap múlva. A ragadozó emlősök csaknem mindegyik galandféreg-fajának a lárvája emlős köztigazdában fejlődik, amely közvetlen vagy közvetett (pl. nagyvadfeleségek teteme, zsigerei) zsákmánya az állatnak, így a rókának is.

A róka leggyakoribb galandférgé a cérna, hímzőfonal vastagságú, 30-40 cm hosszú *Mesocestoides lineatus* lárvái rágcsálókban fejlődnek. A többi faj a *Tae-*

niidae család tagja. A *Taenia*-fajok nagyméretűek (akár több méter hosszúak), az *Echinococcus* (*E.*) nem két faja viszont apró, 4-5 mm hosszúságú.

A paraziták főként azért ijesztők, mert szabad szemmel is láthatók, pedig az emberre nézve a legapróbbak az igazán veszélyesek. A két apró galandféreghez hasonlóan, ilyen a fonálférgek között a jól ismert trichinella is.

Az eb háromtagú galandférgé, az *E. granulosus* (testét a fej és nyak után 3 íz alkotja), őshonos nálunk. Lárva az ún. rókapatások, térségünkben általában a sertés, illetőleg a vaddisznó májában fejlődik. Lárva milliói rejtőznek a diónyi-almányi hólyagban. Ritkán az emberben is megtelepszik. A vastag falú, együregű hólyag sebészi úton rendszerint komplikációmentesen eltávolítható.

A róka apró galandférgé

Az *E. multilocularis* csupán 2,5-4 mm hosszúságú, 3-4 ízzel rendelkezik. Lárva általában pocokfélék, leginkább a vízipocok (*Arvicola terrestris*) és a mezei pocok (*Microtus arvalis*) májában fejlődik.

A hólyag, mint latin neve jelzi, gyakran soküregű (multilocularis v. alveolaris), sőt folyamatosan sarjadzva, dagasztászerűen terjed a májszövetben.

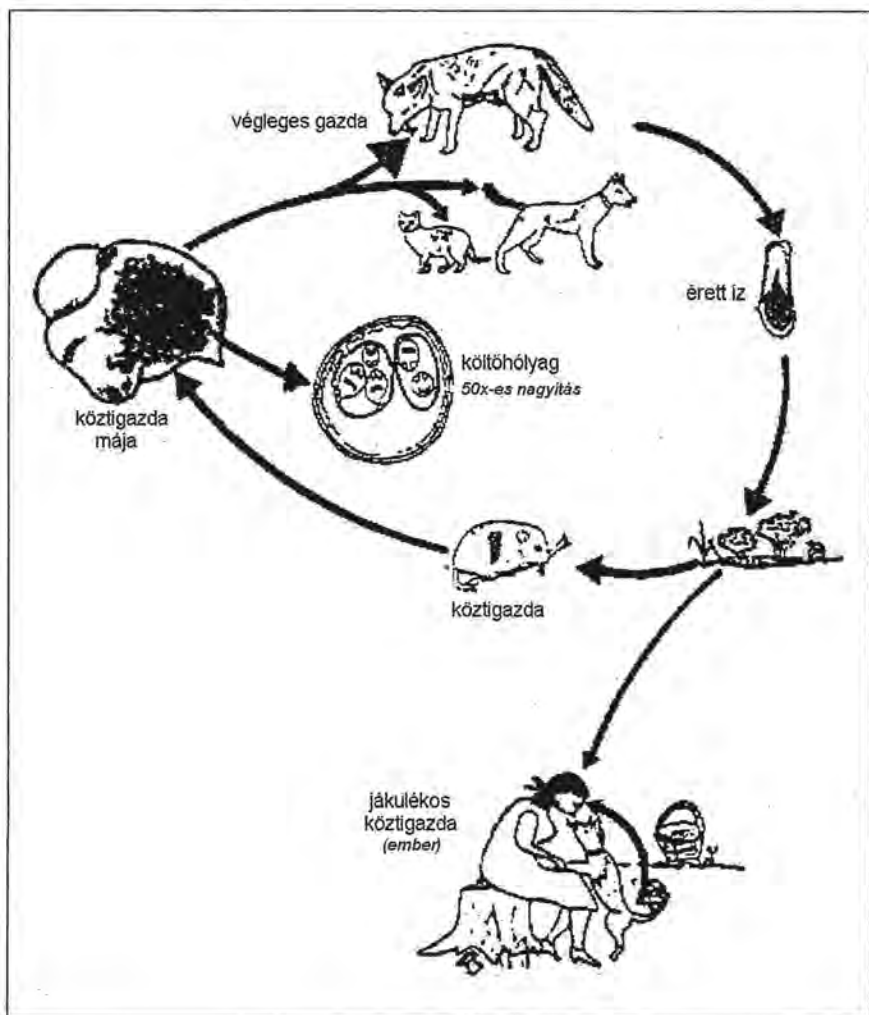
Ugyanez történhet az ember májában is, ezért a műtétet többnyire nem vállalják az orvosok. Marad hát a hosszú távú gyógyszeres kezelés (költségei a 300 ezer Eurót is elérhetik egy-egy emberre vetítve), de még emellett is magas a halálzási arány.

E parazita az ezredforduló idején több emberi életet követelt Európában, mint a veszettség!

A parazita egykori és jelenlegi elterjedése

Az északi féltekén sokféle őshonos, főleg a hideg (alpesi, tundrai) és vizes (folyóparti, ártéri, tóközeli), nem művelt tájakon. Európában a 80-as évek végéig csak az Alpokban volt ismeretes. A 90-es években viszont elképesztő módon terjedt szét: Németország nagy része, a Benelux államok, Lengyel-, Csehország és Szlovákia. Ennek alapján várható volt a

hazai megjelenése is (KOBULEJ 1997, illetőleg e sorok írója erre hívta fel a figyelmet egy szakülésen 1998-ban, majd egy a Magyar Vadászlap által 2001 áprilisában leközölt írásában). Nem kellett sokáig várni: a 2002-ben elejtett 100 róka közül 5 egyedben (ezek Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből származtak) találták meg a parazitát Sréter és mtsai

(2003). 2003-ban újabb 19 pozitív róka került elő (Győr-Sopron, Komárom-Esztergom és Pest megyéből is). A gyakoriság sem elhanyagolható, az 5 pozitív megyében: 5, 6, 7, 29 és 30%-os (SRÉTER ÉS MITSAI, 2004). Az elemzések alapján térségünkben – a nem alpesi vagy tundrai tájakon – a vizes területek, ahol gyakori a vízipocok, s egyúttal nagy a rókasűrűség, „kedvezőek” a parazita fennmaradására.

Időközben a parazita, a rókát „követve”, beköltözött a lakott területekre is, ahol a kutyákban/macsákban is meglepszik, növelve az emberi fertőződés veszélyét!

A rókaveszettség után egy újabb zoonózis járja be Európát?

Mit lehet tenni az ember védelmében?

1. A saját és társaink érdekében:

- vadászok, hajtók, kísérők **a rókát ne fogdossák** (ürülékkel, petékkel szennyezett szőrrel)!
 - vadgyümölcsöt (szamócat, áfonyát, lezuhalt gyümölcsöt, bogyót, mogyorót stb.), gombát pusztán kézzel ne fogdossunk, mosatlanul és nyersen ne fogyasszunk! (?)
 - ne szedjünk virágot! (?)
 - ne igyunk forrás- vagy patakvizet! (?)
- (Valójában mit tehetünk kockázatmentesen az említett „vizes” területeken?)

2. Mindnyájunk érdekében intézményesen:

- országosan szervezett ismeretterjesztő előadások, filmek, plakátok, internetes ismertetőik révén **figyelemfelkeltés és „felkészítés”**;
- a gomba- és vadgyümölcs-értékesítés korlátozása. (?)

3. Az emberi fertőzöttség időben történő diagnosztizálása érdekében:

- a régi endémiás területeken (az Alpok térségében) szorgalmazzák a veszélyes foglalkozásúak (erdész, favágó, hivatásos vadász, pásztor stb.) évente 1-2 alkalommal történő szerológiai (Elisa-Em2) vizsgálatát, (ezzel az UH és CT/MR vizsgálatoknál is korábban és megbízhatóbban lehet diagnosztizálni a fertőzöttséget).

4. A rókák terjesztő szerepének a mérés-klése, megakadályozása:

- a **rókaállomány** csökkentése – vadászattal úgy látszik nem megy, még a magas lődj sem segít (persze a sportvadászoknak is egész évben lőni kellene a rókát!);
- a rókák galandféreg-elleni kezelése – ez igen költséges (a becslések szerint kb. 1500 Euro/km²).

Az alveoláris echinokokkózis terjedésével új helyzet állott elő köz- és állategészségügyi és környezetvédelmi szempontból egyaránt. Az illetékes szaktárcáknak tehát együttműködni kell kidolgozni egy hosszú távú stratégiát a probléma kezelésére!

Irodalom:

- KOBULEJ T. 1997. Magyar Állatorvosok Lapja. 119: 289.
- SRÉTER T., SZÉLL Z., EGYED Zs. és VARGA J. 2003. Magyar Állatorvosok Lapja. 125: 370-378.
- SRÉTER, T., SZÉLL, Z., SRÉTER-LANCZ, Zs. AND I. VARGA. 2004. Emerg. Infect. Dis. 10 (7): 1344-1346.

*Dr. Sugár László egyetemi tanár
Kaposvári Egyetem Állattudományi Kar*

RÓKA

Kevés olyan állatfajunk van, amelynek megítélése nagyobb szélsőségeket mutatna, mint a rókáé. Már az első magyar vadászkönyv megemlékezik róla. Miskolczi Gáspár nem éppen hízelgően jellemzi „Egy jeles vad-kert”-jében: „A Róka annakokáért igen álnok, s mégpedig ártalmas álnoksággal tellyes állat... A vízparton járván, a halak után is csudálatosan incselkedik, az ő lombos farkát a vízbe nyujtja, mellynek bojtos szőri közé az apróbb halacszkák odaakadozván, hirtelen kirántja és megészi őket... Midőn megéhezik és másképpen prédát nem kaphat, látván az égi madarakat repdesni, azok előtt magát holtta teszi, és midőn reá mint megholt dögre a madárkák felesen szállnak, azokat hirtelenséggel mind felfaldossa.” Ma persze inkább csak mosolygunk a gonoszság efféle szélsőséges ábrázolásán. A másik végletet Vásárhelyi István kézírata jelenti, amely sohasem jelent meg nyomtatásban. Nemrég bukkant föl egy antikváriumban, és a Magasles c. lap 2004. januári száma idéz belőle. „Higgyék el nekem a mai rókaellenes puskások, hogy úgy a vadászterületnek, mint a mezőgazdaságnak egyik leghasznosabb állata a róka, amely a tüzzel-vassal való irtás helyett inkább bizonyos fokú védettséget érdemelne. Mert a szabad természetben a biológiai védekezésben állandóan igen fontos szerepe van és lesz mindig.”

Reálisan szemlélve, a XXI. században az embernek, főképp a vadászembernek a róka elsősorban ragadozó-konkurens. Noha a táplálkozásvizsgálatok egyértelműen igazolják, hogy rendszeresen fogyaszt növényi táplálékot, elsősorban gyümölcsöt (különböző mérések szerint mintegy 10-18%-ban), elsősorban természetesen húsevő. Egy 1955-ös németországi vizsgálat szerint, étrendjében évszaktól függően 21-47%-ot tesznek ki az apró rágcsálók, és 21-49%-ot a vadászható fajok. Novembertől májusig a rágcsálók, májustól novemberig az apróvad van többségben. 1977-ben Békés megyében tavasszal és nyáron 32% nyúl, 32% apró rágcsáló, 25% énekesmadár és 11 százalék egyéb táplálék maradványai találták meg a rókagyomrokban. Ősszel és télen az arány: 11% nyúl, 20% énekesmadár, 53% rágcsáló, 16% egyéb. Láttható tehát, hogy az eltérések jelentősek, az apróvad azonban komoly részarányt képvisel. Egy bizonyos: egy róka évente 300-320 kg húst fogyaszt el.

A róka Magyarország legtöbb vadászterületén ma „csúcsragadozó”. Az embert leszámítva, csak a néhány megyében jelen lévő aranysakál, valamint az Északi-középhegységben szóróványosan előforduló hiúz és farkas tölt be hasonló szerepet. A róka viszont az ország egész területén nagy számban van jelen. Pontos létszámbebecslésről nem tudok, de a teríték alakulása jól mutathatja az állomány változásának tendenciáit.

1969-1994	24 993-34 039
1995	32 767
1996	33 106
1997	33 536
1998	41 702
1999	44 668
2000	54 678
2001/2002.	63 509

A rókatértek Magyarországon
(Forrás: Milleniumi Vadászati Almanach
és Országos Vadgazdálkodási Adatbázis)

A nagyvadfajok esetében az állománybecslés egyik módszere, hogy a terítékből számolják vissza az állományt. A rókánál nem ismerek ilyen módszert, ezért annyit talán mondhatunk, hogy ilyen dinamikus növekedés mellett feltételezhetjük, hogy az állomány a terítékek minimum a duplája-háromszorosa lehet. Az is nagyon valószínű, hogy változásának dinamikája a teríték változásához hasonló lehet.

Hogy a rókaállomány az elmúlt 10 évben miért növekedett hozzávetőleg a duplájára, arról csak feltételezéseink lehetnek. Kétségtelen, hogy a gyérítés lehetőségei szűkültek. Betiltották a mérgezést és a kotorékok füstgyertyázását is. Az éjszakai lámpás vadászathoz külön engedély kell, bár ezt a legtöbb megye vadászati hatósága kiadja.

Hozzájárulhatott az állománynövekedéshez a veszettség elleni immunizáció is. A vakcinázás 1992 őszén indult a Dunántúlon, és fokozatosan haladt a keleti határaink felé. 2000-ig a teljes Dunántúlt, 2003-ra a Duna-Tisza közét, valamint az Északi-középhegységet, 2004 tavaszától pedig az ország egész területét immunizálták. A kezelés előtt évente

1400-1500 veszettségi esetet regisztráltak az országban, tavaly 100-nál kevesebbet, az immunizált területeken pedig elvétve akad csak egy-egy fertőzött példány. A veszettség hordozója 98 százalékból a róka. A környező országok közül Szlovákiában, Ausztriában, Szlovéniában és Horvátországban van immunizáció, de Szerbia-Montenegróban, Romániában és Ukrajnában nincs. Ezért ezen az igen hosszú határszakaszon bejöhetnek az országba fertőzött példányok. 2003-ban például Szegednek az immunizált, Tiszán inneni oldalán kétszer is lőttek veszett rókát a városban, az egyiket a Pick bőrraktárában találták meg. Mindkettő a déli városrészben került elő, a feltételezések szerint Jugoszláviából jöttek át.

Az immunizációt az utóbbi években sok kritika éri természetvédelmi oldalról is, hiszen az egy faj természetes állomány szabályozó betegségét iktatja ki, s ezzel erősen beavatkozik a biológiai folyamatokba. Kétségtelen viszont, hogy a veszettség az emberre is veszélyes. Ha valaki veszett állatot érintett, netán ilyen harapta meg, egy védőoltással jó esélye van, hogy megússza a dolgot. A kialakult betegség azonban gyógyíthatatlan! Amint a veszettség visszaszorul a rókánál, megjelennek más állomány szabályozó betegségek. Legfontosabb a rühösség. Ez az élősködő az állat szőrének kihullását okozza. Manapság gyakran találkozunk félig, vagy teljesen kopasz, netán farkatlan rókákkal. Ez is az állat pusztulásához vezet, télen a szőrtelen róka a szó szoros értelmében megfagy. A rühösség megfelelő kezeléssel embernél és állatnál is gyógyítható. Ugyancsak veszélyes az emberre a róka nemrég kimutatott új élősködője, a há-

romtagú galandféreg. (Erről lásd dr. Sugár László cikkét).

A rókaállomány növekedéséhez minden bizonnyal hozzájárult a vadászat költségeinek növekedése is. „Nyestet ug-ratok, rókát csapázok, nem valami nagy az eredmény, de legalább nem is drága a vadászat”, írta Kittenberger Kálmán. Nos, a muníciót valóban nem nagyon fogyasztja a rókavadászat, az időt és az üzemanyagot annál inkább. Öröndetes fejlemény, hogy az apróvad számának fogyatkozásával, egyre több helyen tartanak január-februárban rókahajtásokat. S ennek nem csak a kártevő apasztása a fő célja, hanem a vadászati élvezet is.

A gyérítési módszerek közé sorolhatjuk még a csapdázást, amit viszonylag kevés helyen alkalmaznak. Ennek egyik oka a csapdák viszonylag magas ára, és az, hogy sok kellene belőlük a területre. A másik ok, hogy a kitett csapdát sok helyen ellopják. Ma a módszert leginkább az apróvad-tenyésztelepek környékén művelik.

A törvényi rendelkezések ma elég bőkezűen jutalmazták azt a hivatásos vadászt, aki rókát lő. Szomorú azonban, hogy néhány vadásztársaságban a rossz anyagi helyzetre hivatkozva, nem adják ki, vagy csökkentik a járandóságot. Van olyan hivatásosok is, akik nyáron nem lövik meg a rókát, csak télen, amikor jó a bundája.

Nos, ami a bundát illeti, itt is kedvezőtlenül változtak a dolgok a rókavadászok szemszögéből. A zöldmozgalom

erősödésével csökkent az állatprémből készült kabátok presztízse. Egy szentesi fővadász saját számításai szerint ő a 80-as években telente 25-30 rókát lőtt, s ebből kb. nyolchavi bérét árulta ki. Ma csak 15-20 rókát lő, de ezzel egyhavi bruttóját is alig keresi meg. Ma egy nyers rókabőr ára 2000-2500 Ft, a kikészítés 1000-2000 Ft, egy kész bőrért 4000-5000 Ft-ot lehet kapni.

A róka vadgazdálkodási megítélése szempontjából alapvető a terület jellege. Mivel nagyvadat lényegében nem tud zsákmányul ejteni (eltekintve néhány eltévedt őzgidától és vadmalactól), ezért nagyvadas területeken károkozása elhanyagolható. Az apróvadas vidékeken azonban érzékeny károkat okoz, különösen ott, ahol intenzív fácángazdálkodás folyik. Azt szokták mondani, ahol sok a róka, ott sok az apróvad is. Nos, nekem az a tapasztalatom, hogy ahol az országban jó apróvadvadászaton vettem részt, ott róka elvétele, vagy egyáltalán nem került a hajtásba. Ahol viszont 3-4-et is láttunk körönként, ott kevés volt a természetes fácán és nyúl. S akkor még nem is ejtetünk szót a fogolyról, amely többek között azért került válságos helyzetbe, mert a ragadozók, köztük a róka, jelentősen fölszaporodtak.

A rókaállomány kezelését illetően, érdemes lenne elgondolkodni azon, amit a ragadozó madarak esetében már fölvetettek: eltérő szabályozást lehetne alkalmazni az apró-, és a nagyvadas területeken.

Márok Tamás

A RÓKA VADÁSZATA

A minap érdekes képeket mutatott a tévé: a londoni parlament előtt tömegek tüntettek a falkavadászat betiltásáért. Az angoloknak évszázados hagyománya a lovas kopózás rókára, olyasféle nemzeti ügy ez, mint a spanyoloknak a bikaviadal. A küzdelem mégis hatalmas, és a kimenetele nagyon is kétséges. (Kétséges? Ugyan ki gondolja, hogy előbb-utóbb nem győznek a vadzöldek?) A legizgalmasabb képsorok arról készültek, hogy néhány harsány környezetharcos besurrant az ülésterembe is, ahol a biztonsági őrök veték őket üldözőbe. A „gorillák” pedig egytől egyig fekete frakkot viseltek...

Nálunk régóta nincs már falkavadászat, de vörösfrakkos van bőven. (Fekete frakkos biztonsági ember nem volt, nincs, és nem is lesz soha.) A rókát bizvást nevezhetjük legáltalánosabb vadunknak.

Mielőtt bárki bosszankodni kezdene e szakszerűtlen kifejezésen, megmagyarázom hogyan értem.

1. A vörös róka Magyarország összes vidékén, minden vadászterületén honos.
2. Egész évben, ivari, korosztályi és más korlátozás nélkül lehet rá vadászni, tilalmi ideje nincs.
3. Mind sörétes, mind golyós fegyverrel, sőt ijjal is elejthető. Sőt amelyik solymász bátor és türelmes, még szirti sasát is betaníthatja rókafogásra.
4. Nem tudok olyan vadászatra jogosultat, amelyik vadászati lehetőségeit helyileg korlátozná.

Nagy utat tettünk meg azóta, hogy a róka „dúvad” volt, „fíreg”, amelyet tűzzel-vassal „irtani” kellett. Ma sokkal árnyaltabban látjuk szerepét az ökológiai rendszerben, és vadászatát egyre többen nem „féregirtásnak”, hanem méltó, izgalmas vadászkalandnak tekintjük. Vegyük most sorra a legfőbb rókavadászati módokat!

Kotorékozás

A kutyákkal lyukban-lyukból folytatott vadászatot Fehér Péter részletesen leírta. Ehhez csak annyit tennék hozzá, hogy a kotorékozásnak két fő időszaka van. Az egyik a párzás, azaz január-február. Ekkor a szerelmes rókapárokot kereshetjük a föld alatti üregekben, de előfordul a „csoporszex” is, azaz egy kotorékban három vagy több róka is lehet egyszerre. A másik szezon április-május,

amikor kölykök vannak, és gyakran a szülőket is otthon találjuk.

A kotorékozásnak két jól elkülöníthető válfaja van. Az ugrasztás párzaskor lehet eredményes, kicsi, ugató, de nem túl kemény kutya kell hozzá, inkább tacsó. A cél ilyenkor a róka „kibosszantása” a föld alatti járatokból, s ha ez sikerül, a főszerep a sörétes puskának jut. A másik módszert inkább tavasszal ajánl-

ják, ehhez fogós, kemény kutya kell, leginkább terrier, amely a ragadozót zsákutcába szorítja, s akkor az ásók és a gazdák következnak. Akad olyan eb is, amelyik a rókát lefojtja, de az már igen ritka, amelyik ki is vonszolja a felszínre.

A kotorékozás másik lehetséges tere-

pe a kazal. A nagy szalmakazlakba szívesen költöznek be a rókák, mert könnyű bele járatot vájni, és a szalma igen meleg. Itt ugyanúgy kell kotorékozni, mint a föld alatt. Figyelem! A kazal fölgújtása nemcsak bűncselekmény, de etikátlan vadászselekedet is.

Les, dög hely

Mindenféle lesvadászaton találkozhatunk rókával. Az erdőszélen, ahová az őzbak kivált, szürkületkor bízvást érkezhetsz érezni induló róka. Ugyanígy találkozhatunk vele nyáron búza-, ősszel kukoricatarlón és szinte mindenhol. Ilyenkor persze el kell döntenünk, hogy egy lövéssel lemondunk-e arról, hogy más vadat zsákmányoljunk. Bár egy 222 Rem. pukkanása után még bármi történhet. Az azonban megfontolásra késztethet, ha mondjuk disznólesen lágy, nehéz ólomgolyóval töltött 8 milliméteres fegyver van a kezünkben, amely a rókát bedarálná.

Persze a les sokkal eredményesebb lehet, ha előtte a kiszemelt helyen dög helyet létesítünk. Zsigereket, elhullott baromfit, konyhai hulladékot hordunk ki egy alkalmas helyre, ahol a rókák szívesen megfordulnak. Ilyen lehet erdei tisztás, ná-

das széle vagy más hely. Nagyon jó, ha kényelmes golyólövésnyire magasles is áll. Egy régi recept szerint a dög helyen ásunk le egy méteres eternitsövet, abba szorjuk a húsdarabkákat, amelyek rothadó szaga csábító illat a róka számára.

A lesen tovább javíthatjuk esélyeinket, ha a tett helyszínére vonszalékot húzunk. Akármilyen belsőség megfelel erre a célra. Legjobb, ha hosszú botra kötjük, a kocsit után is vonszolhatjuk, a lényeg, hogy az ember szaga messze legyen a csalogató anyag szagvonalától.

Jó eséllyel kecsegtet a les holdas, téli éjszakán egy rókavár melletti ülőkén. Nagy az esélyünk, hogy vagy a labirintusból jön ki róka, vagy erre veszi az útját egy másik, távoli kotoréktól. A lövéskor arra kell ügyelni, nehogy a sebzett állat visszameneküljön a föld alá, mert akkor nagy valószínűséggel elvész.

Hajtás

Apróvad-, és vaddisznóhajtásba egyaránt kerülhet róka, meglőni nem csak kötelesség, de kivételes élvezet is. Nem egy alföldi társaságot ismerek, ahol a róka boldog elejtője fizeti a teríték után a kocsmában az áldomást. Azaz: rókát lőni dicshír. Különösen, ha golyóval bukfen-czetjük föl az ináló ravaszdit.

Szervezhetünk hajtást kifejezetten rókára is. Erre legalkalmasabbak a havas, hideg,

ám derült téli napok. A róka korántsem olyan furfangos, mint a népmesékből gondolnánk, viszonylag jól hajtható, csak ismerni kell a szokásait, az esze járását. Legesélyesebbek a nádasok, kisebb sűrűk. Széllel szemben, teljes csendben, jó fedezékben kell elállni. Figyelembe kell venni, hogy a róka merre menekül legszívesebben. Természetesen a legközelebbi sűrű, nádas, erdő felé. A hajtók rossz széllel induljanak, nem kell nagy

lárma, elég némi zörgés, kopogtatás egy-két kiáltás. Így a róka „tervszerűen” menekül. Ha azonban nagy óbégatással, kutyákkal

keltik föl, nem tud tájékozódni, és viselkedése kiszámíthatatlanná válik. Egy rövid téli nap alatt 2-3 róka jó eredménynek számít.

Hívás

A róka viszonylag jól hívható. Az év minden szakában, de különösen a téli ínség, a pázrás és a kölyöknevelés időszakában jól jön nyúlásírára és egércincogásra. Őzhíváskor a gidásírára is megjelenhet, ne lepődjünk meg, hanem fogadjuk biztos kézzel.

A hívás este és reggel lehet eredményes, de igen jól lehet hívni havas, holdas éjjeleken is. Tapasztalatom szerint a csalogatás este eredményesebb, mint reggel. Ennek az lehet a magyarázata, hogy alkonyatkor a vörösbundás korgó gyo-

morral vadászni indul. Éjszaka azonban szerencsés esetben teletömi a bendőjét, és reggel, jóllakottan csak csemegézik.

Használhatunk sípot, de van aki szájjal is jól tud sírni és cincogni. Nem baj, ha nem tökéletes a hang, a róka kíváncsi állat, szívesen megnézi a szokatlan hangot közelebbről is. Különösen a kopasz téli határban fontos, hogy jó takarásból kezdjünk hívni, mert a befutó róka könnyen észrevesz, különösen, hogy éppen a hang forrása felé figyel. A magasles itt is jó szolgálatot tesz.

Lámpázás

Rókára a vadászati hatóság külön engedélyével éjszaka, lámpával is lehet vadászni. A felügyelőségek az állomány főlzaporodása miatt általában könnyen megadják erre az engedélyt. Lámpázhatunk lesről, kombinálhatjuk a világitást erdőszéli cserkeléssel, a legeredményesebb azonban az autóból való világitás, mert így nagy területeket járhatunk be, nagyobb az esélyünk, hogy rókával találkozzunk. Nem mondom, hogy ez a legvadásziásabb módszer, de van azért varázsa. Különösen, hogy a róka szeme tűzpirosan világít a fényben. Ha más vadra, elsősorban

az őzekre és a nyulakra nem lövünk, a lámpázás kevéssé zavarja őket. Erre a célra, jobb, ha nem a kocsii reflektorait használjuk, hanem külön lámpát. A távcsöves kisgolyós a legalkalmasabb fegyver, fontos, hogy a fényforrás a céltávcső előtt legyen, ellenkező esetben nem lehet célózni. A lövéshez azonban különös elővigyázat szükséges. Először is 110 %-ig meg kell bizonyosodnunk, hogy tényleg róka áll a fényben. Másodsor villámgyorsan föl kell mérnünk, hogy hova küldjük a golyót, hogy lövésünk embereket, használatokat, vagyontárgyakat nem veszélyeztet.

Tilalmi idő nélkül

A rókára nincs tilalmi idő. Úgy gondolom azonban, szükséges némi önkorlátozás. Tavasszal nem szabad elpusztítani a szoptató szukát. Igaz vadászember nem lövi el az anyát a kölykök mellől, számára el-

viselhetetlen a gondolat, hogy a kistróka éhen pusztulnak. A vadász, akibe cseppnyi jóézés szorult, ilyet nem vesz a lelkére. Mert a róka nem „fíreg”, hanem vad, mi pedig „elmék vagyunk, s nem vadak”.

Márok Tamás

Vadászati Információs Portál

www.vadasz.info.hu

Minden, ami vadászattal kapcsolatos!

A Vadászati Információs Portál azért jött létre, hogy az idelátogatók minden kérdésükre egy helyen választ találjanak.

Az oldalon megtalálható adatbázisok tartalmazzák többek közt a magyarországi vadásztársaságok, a megyei FVM hivatalok, vadászati szervezetek elérhetőségét.

Egy helyen megtalálható a vadászboltok listája, vadászszervezők elérhetősége, fegyvermesterek címei, preparátorok és szörmekikészítők adatai.

Jogszabálygyűjteményünkben első kézből tesszük közzé a változásokat, ezért látogatóink mindig a hatályos jogszabályokat tudják elolvasni.

Kulturális mellékletünkben a vadászathoz kapcsolódó kulturális értékeket mutatjuk be, irodalmi és képzőművészeti ágak alkotóinak bemutatásával.

**Az oldalon belül működik
az Országos Trófeabíró Bizottság
és a Nyugat-Magyarországi Egyetem
Vadgazdálkodási Intézetének,
Vadgazdálkodási Szolgáltatások és Termékek
TermékTanácsának honlapja.**

Napi frissítéssel tájékoztatást adunk Magyarország vadászati híreiről, Hírlevelünk minden felhasználónk számára jelzi a változásokat. Sajtófigyelő, fórum és chat segíti a kommunikációt az Interneten szörfölő vadászok számára.

Tel.: 06-30-256-23-78

Fax: 06-88-582-411

e-mail: vadaszinfo@invitel.hu

Az OTP Garancia Biztosító Vadász Felelősség- és Balesetbiztosítása fedezetet nyújt:

- a fegyveres vadászat során Magyarország területén okozott olyan károkra, amelyekért az okozónak kártérítési kötelezettsége van;
- a vadászattal, vadásztársaság vadgazdálkodásával összefüggő baleset során bekövetkező mulékony sérülés, rokkantság, baleseti halál esetére.

Az OTP Garancia Biztosító Vadász Felelősség- és Balesetbiztosítása az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:

- a felelősségbiztosítás révén a biztosító szolgáltatási kötelezettsége szerződőnként 10 millió forint/kár és 50 millió forint/év mértékű.
- a balesetbiztosítás keretében a biztosító a Magyarországon bekövetkezett vadászbaleset kapcsán az alábbi szolgáltatást teljesíti:
 - baleseti halál esetén 400 000 forint egy összegben történő kifizetése.
 - 100%-os rokkantság esetén 375 000 forint kifizetése.
 - mulékony sérülés, csonttörés, csontrepedés esetén egyszeri 20 000 forint gyógyulási támogatás kifizetése.

Kárbejelentés:

OTP Garancia Biztosító Vagyonbiztosítási Igazgatósága
1146 Budapest, Erzsébet királyné útja 1/c.
telefon: 06 1 462 3664, fax: 06 1 462 3680

Az OTP Garancia Biztosító élet-, vagyon-, gépjármű-, lakás- és utasbiztosításokkal is várja ügyfeleit!

OTP Garancia Biztosító. A segítő jobb.

Puszta róka

get egy kicsiny része. Ellenében a legtöbb róka-fajjal, ő bizony falkákban él, amelyek maximum tíz egyedből állnak. Ezek egymás közötti rokonságáról még mit sem tudunk, nem kizárt, hogy egy nagy családról van szó.

Párási időszaka január-február, a szuka 50-52 napig tartó vemhesség után, egy-öt kölyköt hoz világra. A kicsik há-

romnaposan 30-35 gramm tömegűek, s két hónapos korukra elérik a 290 grammot! (Állatkertben mért adatok).

A kölykök kilenc-tíz hétig szopnak. A kitorékot először egy hónapon hagyják el, majd három hónapon többé-kevésbé önállósodnak. Ivarérettségüket 6-11 hónapon érik el, s mintegy 14 évig élnek.

Pici pusztalakó

A pusztai róka vagy korzak (*Vulpes corsac*) nem nevezhető éppen ritkának, mégis alig-alig tudunk róla valamit. Sokáig a zoológusok még a rendszertanán sem jutottak egyezsége, sokak a sarki rókával rokonították, azaz az *Alopex* nemzetségbe sorolták. Nem is csoda, hiszen nagy fülét leszámítva, valóban emlékeztet a sarkvidék vadászára. A pusztai róka kisebb a vörös rókánál, a feje és a törzs együt-

tes hossza 50-60 cm körüli, a fark 22-35 cm. Állítólag igen fürgé, gyorsaságáról pedig legendák keringenek. Az tény, hogy méretéhez képest lába meglehetősen hosszú. Azt rebesgetik, ha menekül, akkor akár 40-50 kilométer/órás sebességgel is száguldhathat, ami igazán nem kis teljesítmény egy ilyen kis testű rókától.

Viselkedéséről, mint említettem, alig-alig tudunk valamit. Pedig volna hol ta-

nulmányozni, lévén a korzak szinte egész Közép-Ázsiában otthon van. Leginkább a végtelen sztyeppek és félsivatagok lakója.

Szórványos megfigyelések szerint szociális viselkedése igen fejlett. Kis csoportokban vadászik, és egyáltalán nem elképzelhetetlen, hogy e falkák voltaképpen családi közösségek. Tápláléká-

nak döntő többsége állati eredetű (kisemlős, madár, hüllő és némi rovar), de eszik valamennyi növényt is.

Párási időszaka január és március közé esik, vemhességi ideje pedig 50-60 nap. A nőtény a kölyköket föld alatti vackában hozza világra. Az alomszám 2-11, ám átlagosan 3-6 kölyök jön világra.

Élőhelyén bundájáért vadásszák.

Télen fehér, nyáron barna

A sarki róka (*Alopex lagopus*) az északi félteke legzimankósabb területeit lakja. Előfordul Észak-Skandináviában, Észak-Szibériában, Alaszkában, Kanada északi részén, Grönlandon, a Spitzbergákon, a Novaja Zemlján és számos kisebb-nagyobb szigeten. S persze a jég hátán is megél, lévén a nagyobbacska úszó jégtáblák is otthont jelenthetnek számára. Alfajainak se szeri, se száma. Kettő kö-

zülük például télen sem fehéredik ki (ők a Parancsnok-szigetek lakói), mivel ellenség híján és a bőséges, leginkább fókátetemből és alkákból álló koszt mellett nincs szükségük rejtőszínre.

A legtöbb sarki róka azonban télen mégiscsak fehér. Tavasszal és ősszel, míg a vedlés tart tarka, nyáron pedig barnás. Előfordul egy ezüstös-kékes színű színváltozata is. A kékróka színében télen

Sarki róka

és nyáron nem nagy a különbség. Prémje hidegebb időszakban kékeszürke, nyáron pedig szürkésfekete. Nem külön alfajról vagy akár ökotípusról van szó, lévén akár egy almon belül is eltérhet egymástól a kölykök színe, hiszen a sötétebb szín dominánsan öröklődik.

A sarki róka élőhelyének zord körülményeit csak megfelelő bundában tudja elviselni. Ne feledjük, igazi hazájában a hőmérséklet akár $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$, vagy még ennél is hidegebb! Így a sarki róka is különleges bundát hord: a gyapjú- és fedőszőrök egyaránt felettébb sűrűn helyezkednek el. Természetesen még a tappancsokra is jut belőlük. Mi sem természetesebb ezek után, mint az, hogy e róka bőrére mindig is fájt az emberek foga. Előbb csak a prémvadászok próbálták kielégíteni az egyre növekvő igényeket, majd tenyésztésüket is megkezdték. A legtöbb helyen a sarki rókákat még ma is embertelen körülmények között tartják és irtják ki. Magyarországon is megpróbálkoztak szaporításukkal, de a bunda nem lett az igazi. Egy mondás szerint – amely talán dr. Anghi Csabának tulajdonítható –, ahol a szőlő megterem, ott a sarki róka prémje nem lesz jó.

A sarki róka valamivel kisebb a hazánkban is előforduló vörös rókánál, testhossza 50-65 cm, farokhossza 28-35 cm, marmagassága 30 cm, testtömege 4-8 kilogramm. Füle rövid.

A sarki róka párzási időszaka március-április, a szuka mintegy ötven nap után, akár nyolc kölyköt is világra hozhat. Annak ellenére, hogy az anya csak egy hónapig szoptatja őket, a fiatalok rendkívül gyorsan nőnek. Sőt, a kölykök két-három hónaposan (az anyai terror miatt) már önállóak, s egyévesen eléri ivarérettségüket is.

A sarki róka a világ legkietlenebb vidékén nem lehet válogatós, sőt, minden áldott nap meg kell küzdenie a mindennapi betevőért. Akkor örül a legjobban, ha kisemlősöket, madarakat tud fogni, netán tojásokkal vagy fiókákkal teli madárfészekre lel. Ám akkor sem jön zavarba, ha csupán növényi koszt, netán rénszarvas- vagy jegesmedve-ürülék alkotja az ebédét. Igazi Kánaán számára ha egy anyja által agyonnyomott fókabébit talál. Egyes sarki rókák pedig nem tágtanak a jegesmedvék mellől, s azok maradékát és ürülékét fogyasztják. Furcsa egy szimbiózis...

Természetesen az expedíciók készletei sincsenek biztonságban előlük, még akkor sem, ha egyes ellopott tárgyak látszólag ehetetlenek. (Cipő, nadrágszj stb.) A legnagyobb veszélyt azonban az élelmiszer-tartálékokra jelentik, ugyanis szinte bárhonnán, bármit kiásnak. Sőt, előfordult, hogy az oszlopra tett étket úgy szerezték meg, hogy az oszlopot körbeásták, az pedig kidőlt.

Természetesen táplálékot jelenthet számukra az emberi hulla is. Steller (a róla elnevezett pehelyréce és az azóta végérvényesen kiirtott, szintén az ő nevével viselő tengeri tehén felfedezője) így ír: „Első tanyánkon halottjainkat alig tudtuk eltemetni, míg sírjukat ástuk, halottjaink orrát, kéz- és lábujjait lerágták, sőt a betegekre és kimerültekre is rárohantak, úgyhogy alig tarthattuk őket vissza.”

A sarki rókák ha tehetik, az alvó embert milliméterekről szaglásszák, s ha úgy látják, az halott (még ha nem is az) nemes egyszerűséggel beleharapnak.

Egyes kutatók pedig arról is beszámoltak, hogy a sarki rókák oly bizalmasan viselkednek, hogy pusztá kézzel is nyakon csíphetők.

Mint sok rókaféle, a sarki róka is el-
ássa a fölöslegesnek ítélt táplálékot.

A sarki róka, ha csak nem örök-fagyott
a föld, üreget ás magának. Persze ilyen
terület kevés van, s ez bizony vonzza a
környék rókáit. Olyannyira, hogy szinte
egy lakótelepet alakítanak ki. Ám ez nem

teszi őket falkaállattá, csak a szükség vi-
szi rá őket az efféle többé-kevésbé tar-
tós együttlétre. Bár az is igaz, hogy nem
csupán magányosan vagy párban vadá-
szik, ha a szükség úgy hozza, még laza
falkába is verődik...

Egy igazi nagyfülű

A kanálfülű vagy más néven lapátfülű
kutya (*Otocyon megalotis*) afféle ka-
kukkojásként került a cikkbe. Igaz, nem
tart közelebbi atyafiságot hazánk vörös
bundás ragadozójával, de sok vadász-
könyv mégis rókaként említi.

Sőt, néhány angol könyvben is így em-
lítik (denevérfülű rókának vagy -kutyá-
nak nevezik). Sőt, nem egy zoológus
szerint igazi róka-rokonnal van dolgunk!

A kanálfülű kutya súlya 2,2-4,5 kg, mar-
magassága 30-40 cm. Nevét, méretéhez
képest hatalmas füléről kapta. E fül azon-
ban – ellentétben a sivatagi rókáéval –
jobbára nem a hőleadásban segíti. In-
kább csak fülével, sőt a fül belső szőr-
zete még fel is erősíti a környezet zajait,
hangjait. Így könnyedén meghatározza
őkelme, merre járnak kedvelt zsákmány-
állatai, a különféle rovarok. Mert a lapát-

Kanálfülű kutya

fülű kutya nem csak fizimiskáját, hanem táplálékát tekintve is különleges kutya-féle! Igaz, ragadozó, de leginkább különféle bogarakkal és egyéb gerinctelenekkel táplálkozik. Állítólag még azt is meghallja, amikor az ifjú galacsinhajtó bogár kirárgya magát az ürülékből.

Igen jó étvágygal fogyasztja az egyenesszárnyúakat, így például az élőhelyén időnként tömegesen előforduló vándorsáskákat is. A természet pedig igazi „alaptakarmányának” tekinthető, hiszen étrendjének akár a felét is alkothatja. Ám ha kevés a gerinctelen, a kanálfülű kutya a kisebb gerinceseket is bekebelezi. Ennek mértéke azonban elenyésző, maximum tíz százalék lehet.

Ha belenézünk e kutyaféle szájába, meglepve tapasztaljuk, hogy fogazata nem igazi ragadozó fogazat, inkább a rovarevőkére emlékeztet. Sőt, több foga van, mint a legtöbb kutyafélenek, 42 helyett akár 50 is lehet!

A kanálfülű kutya azért is különleges szerzet, mert a tápláléklánchban gyakran a

zsákmány, az áldozat szerepét tölti be. A nagyobb ragadozók előszeretettel vadásznak rá, legfőbb ellensége a hiénakutya.

Annak ellenére, hogy a lapátfülű kutya Afrika jelentős részén elterjedt faj, életmódjáról még keveset tudunk. Annyi bizonyos, hogy a szülőkből és az előző évi alomból álló csoportokat alkot. Olykor több ilyen falka egyesül, különösen a bő táplálékkínálat vonzza a környék lapátfülűit.

Szociális viselkedésük igen fejlett, sokat játszanak és gyakran ápolják egymás szőrzetét. A nap nagy részében pihennek, alszanak. Párási időszakuk június és szeptember közé esik. A nőstény 60-75 napig tartó vemhesség után, egy-hat kölyköt hoz világra. A kicsinyek 14-15 hétig szopnak.

A Magyarországra került, vélhetően első lapátfülű kutyákat Kittenberger Kálmán ajándékozta az 1912-re felújított Budapesti Állatkertnek. A leírások szerint a kanálfülű kutya kölyökkorától nevelve, igen barátságos házi kedvenc lehet.

Rókákról – röviden

Fokföldi róka

Vulpes chama

Mint nevéből is kitűnik, Dél-Afrika lakója. Kis testű faj, a fej és test hossza mintegy 55 cm, farokhossza: 34 cm, marmagassága: 36 cm, testtömege 2,6 kilogramm. Párási időszaka szeptemberre esik, a szuka 51-52 napig tartó vemhesség után 3-5 kölyköt hoz világra. Leginkább párokban él, ritkán azonban nagyobb csoportokat is alkot. Éjszakai faj, territóriuma viszonylag kicsi, mindössze 1-4,6 négyzetkilométer. Leginkább a nyílt füves területeket kedveli, de előfordul a

félsivatagokban is. Kisebb rágcsálókkel, nyulakkal, lárvákkal, hüllőkkel táplálkozik, és kisebb részben növényevő. Nem veszélyeztetett állatfaj.

Prériróka

Vulpes velox

Észak-Amerika lakója. Kis testű róka faj, fej és testhossza: 37-53 cm, farokhossza: 22-35 cm, marmagassága 18-35 cm. Testsúlya: 1,8-3 kg. Színe évszakonként változó. Párási időszaka decembertől januárig tart, a szuka 50-60 nap után 3-6 köly-

köt hoz világra. A fiatalok tíz hónapos korukra ivaréretté válnak. A prériróka a természetben mindössze 3-4 évig él, de fogságban a 13 éves kort is megélheti. Monogám, párokban élő éjszakai faj. Járatoikat ás, napközben abban pihen. Otthonterülete mintegy 1,5-5 négyzetkilométer, maximum 15 km. A territórium mérete a zsákmánymennyiségtől függ, a Mojave sivatagban például 11 km². Leginkább a préri lakója, de előfordul a sivatagokban, félsivatagokban is. Kisebb emlősökkel, mint például nyúl-félékkel, madarakkal, hüllőkkel és rovarokkal táplálkozik. Három alfaja ismert.

Afgán róka *Vulpes cana*

Elterjedési területe pontosan nem ismert, de Afganisztánban és Oroszországban, Turkesztánban, Északkelet-Iránban, Iz-

raelben biztosan előfordul. Elsősorban a hegyekben tanyázik, de megtalálták a sivatag szélén is. Fej-test hossza 42 cm, farokhossza 30 cm, marmagassága 28-30 cm, testtömege: 0,9-1,3 kilogramm. Párási időszaka: december-január. A szuka mintegy hatvan napig tartó vemhesség után, 1-3 kölyköt hoz világra. Élettartama a természetben 4-5 év. Éjszaka, egyedül vadászik. Tápláléka megegyezik a többi róka-fajéval. (kisebb gerincesek, gerinctelenek, némi növény.)

Fakó róka *Vulpes palliada*

E fajról szinte semmit sem tudunk. Méretre nagyjából akkora, mint az előbb bemutatott fajé. Afrika lakója, a Szahara déli területétől kelet-nyugat irányban egy viszonylag keskeny sávban fordul elő. A szavannán és a félsivatagokban

egyaránt előfordul. Két-három méter mély és 15 méter hosszú járatokat ás. Tápláléka ugyan az, mint a legtöbb róka-fajnak.

Homoki róka

Vulpes rueppeli

Észak-Afrikában, Arábiában és Kis-Ázsiában él. A kő- és homoksvatagokban egyaránt előfordul. Hasonlít a svatagi rókára, de nagyobb annál: fej- és testhossza: 42-52 cm, farokhossza: 25-39 cm, marmagassága: 30 cm, testtömege 1,2-3,6 kg.

Szaporodásáról csak annyit tudni, hogy a szuka 2-3 kölyköt hoz világra. Fogságban maximum 6,5 évig él. 3-15 tagú családi csoportokban jár tápláléka után. Leginkább éjszaka vadászik.

Bengál róka

Vulpes bengalensis

India, Pakisztán és Nepál lakója. A nyílt területeket kedveli, a középhegységekben is előfordul. Fej- és testhossza 45-60 cm, farokhossza: 25-35 cm, testtömege: 1,8-3,2 kg. A nőstény mintegy 53 nap után 2-4 kölyköt hoz világra. Életmódjáról keveset tudunk. Feltételezhető, hogy monogám, párokban él. Táplálékában termeszek, sáskák és rákok is szerepelnek.

Tibeti róka

Vulpes ferrilata

India északi területein, Kínában és Nepálban él. A magashegységi sztyeppék lakója, 5300 méter magasan is megél.

Fej- és testhossza 50-70 cm, farokhossza 29-40 cm, testtömege: 3-4 kg. Párási időszaka február-március, a szuka 50-60 napig tartó vemhesség után, 2-5 kölyköt hoz világra. Tápláléka nyúlfélekből, rágcsálókból és földön fészkelő madarakból áll. Természetes viselkedéséről semmit sem tudunk.

Közönséges szürkeróka

Urocyon cinereoargenteus

Észak- és Közép-Amerika lakója, elterjedési területének északi határa Kanadába is átnyúlik. Kisebb fejével, rövidebb fülével és lábával, valamint szürke színével jelentősen eltér a vörös rókától, mellyel sok helyen egy területen is megtalálható. Valamivel kisebb is a vörös rókánál.

Szinte minden élőhelyet benépesít, megtalálható erdőkben és nyílt területeken egyaránt. A városi környezettől sem idegenkedik.

Párási időszaka, élőhelytől függően, januártól áprilisig tart, a szuka 51-63 napig tartó vemhesség után általában 4 (1-10) kölyköt hoz világra. A fiatalok tíz hónaposan már ivarérettek lesznek. Tizenöt évig is elélhet.

Éjszaka vadászik, leginkább párban él. Otthonterülete – tápláléktól és sűrűségtől függően – 3-27,6 négyzetkilométer. A fiatalok életük első évében vándorútra kelnek, s ilyenkor 84 kilométert is megtesznek. Kisebb gerincesekkel, gerinctelennel, olykor növényekkel táplálkozik.

Közeli rokona a hozzá nagyon hasonló **szigeti szürkeróka** (*Urocyon littoralis*), amely a Dél-Kalifornia melletti szigetek lakója.

Közönséges pamparóka

Cerdocyon thous

Dél-Amerika északi és keleti területeit lakja. Fej- és testhossza: 64 cm, farokhossza 29 cm, súlya 5-8 kg. Párási időszaka november-december, a szuka 52-59 napig tartó vemhesség után, 3-6 kölyköt hoz világra. A kölykök mintegy három hónapig szopnak, és 9 hónaposan már ivarérettnek tekinthetők. Párokban és kisebb csoportokban él. Otthonterülete: 5-10 négyzetkilométer.

A füves és az erdős területeken egyaránt előfordul.

Culpeo-pamparóka

Pseudalopex culpaeus

Az Andok- és Patagónia lakója. A hegyekben és a pampán egyaránt előfordul. Nagyjából akkora, mint a vörös róka. Párási időszaka: augusztus-október. A szuka 55-60 napig tartó vemhesség után, 3-8 kölyköt hoz világra. Tápláléka nagy vonalakban megegyezik a többi rókaival, ám a bárányt is elragadja. Nem veszélyeztetett.

Argentín pamparóka

Pseudalopex griseus

A vörös rókánál némiképp kisebb faj. Dél-Amerika déli területeit lakja. A közephegységeken is előfordul, de inkább a sík vidékeket kedveli. Vemhességi ideje augusztus-szeptember, a szuka 53-58 nap után általában 2-4 kölyköt hoz világra. A kicsik egyéves korukra válnak ivaréretté. Táplálékuk legnagyobb részét rágcسالók teszik ki, egyik

fő kosztjuk a hobbiállatként Európában igen kedvelt degu. Viselkedéséről semmit sem tudunk.

Deres pamparóka

Pseudalopex vetulus

Brazília lakója. Leginkább a kevéssé sűrű erdőket és bozótosokat kedveli. Fej- és testhossza: 60 cm, farokhossza: 30 cm, testtömege: 2,7-4 kg. Viselkedéséről és táplálkozásáról szinte semmit sem tudunk. Elképzelhető, hogy főleg természeteseket fogyaszt.

Hasonló méretű az Észak-Peruban és dél Ecuadorban honos, szintén alig-alig ismert *Dusycion sechuare*.

Rövidfülű róka

Dusycion microtis

Dél-Amerika középső területeinek trópusi esőerdeit lakja, mintegy 1000 méter magasságig. E fajról is alig tudunk valamit. Vélhetően magányosan él, és éjszakai életmódot folytat.

A vörös róka terjedőben van, sok más faj állománya stabilnak mondható, ám néhányan elindultak a kipusztulás felé vezető úton. Ám erről nem a vadászok tehetnek. Az élőhelyvesztésnél aligha képzelhető el komolyabb veszély. Néhány faj tud alkalmazkodni a megváltozott életkörülményekhez, mások viszont menekülnek az ember elől. Féltő, hogy újabb rókafajokkal bővül az a lista, amelyet nem is olyan régen a Falkland-szigeti róka kezdett meg! Ő már csak a múzeumi polcokról tekint ránk.

SZALONKÁZÁS

Az erdei szalonkának a vadászata – mint más vadfajé is – életmódjához, viselkedéséhez, szokásaihoz kapcsolódik. E titokzatosnak nevezett madár különleges életformáját használják ki a vadászok az elejtésére. Hosszú csőrű madarunk, vándormadár. Évente kétszer vonul át hazánkon. Tavasszal telelőhelyéről, a Földközi-tenger vidékéről az észak-európai erdőségekben lévő költőterületeire, majd ősszel vissza, a téli táplálékszerző mediterrán vidékekre költözik. Vadászidénye régebben ősztől késő tavaszig tartott Magyarországon. Vadászták lesen, azaz esti és hajnali húzáson, kutyával bokrászva és „klopfolva”, vagyis hajtóvadászokat is szerveztek elejtésükre. Főleg október-novemberben, illetve március-áprilisban. A XX. század harmincas éveiben a tavaszi hajtóvadászatot hosszúsági szakmai vita után, hazánkban betiltották. Később pedig az őszi vadászatait is. Napjainkban csak a tavaszi szalonkázás különleges élményének hódolhatnak a magyar vadászok, hiszen az erdei szalonka nálunk március 1-jétől április 10-ig vadászható húzáson, azaz lesvadászaton, és naponta legfeljebb négy darab ejthető el belőlük. Az Európai Unió országaiban, Ausztria kivételével, szinte csak ősszel vadásszák, húzáson és bokrászva egyaránt.

Az európai uniós irányelvek szerint, a vonuló madarakra költőterületükre való vándorlásukban tilos vadászni. Ez alól a szabály alól kért és kap felmen-

tést Magyarország, így őrizhetik meg a magyar nimródok, hagyományaik szerint, a tavaszi szalonkahúzás vadászati lehetőségét. A húzáson való vadászat különleges élményt, de sokkal kisebb sikert ígér, mint a kutyával történő, bokrászó vadászata. Ezért kíméletesebb is az állományra nézve. A 15-16 milliós európai erdeiszalonka-állományból évente 2,5-4 millió darab kerül puskavégre, főleg francia, olasz és orosz területeken. A magyar teríték évente mindössze 5-8 ezer darab. Ez a kis mennyiség a szalonkaállomány létszámához képest elenyészőnek tekinthető, különösen azért, mert a tavaszi teríték zöme hím példány.

A tavaszi lesvadászat kétszáz-kétszázötven éves hagyományra tekinthet vissza. A német nyelvterületeken élő vadászok a tél elmúltával, a húsvét előtti negyvennapos nagyböjt vasárnapjainak katolikus szentmiséit kezdő bevezetőének latin nyelvű első szavai alapján elnevezett vasárnapok szerint egy versikét írtak, vonatkoztatva a vasárnapokra az erdei szalonkák vonulási ütemét.

„Reminiscere – keresni gyere.

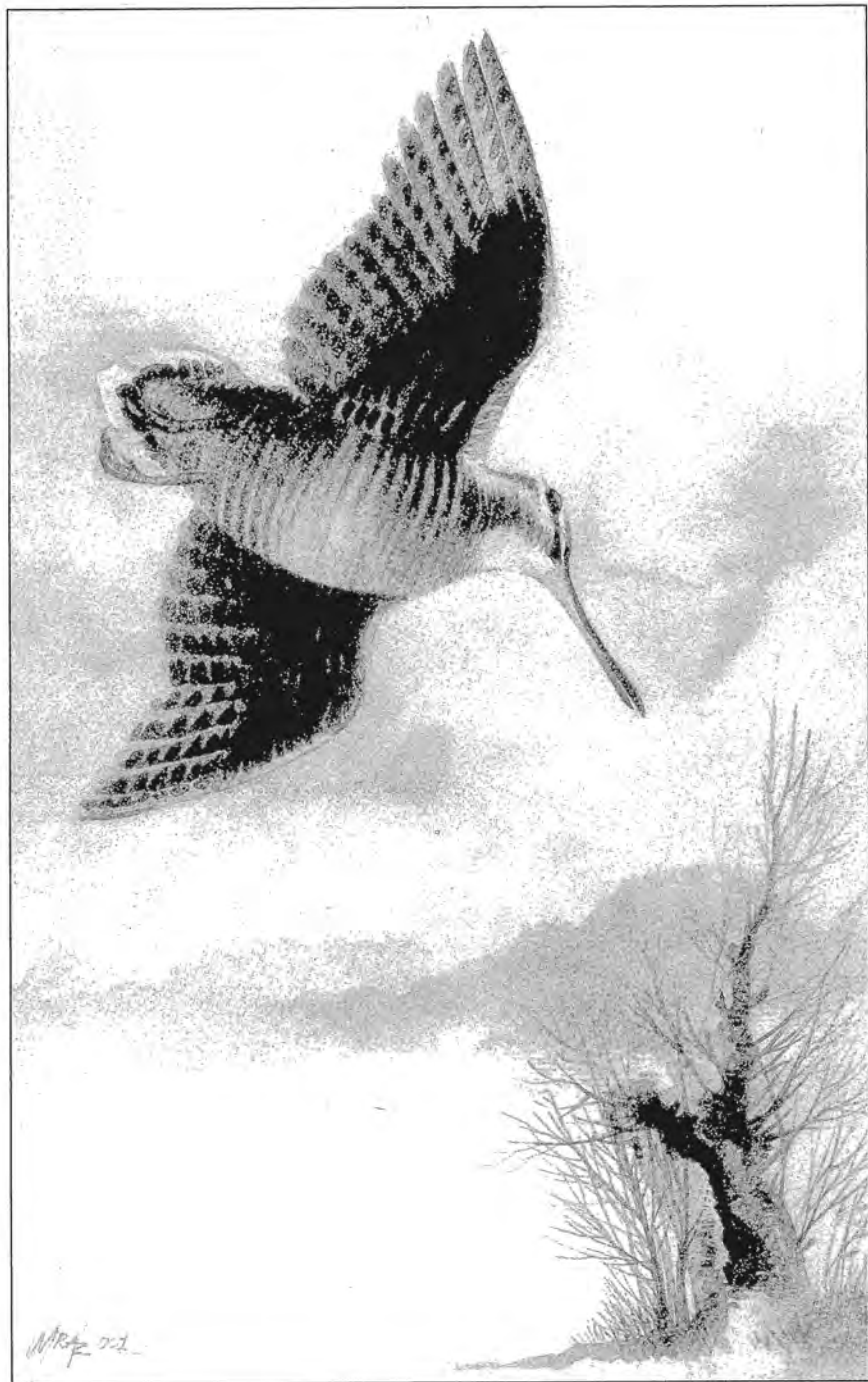
Oculi – itt vannak ni!

Laetare – sok szalonka jár-e?

Judica-kor – rosszul jár.

Palmarum-kor – nincs vásár.

Quasimodo vasárnapján – a szalonka
ül tojásán!”

A húsvét évenkénti időpontjának kiszámítása szerint, húsvétvasárnap a tavaszi napéjegyenlőséget, március 21-ét követő holdtölte utáni első vasárnap. Tehát ez lehet akár március 22-e, de április 25-e is. Az első esetben Reminiscere, a húsvétot megelőző negyvennapos nagyböjt második vasárnapja februárban van, Quasimodo vasárnapja a húsvétot követő „fehérvasárnap” pedig március végén.

Mindezek ismeretében könnyen kiszámíthatjuk, hogy a nagyböjti vasárnapok csak akkor esnek egybe hazánkban a tavasz és a szalonkák érkezésével, ha húsvét április tizedike körül van. Mivel az évek zömében ilyenkor van húsvét, ezért a vadászok helyesen figyelték meg, hogy a szalonkák vonulásának üteme jól leírható a nagyböjti vasárnapok neveivel.

A szalonkák tavaszi vonulásának kezdetét elsősorban az időjárás befolyásolja. Így a korai felmelegedés sokszor már februárban északra csábítja az erdei szalonkákat, az úgynevezett elsőként érkező „szálláscsinálókat”. Ezeket a kisebb testű, valószínűleg a legészakabra vonuló példányokat kék lábúaknak is nevezik a vadászok, de megkülönböztetésüket semmilyen tudományos vizsgálat nem támasztotta alá. Az erdei szalonkák érkezését jelezhetik a napközben is látható más költöző madaraink, így a bíbic vagy a barázdabillegető. Am elvonulásukat is nyugtázhadjuk, ha már április elején megjött és megszólalt a kakukk.

Az esti szürkületben, erősen csökkenő fényviszonyoknál, amikor az amúgy is fakó tavaszi színek szinte megkülönböztethetetlenek, és az utolsó feketerigó is takarodót fúj már, akkor jelenik meg az „erdők királynője” jellegzetes csapongó, imbolygó röptével, egyedül vagy

párosával, esetleg többedmagával. Sokszor cippogva-pisszegve, korrogva, hogy elbűvölje a vadászt szerény eleganciájával, szolid tollruhájával. Röpte azonban kiszámíthatatlan, mert sokszor váratlanul, hang nélkül vág villámgyorsan a vadász elé, és szélsebesen cikázva távozik a meglepett nimród látóköréből. Elejtése tehát sokszor bravúros lőtjelismény, és ez is vonzóvá teszi vadászatát az igaz vadászok számára.

Mégis a valódi vonzerőt a tavaszi erdő, az Esthajnalcsillag pislákolása, a telt felejtő természet új életet ígérő, nehéz földillatú, párás lehelete, a madárdalos estbúcsúztató jelenti. Maga a szalonkázás tetet-leket pihentető, egyedülálló hangulata az, ami a vadászokat évszázadok óta örömteli várakozásra készíti, a megújuló természet erdei magányában, amint szívdobogva reménykednek az első hosszú csőrű vándor megpillantásában. Az alkonyat bíborában vagy a hajnalpír ragyogásában, az égre rajzolódó „cvikk” a remények beteljesülése, a jövő ígérete, a tavaszi vadászat egyik legszebb pillanata.

A tavasszal „cvikk”-ben húzó, azaz két együtt megjelenő szalonka röptét nászrepülésnek is nevezik, de ez mégsem ilyen egyértelmű, hiszen az égi váltókon húzó szalonkák sokszor mindketten hímek, azaz kakasok, s a levegőben csőrükkel küzdenek, szúrnak, vívnak egymással, hangos pisszegéssel-cippogással. A legnagyobb létszámú ilyen „cvikk” amit számoltak, tudomásom szerint hét példányból állt, de három, négy, öt és hat darab is húzhat együtt. A mai kutatások szerint a húzás célja, oka többféleképpen is indokolható lehet. Elsősorban a tojók és kakasok egymásra találásának lehetőségét szolgálhatja, hiszen a

tojó a földön ülve „pszt” hanggal hívja a hímet, amelyik azt meghallva le is száll jövődöbéli párjához. A korrogva húzó szalonkák mind hímek. Ez a korrogó hang lehet a tojót kereső jelzés is. A húzás – angol kutatók szerint – főleg a vonulás kezdetén, március elején – inkább a kakasok „krakélerkedése”, ma azt mondhatnánk „a balhé keresése”, hogy vetélytársaikat elűzzék a tojók közeléből. A vonulás és a tavasz előrehaladtával a szalonkák húzása pedig valóban nászrepülésé is válik. Az este későn, a húzás utolsó pillanatában némán, egyedül húzó példányok legtöbbször tojók, és repülésük valószínűleg a táplálkozóhelyre történő helyváltoztatás. A szalonkákánál nincs nemi dimorfizmus, azaz kétalakúság, vagyis a példányok csak boncolás után, az ivarszervek alapján különíthetők el egymástól. A tavaszi tollruháról az eltérő vedlés miatt a szalonka kora – fiatal vagy idősebb volta –, elég nagy biztonsággal megbecsülhető. A tapasztalatok és kutatási adatok azt bizonyítják, hogy a húzáson lőtt példányok legalább háromnegyede kakas! A kutyával való bokrászáskor pedig 50-50% a tojók és kakasok aránya. Húzás előfordul nyáron is. Ahol a szalonka költ, ott a hím a fészkelő tojó közelében, május-júniusban szabályosan húz, valószínűleg a második költés előtti párzás reményében, mert a fióka nevelésében egyáltalán nem vesz részt. Hazánkban csak rendszertelenül, elvétve költ az erdei szalonka. Az itt fészkelők létszámát 50-100 darabra becsülik. Így nyáron igen ritkán láthatók. Ősszel – októberben és novemberben is – megfigyelhetünk húzó szalonkákat, de ez hangtalan, néma helyváltoztatás, legfőképpen a táplálkozóhelyre való repülést szolgálja. Ilyen-

kor a szalonkákra ma már nem vadászhatunk.

A jó szalonkázóhelyek ismerete mondhatnánk apáról-fiúra öröklődik. Ám az erdőgazdálkodási munkák, a felnövekvő fiatalosok meg-megváltoztatják a szalonkák kedvenc beszálló- és húzóhelyeit. Az erdei szalonka neve is utal erdei tartózkodására, költőhelyére. Legtöbbször a sík és dombvidéki erdők fiatalosainál lehetjük fel őket, de az ártéri erdőkben is szívesen megszáll vonulása közben. Előszeretettel tartózkodik fenyesekben, tölgyesekben, égeresek lápos, nedves, jó táplálkozási lehetőséget adó aljnövényzetes foltjaiban is, de jó húzás lehet a fiatal akácok újulatai felett is. Égi váltójukon készségesen követik nyiladékok, patakok vonalát, s kergetődzésük közben sokszor egy-egy hagyásfát, magaslest is ismételten megkerülnek. Hegyvidéken sokszor húznak bevágások, völgyek felett vagy a rétegvonalak mentén a hegyoldalban, és szívesen repülnek át a hegynyergeken is. Kedvelt repülési vonaluk lehet az idős szálerdők és fiatalosok határa, de néha olyan rétek, vetések felé is szívesen kirepülnek az erdők fölül, ahol azután sötétedés után gyakran keresik gilisztákból, rovarokból álló vacsorájukat, csőrüket a földbe szurkálva.

Saját megfigyeléseink alapján is érdemes leshelyünket változtatni, mert a szalonkák valamely érdekes, titokzatos okból, akár évtizedeken keresztül is követik ugyanazokat a légi váltókat. A húzás intenzitása az időjárás függvénye. Legélénkebb az enyhe tavaszi estéken, borult, csepergős időben. Néha erős északi vagy északkeleti hideg szélben pedig fel sem kelnek a fáradt vándorok. Ám máskor hóföregtetgen, erős

havazásban, esőben is kialakulhat nagyon jó húzás. Ne feledkezzünk meg arról, hogy sötétedéskor vadréce, bagoly, denevér vagy egy megkésített farkas is fölényen vághat, és ügyeljünk, hogy ártatlanul ne váljon meglepett kapkodásunk áldozatává.

Vadászatukhoz használatos a csalsíp is. Ha a hím szavával akarunk csalogatni, nem a korrogást, hanem a püsszegő hangját utánozzuk.

Lakatos Károly szerint, a síp használata ekkor a következőképpen történik. A sípot, s azon a nyelv hegyét a felső metszőfogakhoz szorítva, a levegő befelé szívása közben „f” hangot mondunk, s ezáltal elég élethűen utánozzuk a hím „pszp” vagy „tszp” nyújtott, éles hangját.

Ha a tojó hangját akarjuk utánozni, akkor a sípot ajkunk közé vesszük, nyelvünket felső szájadlásunkra szorítjuk, s azt onnan gyorsan elkapva, kétszer egymás után röviden úgy teszünk, mint mikor valaki nagyon csodálkozik, és annak egy csámcsogó „ty” hanggal ad kifejezést. Ez egy inkább rövid sipogó, mint püsszegő hang lesz, s ez a tojó hívása, illetve jeladása. A tojó hangját az esti lesen, a hímét pedig a hajnalin használhatjuk eredményesebben. Azonban a síphoz csak a szalonkaszezson derekán folyamodjunk, amikor a húzó hím már többet korrog, mint cippog.

A leshely megválasztásánál arra is legyen gondunk, hogy a szalonkát nem elég lelőni, hanem azt meg is kell találni. Legkönnyebb persze ezt egy jó kutyával megtenni. Ám kutya nélkül ne álljunk a galagonyás, vadrózsás, tüskés bozót mellé, mert innen kihozni a szalonkát csak ruha- és „véráldozatok” árán lehet. A leshely kiszemelésénél fontos,

hogy minden irányba akadálytalanul lőhessünk, de takarásunk is legyen, amire egy-egy bokor, farakás vagy kisebb fa is elegendő. Esti húzáson ne feledkezzünk el egy jó zseblámpát magunkkal vinni. Hasznos lehet, ha a leesett szalonkához azonnal odasietünk, mert ahogy még meg-megmozdul könnyebben megtaláljuk. Ugyanis tollruhája igen csak beleolvad az avar színeibe, és ezért nehezen fedezhető fel, különösen akkor, ha még elbújni is marad ereje. A szalonka „puha vad”, és könnyű sebzéstől is leesik, de szárnyazottan azután felkel és elszalad. Sokszor újra felszáll, és csak később pusztul el, például a csőr találat miatt. Odasietés közben tartsuk készen fegyverünket a váratlanul felrebbedő, sebzett madárra számítva. Igyekezünk tehát minél előbb felvenni, nehogy elveszzen nyomorultul, szenvedve, később elpusztulva.

Nem könnyű a szalonkadublé lövése, mely a legtöbb vadásznak csak ritkán, vagy egyáltalán nem sikerül. A cvikbben húzó szalonkák klasszikus dublé lövésénél először a hátsó madarat kell elejtenünk, mert ha az elsőt célozzuk és lelőjük, akkor a hátsó szalonka a leeső első után, a föld felé vág, és így nagyon könnyű elhibázni, ha egyáltalán második lövéshez jutunk. Természetesen szerencsés esetben, igen gyors kezű puskásnak, sikerülhet a dublé fordított sorrendben is.

Ügyeljünk arra, hogy ruházatunkban ne legyen világos, feltűnő darab, mert a szalonka bizony észreveszi azt! Különösen ha megmozdulunk. Ilyenkor oly gyorsan vág vagy tér ki, hogy a legjobb esélyt is elpuszkázhatjuk. A világos szőrű kutyánkat is megláthatja, ha az nem nyugodtan fekszik mellettünk. Igyekez-

Fiatal, középkorú és idősebb szalonkák ecsettollai, balról jobbra haladva

zünk tehát a legkisebb feltűnéssel és mozdulatlanul várni a tavasz hírnökeit. Az erdei szalonka elejtésére elég a 2,0-2,5 mm-es sörétnagyság. A használt kaliber és puskatípus pedig egyéni ízlés kérdése. Ha ismerjük területünk jó húzóhelyeit, akkor nem kell nagy szűkítésű puskával távlövéseket tenni, mert a közepesen szűkített, jó szórású fegyverünkkel könnyebben elejthetjük kedvenc madarunkat. Felszerelésünkhöz tartozhat még a vadászszék, amely kényelmesebbé teheti a várakozást, de eredményes kapáslövést ülve nehezebben tehetünk. Érdemes tehát a húzás perceiben állva, lövésre készen várni a szalonkákat. Ne felejtjük el, hogy szalonkázásra nem jó a széles karimájú kalap, mert jelentősen akadályozza azt, hogy a felettünk megjelenő, hirtelen fel-

bukkanó, hosszú csőrű madarat időben észrevegyük. Az erdei szalonka tróféája a szárnyak könyökén, az első evezőtoll mellett lévő, kemény, 26-35 mm hosszú, kis tollacska, amit ecsettollnak nevezünk. A tróféához tartozik még a szalonka farokrész feletti zsírzómirigyén lévő „pamacstoll” is, amit a vadászok az ecsettollakkal együtt szívesen tűznek, varrnak a kalapjukra.

Az Európai Unió országaiban a magyar vadászok is részt vehetnek a szalonka kutyával való vadászatán. Ezért pár sorban érdemes felidézni ezt a szalonkázási formát is. A bokrászáshoz – vagy régiesen a szalonkacserkészethez – először is egy jól kereső, megbízható kutyára van szükségünk. Az erdei szalonkának közismerten gyenge szaga van, és ráadásul szinte mindig egyedül

rejtőzködik az erdei aljnövényzetben. Ezért feltalálása sokkal nagyobb feladat az ebre nézve, mint például a csapatban együtt tartó fogolyé. A bokrászás fārsz-tó vadászat, hiszen a szalonkát erdei rejték helyén kell fellelni, ami sok gyaloglással jár. Az eredményes keresővadászat feltétele a szalonka szokásainak, a vadászterületen való előfordulásának kiváló ismerete. Kajtató ebek erre a vadászatra nem alkalmasak, mert a felvert szalonka lelövése igen gyors kapáslovést kíván, és ez az erdei környezetben, távolról reménytelen vállalkozás. Vizsla hiányában, jó orrú és fegyelmezett tacsók azonban megfelelhetnek igényeinknek.

A szalonkahajtás, más néven a klopfolás, mint vadászati forma napjainkra lekerült a vadászat történelmének színpadáról. A tavaszi erdő fiatalosainak sűrűn, tíz-tíz méterenként felállított hajtókkal való „végigzavarása” ma már elképzelhetetlen. A kereplőkkel, csattogtatókkal lassan lépegető hajtók nemcsak a szalonkákat, hanem minden más vadat és madarat is felverték akár a fészkeről is. Mind a hajtóvonalban menő, mind az elálló puskásoktól igen kiváló lőtudást, folyamatos figyelést, koncentrációt igényelt ez a vadászati mód is. Akkoriban viszont ezzel a módszerrel, egy szezonban egy vadász, akár száz szalonkát is elejthetett. A tehetősebb „szalonkabolond” vadászok egy évszázaddal ezelőtt

még megtehették, hogy kedvenc madarukat Dalmáciától Lengyelországig követték vonulásukban, és így egy idényben igen sok szalonkát lőhettek. Nozdroviczky Lajos (1862-1943), talán a leghíresebb magyar szalonkavadász, ötezer-nél több szalonkát fűzhetett aggatóra, és élményeit, összegyűjtött tapasztalatait több írásban tette közzé. Lakatos Károly (1853-1914) monográfiát írt a szalonkáról „Az erdei szalonka és vadászata” címmel 1904-ben. Szabolcs József (1910-1999) „Az erdei szalonka” címmel, 1971-ben elsősorban a vadászoknak írt kedvenc madaráról egy igen értékes és hasznos könyvet.

A sikeres szalonkázás után az elejtő vadász, a kis testű (250-400 grammos) erdei szalonkát, mint igen ízletes húsú vadmadarat elkészítheti, vagy elkészítheti családja asztalára, sokféle kiváló recept alapján. Sokszor olvashatunk arról is, hogy a szalonka vékonybele a benne lévő, félig emésztett rovareredetű fehérjékkel, hagymával megpirítva, a csontvelőhöz hasonló, ínycsalatként is elfogyasztható. Mégis vadászatát nem az elfogyaszthatósága, hanem különleges vadászélményt jelentő, elsősorban a tavaszi erdőben hűzácson való elejtése teszi vonzóvá. Remélhetőleg ez az élmény a jövőben is, még sokáig a magyar vadászok osztályrésze lehet.

Feiszt Ottó

Kettner

Új sörétes fegyver: **Blaser** **F3**

F3 Game – vadászfegyver 68, 71 és 74 cm-es csővel
F3 Competition sportfegyver 71, 76 és 81 cm-es csővel
kaliber 12/76, szelektív egybillentyű, cserélhető csósín
Briley choke-ok, három különböző tusa, állítható tusahát
és agyaltalp, és még sok **Blaser** újdonság. Súly: 3,3 kg-tól.

F3

Üzleteinkben fél óra alatt
banki hitelhez juthat,
akár 1 000 000 Ft-ig,
max 48 hónap futamidővel.
Részletekről érdeklődjön
munkatársainknál!

Kettner

Rendelje meg
az új Kettner
katalógust,
az árát a benne
lévő bönnyel
levásárolhatja.

Újdonság!
Blaser ruházat

Kettner Vadászbolt és Nagykereskedelem
1214 Budapest, Csepel, Rákóczi út 195-197.
Tel.: 420-4940 Fax: 420-4466 Mobil: 209-224-500
E-mail: postmaster@kettner.axelero.net

Kettner Vadászbolt Budapest, Andrássy út 21.
Tel.: 351-0300, 351-2378 Fax: 321-6696

NATURA 2000

AZ EURÓPAI UNIÓ ÖKOLÓGIAI HÁLÓZATA

Az Európai Unió által létrehívott Natura 2000 egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok és a vadon élő közösségi jelentőségű állat- és növényfajok biotópjainak védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához.

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió két természetvédelmi irányelve alapján kijelölendő területeket – az 1979-ben elfogadott madárvédelmi irányelv (79/409/EGK) végrehajtásaként kijelölendő különleges madárvédelmi területeket és az 1992-ben kihirdetett élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK) alapján kijelölendő különleges természetmegőrzési területeket – foglalja magába.

Különleges madárvédelmi területnek azok a régiók számítanak, amelyek az I. mellékletben felsorolt, a tagállam területén rendszeresen előforduló és átvonuló fajok jelentős állományainak adnak otthont, valamint a vízimadarak szempontjából nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeket foglalnak magukban.

Az élőhelyvédelmi irányelv írja elő az európai ökológiai hálózat, a Natura 2000 létrehozását, melynek a madárvédelmi irányelv rendelkezései alapján kijelölt területek is részét képezik. A különleges természetmegőrzési területeket az I. mellékleten szereplő közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok (amelyeket az eltűnés veszélye

fenyeget, vagy kicsi a természetes elterjedésük, vagy egy adott biogeográfiai régión belül jellemző sajátosságokkal bírnak) és a II. számú mellékleten szereplő közösségi jelentőségű (veszélyeztetett, sérülékeny, ritka vagy endemikus) állat- és növényfajok védelmére kell kijelölni. Azok az élőhelytípusok és fajok, melyek fennmaradását csak azonnali intézkedéssel lehet biztosítani, kiemelt jelentőségűek, és az unióban elsőbbséget, prioritást élveznek.

A különleges madárvédelmi területek kihirdetése a tagországok saját hatáskörben megvalósítandó feladata, de a különleges természetmegőrzési területek esetében a tagország csak javaslatot tesz a kijelölésre, azok csak az Európai Bizottság jóváhagyását követően válnak véglegesen Natura 2000 területté. A területek kijelölésénél kizárólag szakmai szempontok vehetők figyelembe, gazdasági-társadalmi megfontolások nem játszhatnak szerepet.

A területek kijelölése szempontjából figyelembe veendő fajok nagy részét a hazai természetvédelem már a korábbiakban is megkülönböztetetten kezelte, és a védett természeti területek kijelölésénél azok előfordulási helyei fontos szerepet játszottak (a Magyarország által a mellékletek bővítésénél javasolt fajok többsége ide tartozott).

A területjavaslatokat egy Phare-pályázat keretében történt adatgyűjtés eredményeinek felhasználásával – az adott faj vagy élőhelytípus állomány nagysága, állomány sűrűsége, hazai elterjedése, hazai és nemzet-

közi védelmi helyzete, élőhelyigénye szerint – a 10 nemzetipark-igazgatóság munkatársai dolgozták ki az irányelvek mellékletein szereplő, hazánkban előforduló 46 élőhelytípus, 36 növény-, 105 állatfaj, valamint 91 madárfaj elterjedése és állománya alapján. A hazai Natura 2000 területek – a különleges madárvédelmi területek és a különleges természetmegőrzési területek – együttvéve mintegy 1,95 millió hektárt tesznek ki, ami az ország területének közel 21%-a (a két területtípus egymással kb. 42%-ban fed át). A Natura 2000 hálózat részben a védett természeti területek már meglévő hálózatára épül (a jelölt területek 39%-a), de nem védett területek is részét képezik. Figyelembe véve hazánk egyedülálló természeti adottságait és a természeti értékeknek a legtöbb nyugat-európai országénál jobb megőrzöttségét, a hazai területkijelölés nagysága valamivel a 15 régi EU tagország 17,5%-os átlaga fölötti.

A Natura 2000 területek jogi háttérét a kijelölés előkészítési eljárását szabályozó, valamint a Natura 2000 területekre vonatkozó részletes szabályozást tartalmazó kormányrendelet tartalmazza. A rendelet mellékletei tartalmazzák a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek listáját, valamint az egyes területek listáját.

Az élőhelyvédelmi irányelv – és a hazai jogszabály – egyértelműen kifejti, hogy a Natura 2000 területek kijelölésével nem a gazdasági fejlődés leállítás, hanem a rezervátumok létrehozása a cél, ahol minden tevékenység tiltott. A gazdálkodás bizonyos formái a területen továbbra is folytathatók, ha az összeegyeztethető a hálózat kijelölésének céljaival. A védelmet kizárólag azon fajok és élőhelytípusok szempontjából kell biztosítani, amelyek alapján

a területet kijelölték. Ezért a vadászat alapvetően összeegyeztethető tevékenység a Natura 2000 hálózat céljaival, legfeljebb akkor fordulhat elő, hogy azt térben vagy időben korlátozni szükséges, ha az a kijelölés alapjául szolgáló fajokat – elsősorban szaporodásuk időszakában – zavarja. Más esetben éppen a vadászat fenntartása a feltétele annak, hogy a nagyvadállomány ne szaporodjék túl, mellyel a terület közösségi jelentőségű növényfajait a túllegelés által veszélyeztetné. A Natura 2000 területeken előforduló élőhelyek egyben a vadászható vadfajok élettere is, így a hálózat a közösségi fajok és élőhelytípusok védelmére irányuló elsődleges rendeltetése mellett a hazai vadgazdálkodás hosszú távú érdekeit is szolgálja.

A hálózat kialakításának a legnagyobb előnye, hogy Magyarország számos természeti értéke egy az eddiginél magasabb szintű, nem csupán az ország határáig hatályos, hanem az egész Európai Unió területén érvényes jogi védelmet kap, ami nagymértékben támogatja a hazai természetvédelmi törekvéseket és munkákat, elősegítve páratlanul gazdag természeti örökségünk hatékonyabb védelmét. Ehhez természetesen közösségi társfinanszírozás is tartozik, a gazdálkodóknak nyújtandó támogatás és kompenzáció, élőhelyrekonstrukció, illetve egyéb – például a bemutatást, ökoturizmust segítő – beruházások formájában.

Megjegyezendő ugyanakkor, hogy a Natura 2000 hálózat egy kiegészítő eszköz a hazai természetvédelem számára. A hálózat területei nem helyettesítik a hazai védett természeti területek rendszerét, hanem azt kiegészítik egy új típusú, a természetmegőrzést szolgáló jogi és támogatási eszközzel.

PÉTER MESTERTŐL KIS KÁROLYIG MAGYAR PUSKAMŰVESEK

A vadászpuska első ismert hazai ábrázolása 1509-ből származik, Kántor Benedek címerében látható. II. Ulászló királytól kapta, mert valamilyen udvari vadúzesen lőfegyverrel terített le egy szarvast. Ha ma is mindenkit nemesi levéllel jutalmaznának ilyenét cselekedetért, akkor a magyar vadásztársadalom tetemes része máris jogosan igényelhetné magának ezt a privilégiumot. A XVI. század elején persze még más volt a helyzet, az akkori nimródok főleg íjjal vagy nyílpuskával (számszeríjjal), esetleg hidegfegyverekkel, pl. különböző vadászlándzsákkal felszerelve indultak az erdőbe, nagyvadat hajtani, lesni.

Az akkori szakállas puskák, majd muskéták – tömegesen bevetve – inkább háborúban szerepeltek, főleg odaválók voltak, nem pedig a rengetegbe. Igaz, egy kódex iniciáléjában láttam olyan jelenetet megörökítve, amelyen egy meglehetősen rikító öltözéket viselő, kanócos muskétát szorongató illető fán gubbasztó madárra céloz. Sima csövű fegyverét minden bizonnyal szatymára, vágott ólomra töltötte az eredményes lövés érdekében. De ez a jelenet inkább kivételnek számított azokban az időkben, mert főként hadieszközök voltak, így már I. Mátyás „fekete seregének” egyes alakulatai is rendelkeztek velük. Korabeli feljegyzések szerint a török ellen induló haderő kétezer kézipuskát vitt magával. Előállításuk és javításuk – mai szemmel nézve – nem tűnik túl nehéznek, még az

akkori technikai feltételek ismeretében sem. Nagy tapasztalatú fegyverkovácsok foglalkoztak ezzel, akik alighanem a kardok, török, lándzsahegyek előállításában is jeleskedtek. Egy ilyen személyt ábrázol meglepően hűen Gárdonyi Géza „Egri csillagok” c. könyvében Sárközi cigány alakjában. Amúgy Pozsonyból származik az első, név szerint ismert magyar puskaműves; Péter mesternek említik egy 1457-es iratban. Sajnos a családnevét nem sikerült kideríteni. Mindenesetre az ottani puska készítő udvart vezette, ahol ágyúkat, sőt puska port is előállítottak.

Komolyabb mechanikai ismeretekre a dörzskerekes szerkezetű, keréklakatosnak is nevezett puskák feltalálását követően lett szükség. Ez sokkal bonyolultabb szerkezetű volt, mint a muskéta. Egyesek szerint egy nürnbergi mester ötlötte ki az 1400-as évek legvégén, mások magyar eredet (!) mellett kardoskodnak. Szerintük a Miskolc környéki hámorokban készítették el az első darabot. Aztán van olyan szakíró is, aki csak az 1510-es évek közepére-derekára teszi ezen fegyver megjelenését, s ő a német Johann Kiefust tartja a feltalálójának.

A magam részéről szíves-örömmel hiszek a magyar eredetben. De végül is ez teljesen egyre megy, bárki találta is ki, módfelett bonyolult, rendkívül munkaigényes, ezért felettebb drága lakatszerkezetet alkotott. A dörzskereket kulccsal

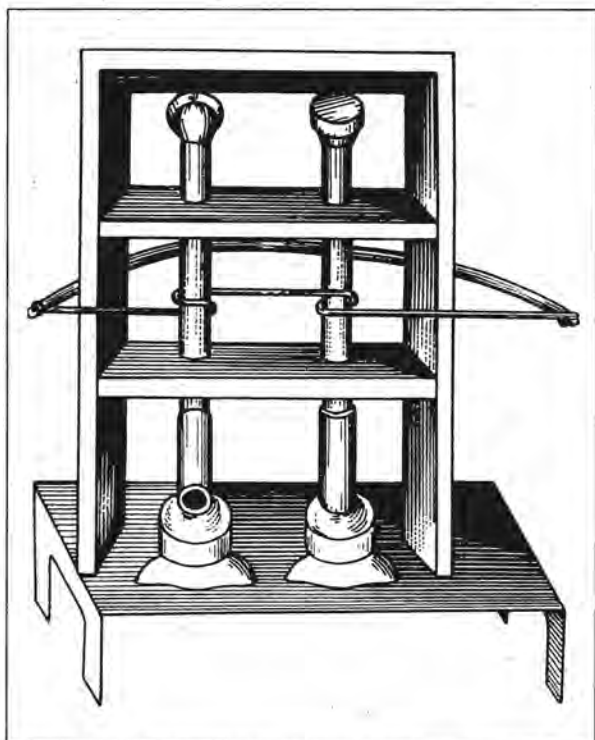
húzta fel a lövész, amit feszített állapotban egy fog tartott vissza. A hátrahajló kakas pofarészei közé egy pirító darab került, amely a billentyű elnyomása után érintkezett a gyorsan forgó, recézett felületű kerékkel, s így szikrazápor zúdult a lőporserpenyőbe. Az gyújtotta be a töltést. Szó se róla, remek találmány volt, de csatatereken inkább csak a tisztek és azok testőrei használták. Ám mint vadászpuska, páratlan népszerűségre tett szert. Az 1600-as évek végéig sűrűn forgatták módosabb őseink.

Kétségek kívül vadászott ilyenekkel Balassi Bálint, a híres-neves „fekete bég”, Nádasdy Tamás és

az „ecetes torkú” Zrínyi György, majd a költő és hadvezér Zrínyi Miklós úgyszintén. Bizonyára pont egy ilyen stucc volt vele, amikor 1664. november 18-án váratlanul rárontva legyűrte, megölte egy vadkan a Muraköz rengetegében.

A keréklakatos vadászfegyverek fénykorából – 1500-1700 közötti időszakból – több magyar puskaművest ismerünk. Pl. 1510-ben a kassai lakatosok és asztalosok cége puskagyártás joga miatt fordult a városi tanácshoz. Ugyanott 1557-ben pedig a lakatos-sarkantyús-óragyártó-puskaműves egyesült cég szabályzatot fektetett le a segédgé válás feltételeihez.

Az 1607-ben kelt árszabályzat szerint már készítettek vadászpuskákon kívül

Kisebb fegyverek készítéséhez használt kézi huzalhajtású, kézzel működtetett kétsorsós fűrőgép a XV. századból (Hardy József: Vadászfegyverekről vadászoknak)

pisztolyt, hozzá való táskát, karabélyt, puskakulcsot, különböző más alkatrészeket is. Akkor a puskaművesek már csak a lakatosokkal tömörültek azonos érdekvédelmi szervezetbe. Fegyvereikhez kiváló minőségű csöveket a Szepességből hozatták. A szakemberek jó része német származású volt, akik sokáig tartották a hagyományaikat, s büszkék voltak szülőhazájukra. Ilyen mester volt pl. Mentzel János, Schwab Kristóf, Knoll Farkas. Teljesen érthető, hogy sem akkor, sem a későbbi időszakban az első generációs „újmagyarok” többsége, különösen ha már felnőtt korában került Magyarországra, nem kötődött annyira az új honhoz, mint a régihez. A jelen so-

rok szerzőjére ez fordítva áll, mert már húsz esztendeje élek Svédországban, mégis – állampolgárságtól függetlenül – magyarnak tartom és vallom magamat. „Szívet cseréljen, ki hazát cserél” – írta a költő, és ez csaknem minden bevándorlóra áll, akárhová települ, s akár melyik évszázadban él.

Volt aki a puskatús készítésre specializálódott, csak agyazással foglalkozott. Ilyen szakembernek számított például Kalprucz Lőrinc, Reis János, Hammer János.

A debreceni kovácsok-csiszárok-sarkantyúsok eredetileg csupán szűrő- és vágófegyvereket kínáltak, majd 1607-ben a lakatgyártókkal bővült cégük, s 1619-től kezdtek el lőfegyverekkel is foglalkozni. Hihetetlen nagy sikert arattak, nem tudtak annyi puskát-pisztolyt készíteni, amennyire megrendelést kaptak, ezért 1651-ben ebbe a tevékenységbe bevonták az ötvösöket is, és azokkal együtt már jobban győzték a munkát.

A XVI. század derekán-végén csaknem minden nagyobb magyar városban találunk puskaműveseket. Akkor már terjedőben voltak az ütökakasos kovás pusokák is, de érdekes módon sokáig tartott míg a korábbi típusokat kiszorították, és általánossá váltak Európában.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem és Bercsényi gróf viszont már ilyenekkel vadászott Magyarországon, később Franciaországban, s talán Törökországban is.

Az 1700-as évek első negyedében a csöveket a felvidéki hámorokban készítették el, ezeket aztán a más városokban lakó puskaművesek megvették, egyéb alkatrészekkel egészítették ki, agyazással látták el. Temesváry Ferenc: „Vadászfegyverek” című kiváló könyvében azt írja, hogy: „A legdrágább pusokák Gömör

megyében, elsősorban Rozsnyó melletti Krasznahorka váralján készültek. A leg-híresebb lakatosok, akik pusokákat is gyártottak, a lőcseiek voltak.

Az Abaúj és Gömör megye területén vert pusokacsövek „felkészítésére” vonatkozó árszabást találunk Szepes, Zólyom, Kishont, Nógrád, Hont, Ugocsa, Bereg, Szabolcs, Szatmár és Bihar megye limitációiban.”

A szabadságharc 1711. évi bukása után, noha nagyobb büntetés nem következett, de az osztrák uralom a magyar ipart, céheket fokozatosan elsorvasztotta. Olyannyira, hogy azok, amelyek mégis fennmaradtak, sokszor versenyképtelenek lettek a kedvezőbb feltételek mellett működő, nagyobb tőkével rendelkező külföldi puskaüzemekkel szemben. Ez nem változott a „rég, jó táblabíró világban” sem. Főuraink ritkán vettek magyar pusokát, pl. a „hídember”, gróf Széchenyi István angol Joseph Manton pusokákkal rendelkezett, amelyek ma a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban tekinthetők meg. Újfalvi Sándor: „Az erdélyi régibb és közelebbi vadászatok és vadak” c. könyvében úgy emlékezik Bánffy Farkassal kapcsolatban;

„... hogy a vadászati szenvedélynek több ingert szerezzen, az akkori rossz szerkezetű fegyverek helyett azon időben leghíresebb Lazzaro Lazzarino csövet hozatta, amikkel ő maga is nagyon biztosan lőtt. A kitűnő jó és messzelövések ingerlékenyen hatának környezetére; mindenki igyekezett Lazzarinóra szert tenni. S azért e csövek úgy elszaporodtak, hogy a múlt század utolján (1700-as évek végén. K.L.) nemigen találtatott nemesi ház, ahol ilyes egycsővű fegyver ne csüggött volna a fogason. Akkor még két-csővű fegyver nem volt Erdélyben (A mai

Magyarország területén sem sok. K.L.) ; elébb a jelen század első évtizedében kezdett divatossá válni, a francia háborúk alatt a katonatisztek hozták be." Wesselényi Miklós bárónak, az „árvízi hajónak” szintűgy ez volt a kedvence, amit később Újfalvinnak ajándékozott: „Nagyon jól lőtt, főleg egyes golyóval Lazzaro Lazarino egyes csövből. E fegyver 40 éve került a birtokomba, mindmáig nagyon jól hord.” Ilyen olasz golyóst a ’80-as esztendőök elején láttam Gemencen, az ot-tani kis múzeumban függött a falon. Kitűnően elkészített, de felettébb egyszerű külsejű fegyver volt.

1807-ben Pesten hat puskaműves űzte az ipart, s egy évvel később a Duna másik partján, Budán telepedett le az a bajor eredetű Kirner család, amelynek puskái majd száz esztendeig úgyszólván zsinórmértékül szolgáltak a többi magyarországi mesternek. 1827-ben költözött kicsit odébb, Pestre, és 1832-ben alapította meg Kirner György, Józseffel a „Kirner és fija” (sic!) céget. Termékeik a maguk korában ugyanolyan ismertek és kapósak voltak – külföldön is! –, mint mondjuk a londoni Holland & Hollandé. Kidolgozás tekintetében semmiben sem maradtak el a világszínvonaltól. Árbán sem igazán, ezért főleg hercegek, grófok, gazdag bankárok tartoztak vásárlóköriükhöz. Az 1848-1849-es szabadságharc mondhatni teljesen megsemmisítette a műhelyüket, vállalkozásukat, de udvarhük lévén, hamarosan újra dolgozhattak. Az 1851-es londoni világkiállításon már ott voltak, legfrissebb termékeikkel egyetemben. Akkor még zömmel elöltöltös, de már csappantyús puskák divatoztak, ám hamarosan javában készítették egységölténnyel működő, háttöltös vadászfegyvereket is.

1852-ben Kirner mester tíz alkalmazottal dolgozott, nem számítva a tanoncokat. Ugyanezen évben a New York-i világkiállításon vett részt. Minden bizonnal az ő cége volt korában a leghíresebb, de azért mások is alkottak maradandót. Pl. a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében van egy elöltöltös, Colt-féle ismétlőpuskára emlékeztető, igen díszes kidolgozású, forgódobtáras, hatlövetű remekmű, csösinén a felirattal: „Heuberger Jos. Pesten”. Vajon kinek készülhetett, s tulajdonosa mit lőtt vele, hogy került aztán a múzeumba?

Kérdések – válasz nélkül. De mint a könyveknek, úgy a puskáknak is, mindnek megvan a maga sorsa, valahogy úgy vélem, hogy ezé a darabé különösen érdekes lehet.

Ludvig József, Zoller Mátyás szintén Pesten tevékenykedő, jó nevű, elismert puskaművesek voltak. Mások is – vidéki városokban – jól boldogultak. Ez a virágkor nagyjából a kiegyezésig (1867) tartott, de miután a behozatal könnyebbé vált, az osztrák, belga gyárak ontották magukból az elfogadható minőségű, ám nagyon olcsó vadászfegyvereket, az import megnövekedett. A magyarok inkább csak luxus puskák terén tudtak versenyezni, azokra viszont nem nagyon lehet alapozni. 1872-ben három mester: Unschuld, Kiszela és Kirner Kecskeméten rendezett fényes bemutatót a termékeikből, egy esztendővel rá pedig a bécsi világkiállításon vettek részt. Kirnert, mint udvari „fegyvergyárost” Haladás Érdemkereszttel és az Olasz Királyi Udvar Szállítója ranggal jutalmazták. Akkor mintegy harminc embert foglalkoztatott a műhelye. S noha Magyarországon elsőnek számított a szakmáján belül, de a külföldi konkurencia egyre erősödött, a

fejlett gyáriparral képtelenség volt hosszú távon megbirkózni.

A fentebb már említett Temesváry Ferenc említi kitűnő könyvében, hogy „A fegyveripar helyzetét súlyosbította még a magyar és a külföldi fegyverek árkülönbsége is. 1865-ben egy francia készítésű Lefauchaux-puska 60 forintba került, Kirner fegyvereinek ára viszont 100 forint volt. Unschuld Ede puskaműves 1867-ben fegyvereit 70, 80, 90, 100 és 120 forintért hirdette, amikor a külföldieket 50, 60, 70 forintért kínálták.” Ez igazán nagy probléma volt, sok puskaműves cég belebukott, a végén a nagyhírű Kirnerre szintén ez a sors várt. „Az 1884. évi statisztikai kimutatás szerint Magyarországon, a Dráva-Száva közét nem számítva, 141 puskaműves működött 71 alkalmazottal. A puskaműves ipar századvégi állapotára jellemző, hogy a 141 mestere összesen egy esztergapad jutott, a 30 alkalmazottal dolgozó 8 bronzművesnek ugyanakkor 13 esztergapadja volt” – írta keserűen Temesváry.

Az osztrák Ferlach és a belga Lüttich város üzemének olcsó, de ennek ellenére cseppet sem rossz minőségű fegyverei válságot idéztek elő a hazai berkekben. Az első világháborút kevés puskaműves manufaktúra élte túl. Azok attól fogva puskakészítés mellett, sokszor ugyanolyan, sőt tetemesebb arányban foglalkoztak javítással is.

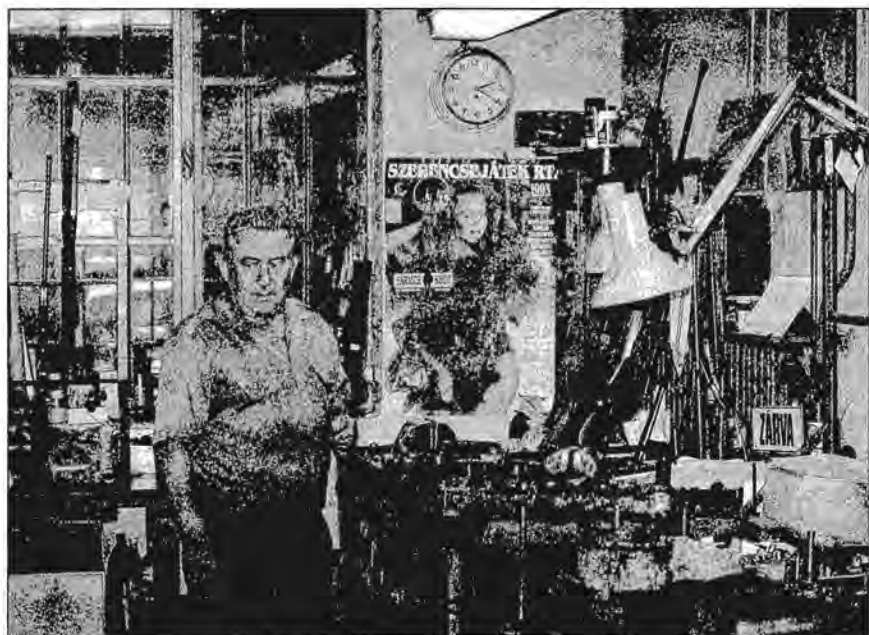
A ma is üzemelő, létező, eredeti nevén Fegyver és Gépgyár Rt. (FÉG) 1924-től kezdett el vadász- és sportpuskákat is konstruálni, készíteni. Ebben kétségtelenül nagy érdemei voltak Frommer Rudolfnak. Az 1935-ös Kittenberger-féle NIMRÓD VADÁSZÚJSÁG évfolyamát talolva, több puskaműves műhely hirdetésével találkozhatunk.

Például Budapesten, a Kossuth Lajos u. 17. szám alatt Pirk József örököse, Dotzauer Károly várta a megrendelőket, de a Vilmos császár úti Skaba és Plökl puskaműves műhelye is népszerű volt, komoly fegyver- és lőszerraktárral rendelkezett. A Szent János téren Halwa Sándor kínálta termékeit és szolgáltatásait. A Károly körúton Gyurusz György hirdette büszkén: „Lőszer és javítás a legolcsóbban”. A Múzeum körút 29-ben Zubek puskaműves végzett szakszerűen és olcsón fegyverjavításokat. A Ferenciek terén Oszvaldik és Hofbauer műhelye kínálta ugyanezt. Tehát az akkori mesterek főleg javítottak, de megrendelésre persze „építettek” is puskákat, ugyanúgy, mint manapság.

Mindez a második világháború végéig tartott, aztán elszabadult a pokol – megjelentek a szovjetek, és hűséges magyar kommunista csatlósai, akik gyakran még őket is túllihegték kegyetlen buzgalmukban, legalábbis 1956-ig ez volt a helyzet.

A fegyvergyárat 1944-ben bombatalatok érték, 449 gép vált használhatatlanná. 300-at a németek ragadtak el, míg 342 a Vörös Hadsereg tulajdonába került, hadizsákmány gyanánt. Mindenesetre a Szövetséges Ellenőrző Hatóság már 1946-ban 600 darab vadászpuska gyártását engedélyezte. Ám a magyar belügyminisztérium ezt elutasította, de Kondratov vezérőrnagy végül beleegyezett, hogy 300 darab sörétest, s hozzájuk egymillió töltényt készítsenek. A helyzet kusza volt, a gyár deficitesen termelt hosszú éveken keresztül.

Tulajdonképpen csak a hatvanas évektől kezdett újra felfejlődni. Monte Carlo, Victoria hagyományos duplacsövű sörétese, BZ 12-es, BZ 16-os bockjai kapó-

Kis Károly a Wesselényi utcai fegyverműhelyben

sak lettek, hazánk határain túl is. Modell GVI forgó-tolózáras golyós puskáját sok magyar vadász forgatta és használja ma is kedvtelve, szeretettel.

Ami a kisipari puskaműveseket illeti, jó darabig befellegzett nekik. Nem voltak igazán jó káderek, ráadásul felettébb értettek a fegyverekhez... Az „éberség, elvtársak” ürügyén felszerelésüket kisa-játították. Görcsös Gyula mesélte nekem, hogy egy ideig saját puskái mellett Széchenyi Zsigmondét is rejtegette, amíg el nem kapták a grófort, s ki nem szedték belőle, hogy hol vannak a fegyverei. Aztán következett Görcsös mester... Pokoli évek voltak, tele aljassággal, embertelenséggel.

Enyhülést a Kádár-rendszer hozott, olyannyira, hogy Széchenyi és Görcsös Gyula nem egyszer vadászott együtt az ország vezetőivel az Egyetértés Vt. meghívására. Újra lehettek szép és jó puskáik.

S a hatvanas évek elején az Unitechnika KTSZ égisze alatt fegyverjavító műhely nyílt a Wesselényi utca 74. szám alatt. Az első főnök a cseh származású Bakonyi Vendel lett, aki már rég túljutott a nyugdíjkorhatáron. Maximalista volt szakmai téren, ami mindenképpen növelte e létesítmény jó hírét. Pontosan 2000-ig állt fenn a műhely, Kovács Jenő, majd Kis Károly vezetése alatt. Csodálatos szakembergárdát mondhatott végig magáénak, csak néhány név közülük: Vad János, aki a világ legszelídebb embere volt, de mindent tudott a golyós puskákról – Németh László – ő inkább a sörétesekkel foglalkozott –, Sarang János, Varga Lajos agyazómester és mások dolgoztak ott. Kovács István szerint a cég az 1970-es esztendők végén és 1980-as évek elején élte a fénykorát, ekkor magam is ott dolgoztam, a gimnáziumot követően, ipari tanulóként. Mivel akkor

még nem volt puskaműves-képzés – papíron –, ezért mechanikai műszerészként szabadultam fel, gyakorlati foglalkozásokat töltöttem a műhelyben.

Tudomásom szerint vadászpuskaműves-képzés az 1980-as években indult meg újra, s ezt a szakmát ma is aránylag sokan tanulják. A Wesselényi u.-i fegyverműhely ugyan megszűnt, de alakult helyette több, kisebb-nagyobb szerte az országban. Kis Károly Budakalászon váltotta ki az ipart, Serény András Budapesten maradt, Emődön Farkas Bertalan, Alsónémediben Herczeg András,

Csikós László javítás és célzótváncső szerelése közben

Csikós László által készített .470 Nitro Express duplagolyós

Székesfehérvárott Major Tibor dolgozik. Főleg puska javítással foglalkoznak, de kívánságra, rendelésre készítenek új golyós fegyvereket is.

A magam részéről ezek közül leginkább a vértesszőlősi Kutenics József mester M. 98-as Mauser zártestre „épített” golyósai tetszenek, de bizonyára többen képesek hasonló minőségű fegyvereket létrehozni.

Csak az érdekesség kedvéért említem, hogy külföldön szintén szép számmal dolgoznak magyar származású puska-művesek. Az USA-ban például a Sturm, Ruger & Co.-nál, de másutt is. Svédországban pedig Csikós László és Tasnádi Ottó öregbíti hírnevünket.

Tehát manapság voltaképpen ideális a helyzet a magyar puska-művességet tekintve.

S ez – rövid időn belül – biztosan nem fog megváltozni. A régi mesterek nyomában van kellő számú utánpótlás; lelkes, jó kezű szakemberek, és amíg tűzfegyverekkel vadászunk addig munkát is tudunk adni számukra, tehát a jövőjük biztosított.

Irodalom:

KOVÁCS ISTVÁN: Volt egyszer egy „Fegyverjavító műhely”...! Milleniumi Vadászati Almanach, Pest megye, 2001, 95 p., Dénes Natur Műhely Kiadó

KOVÁCS LÁSZLÓ: Vadász velem!, Nimród Alapítvány Kiadó, Bp., 1998

TEMESVÁRY FERENC: Vadászfegyverek, Zrínyi Kiadó, Bp., é.n.

ÚJFALVI SÁNDOR: Az erdélyi régibb és közelebbi vadászatok és vadak, Magvető Könyvkiadó, Bp., 1982

Kovács László

A SZARVASBŐGŐ EURÓPA-BAJNOKSÁG TÖRTÉNETE A KEZDETEKTŐL NAPJAINKIG

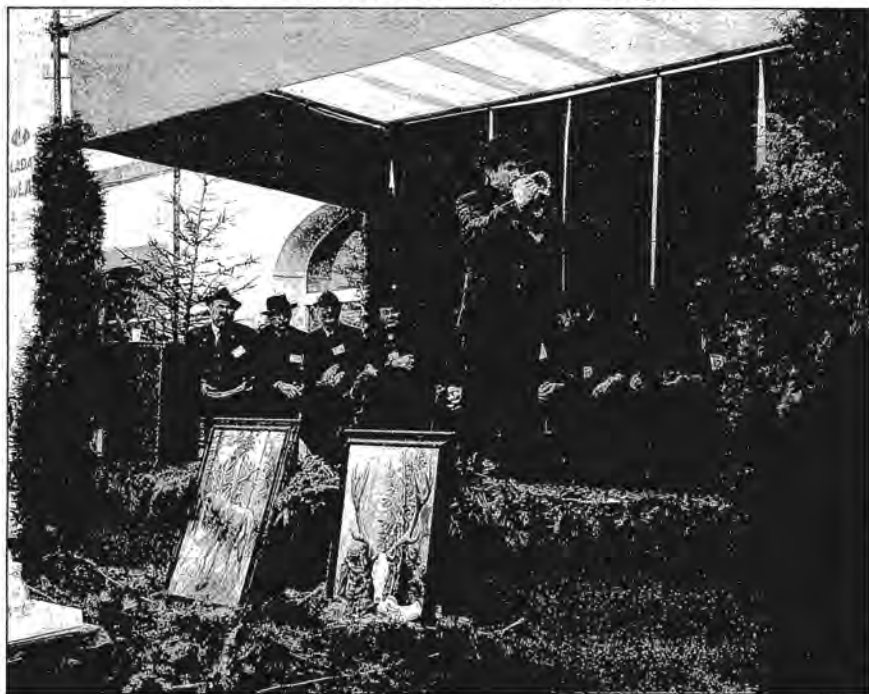
A természet számtalan csodája közé tartozik a madarak- emlősök hangadása, beszédük-kommunikációjuk. Jól ismerjük a fácánkakas rikoltását, a róka kaffogását, az őzbak harsány riasztását. Megbabonázva, ámulattal hallgatjuk a szarvasbikák szeptemberi koncertjét, a szarvasbögést.

Az erdők koronás királya, Szent Mihály havában tartja nászát, amikor tombol benne a szerelmi vágy és az irigység. Bög és bög egyfolytában, világga harsogja: „felkészültem az utódlásra!”. Sokan, sokszor próbálták és próbálják utá-

nozni e többmázsás nemes vad hangját, orgánumát. Keveseknek adatott és adatik meg, hogy „beszéljenek szarvasul”, netán sikeres „hangpárbajra” hívjanak egy fülig szerelmes szarvasbikát. Jó zenei fül, egyéni anatómiai adottság, sok gyakorlás, alapos terepi megfigyelés szükségeltetik a sikerhez. Sajnos e tudás tökéletes birtoklása keveseknek adatik meg, mind a mai napig.

1994. évre vezethető vissza a Szarvasbögő Európa-Bajnokság gondolatának megszületése. A Szlovák Vadászszövet-

A 2001-es szlovákiai EB, Antol-I Kastélymúzeum – Jung Jenő

2002-es cseh EB, Ohrada – a magyar csapat

ség meghívta Alexander Krah urat, a Wild und Hund német vadászújság szerkesztőjét, azzal a céllal, hogy tekintse meg az antol-i vadászmuzeumban a Szent Hubertus-napi rendezvényt. A számos kulturális esemény mellett, nagy benyomást tett a német vendégre a IV. Szlovák Szarvasbőgő verseny. Ekkor született az a gondolat, hogy az akkortájt 60 000 darabos szarvasterítékkel büszkélkedő Németország is rendezzen hasonló versenyt. A Wild und Hund vadászlap, Herman Wolff a Paul Parey Könyvkiadó vezető munkatársa, az Alsó-szászországi Vadászszövetség és a Hannoveri kiállítás szervező cég 1998-ban meghirdette az első hazai vetélkedőt. Az érdeklődés óriási volt, a helyszínen 12 TV csatorna, számos újság képviseltette magát. A nagy sikerre való tekintettel a Wild und Hund csapata elhatározta, hogy 1999. januárjában első alkalommal, Szarvasbőgő Európa Bajnokságot szerveznek Németországban. Európa legrangosabb vadászati

kiállítását, a 19. dortmundi Jagd und Hund-ot választották a verseny színhelyül. Tudták a szervezők, hogy a vadászok ezen nagy seregszemléje kellő reklámot jelent és nagyszámú érdeklődőt vonz. A versenyzőknek előre megadott versenyszámokat kell előadniuk, lehetőleg minél élethűbb hangzásban. Ehhez igénybe vehetnek segédeszközt; legtöbbször a szarutülökre, valamint a tritoncsigára esküsznek. Németország, Csehország, Lengyelország és Szlovákia versenyzője küzdött a 7 tagú nemzetközi zsűri előtt. A győztes a lengyel Ludwig Sliwka, a második és harmadik helyezett (Vladimir Kaderka) szlovák versenyző lett.

Ez év végén keresték meg a német szervezők az Országos Magyar Vadászati Védegyletet, egy háromtagú magyar csapat benevezése céljából a következő évi versenyre. Az OMVV elfogadta a megkeresést, hozzáteendő, mindenemű tapasztalat és előtréning nélkül állította össze az első hazai csapatot.

A 2000. évi dortmundi versenyen Csehország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Szlovákia csapatai, összesen 15 versenyző mérte össze tudását. Hazánkat Buzgó József, Jung Jenő és Zilai János képviselte versenyzőként, a nemzetközi zsűriben Feiszt Ottót delegáltuk. Az első három helyet szlovák vadászok hódították el, Vladimir Kaderka, Karl Stodolica és Peter Planovszky állt fel a dobogó tetejére. Lelkes, de rutintalan csapatunk a 8., 11., 15. helyezést érte el.

A 2001. évi Európa-Bajnokság megszervezését a Szlovák Vadászszövetség és az antol-i kastélymúzeum vállalta magára. A szervezők a szokásos, szeptember eleji Szent Hubertusz-napot (Szlovák Országos Vadásznapi) választották bázisrendezvényül. A kulturált, szép környezet, a kiváló szervezés, a nagyszámú közönség (10 000 fő) méltó feltételeket kínált. Csehország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Románia, Szlovákia és Ukrajna 17 versenyzője jött el a megmérettetésre. A hattagú nemzetközi zsűriben országunkat Zilai János képviselte. A látványos versenyen Vladimir Kaderka (Szlovákia) lett a bajnok, a második helyen szintén szlovák versenyző végzett, míg Homolya László a bronzérmes lett. Jung Jenő a negyedik, míg Pintér Miklós a tizedik helyen végzett. A csapat szereplésén már érződött a hazai bajnokság (FeHoVa) beindításának és a zalai edzőtábornak a jótékony hatása. Ez évtől kezdve, mindig az első három hazai versenyző indulhatott a következő Európa-Bajnokságon.

2002 júniusában került sor a negyedik Európa-Bajnokság megrendezésére Csehországban. A házigazda szerepét a Cseh-Morva Vadászszövetség, a Myslivost vadászújság és az ohradai vadász-

és horgászmuzeum (kastélymuzeum) vállalta el. A Česke Budejovice mellett megrendezésre kerülő Cseh Nemzeti Vadászünnep méltó keretet adott a versenynek. Ragyogó környezet, nagy tömeg, közel tízezer látogató, sok látniváló garantálta a rendezvény sikerét. A már korábban versenyzőt delegáló országok közé csatlakozott ez évben Litvánia is, így összesen 16 versenyző mérhette össze tudását. Szétlövést követően, Homolya László legyőzte az előző évi bajnokot, így magyar győztesnek ujjonghatta a lelkes magyar szurkolótábor. A második és harmadik helyen szlovák versenyző végzett, Fehér Péter a negyedik, Jung Jenő hetedik helyezést ért el.

2003 júniusában ismét Németország vállalta magára a házigazda szerepét. A Wild und Hund vadászújság mint főszervező, a Rajna völgyében található, Loreley szobor feletti szabadtéri színpadot választotta helyszínül. A négytagú nemzetközi zsűriben újra Zilai János látta el magyar részről a bírói feladatokat. Háttérrendezvényként egy egész napos vadászkiállítás szolgált. Viharos előzmények után – mely egy igazi rajnai viharban testesült meg – EB sorozatunk legjobb eredményét értük el. Fehér Péter lett az első, Vladimir Kaderka a második, Homolya László a harmadik, Homolya Károly pedig a negyedik helyezett. 250 fős vadászkiállítás fűjtta a győztesek köszöntőjét, amire a mai napig jó szívvel emlékezünk.

2004 augusztusában Magyarországon tartottuk az Európa-Bajnokságot. Az Országos Magyar Vadászati Védegylet és az Országos Magyar Vadászok Kamara a keszthelyi Helikon Kastélymúzeumot választotta az Országos Vadásznapi és az EB helyszínéül. Ismerve az előző évi

2004-es magyar EB, keszthelyi Helikon Kastélymúzeum – a verseny résztvevői

helyszíneket és azok feltételrendszerét, elmondhatjuk, hogy a döntés helyes volt. Keszthely optimális és méltó helyszín volt. A versenyre Ausztria, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Szlovákia, Szlovénia és Ukrajna küldte el, összesen 23 versenyzőjét. Sajnáljuk, hogy a meghívott Bulgária, Szerbia-Montenegró és Románia nem képviseltette magát. Az öttagú nemzetközi zsűri elnöke Zilai János volt. Az eddigi legtöbb országot felvonultató és legnépesebb mezőny versenyében Homolya László diadalmaskodott, másodsor nyerve el az EB bajnoki címét. A második és harmadik helyen szlovák versenyző végzett, Homolya Károly negyedik, Fehér Péter hatodik lett. A versenyzők, valamint több ország vadászszövetségeinek jelen

lévő képviselői véleménye alapján elmondható, hogy a kétnapos program tovább öregbítette a magyar vadgazdálkodás-vadászat, vadászati kultúránk, valamint Magyarország mint vendéglátó jó hírét. A záróvacsorán a német, szlovák és magyar EB-szervezők megállapodtak, hogy közösen lobbiznak Lengyelországnál egy 2005. évi poznani, Ausztriánál egy 2006. évi salzburgi EB megrendezése érdekében.

A verseny eredményének tekinthetjük egyrészt, hogy sikerült nemzeti és európai megmérettetésben is egy hangzatos és látványos vetélkedőshowt létrehozni, másrészt sok sport- és hivatásos vadász rádöbbenett, hogy mennyire felszínesen ismeri a természet hangjait, különös tekintettel a szeptemberi szarvasbögés apró-cseprő titkaira.

Török Henrik

DIANA VADÁSZHÖLGY KLUB

A Diana Vadász hölgy Klub a Vadászati Kulturális Egyesület keretén belül, de annak önálló szekciójaként alakult meg 2003. október 29-én Budapesten, közel 150 vadász hölgy részvételével. Célunk az volt, hogy egy csokorba gyűjtsük azokat a hölgyeket, akik a „gyengébb” nem képviselőjeként hódolnak ennek a gyönyörű, nemes szenvedélynek. És bár nőként számtalan kötelezettségnek kell megfelelnünk az élet minden területén – munka, család –, amint időnk

és lehetőségünk adódik rá, örömmel és izgalommal a szívünkben készülődünk egy-egy vadászatra, hogy a bögő bikáktól zengő erdő vagy a nyulaktól mozgalmas mező fedtesse velünk a mindennapok fáradalmait és megpróbáltatásait.

A Klubot a barátságra építettük, melyet közös szenvedélyünk, a vadászat iránt érzett szeretet és tisztelet kovácsol össze. Működésünk során az ismerkedésre, a főzési tudományok és a viselkedési kultúra fejlesztésére, szakmai előadások, kiállítások, bemutatók, valamint közös vadászatok szervezésére kívánjuk a fő hangsúlyt fektetni. Fontos célkitűzésünk, hogy megváltoztassuk a vadászatról kialakult negatív közvéleményt, a minden eddiginél durvább előítéleteket. Szeretnénk meg-

mutatni, hogy a vadászat nem pusztán a lövés pillanatáról, hanem elsősorban a természet szeretetéről, a vad iránti tiszteletéről, a vadállomány gondozásáról, de legfőképpen különleges, semmivel össze nem hasonlítható élmények, hangulatok összességéről szól. Bármennyire is az egész vadásztársadalmat érintő kérdés ez, úgy gondoljuk, hogy hölgyként talán hitelesebben tudjuk demonstrálni ezeket az értékeket.

A legfontosabb feladatunknak azonban azt tartjuk, hogy segítsünk a gyermekek nevelésében, tanításában. Számtalan programot szervezünk, melynek célja, hogy iskolás gyerekeket ismertessünk meg a természet csodáival, a vadászat értelmével, vagy akár egy szemétyűjtés keretében arra, hogyan kell óvni, védeni környezetünket.

Kezdeményezésünk rendkívül sikeresnek bizonyult, hiszen ma már közel 260 taggal büszkélkedhetünk.

Idén januárban megrendeztük az Első Országos Diana Bált a Vajdahunyad Várban, melyen több mint 200-an vettek részt. Márciusban a FEHOVA keretén belül Országos Diana Találkozót tartottunk, melyen megbeszéltük az elmúlt fél év tapasztalatait, és egyeztettük a 2004. évi programokat. Augusztusban

Klubtagok

Keszthelyen, az Országos Vadásznapon önálló képzőművészeti kiállítással mutatkoztunk be a nagyközönség előtt.

Tekintettel arra, hogy a hölgyek az ország legkülönbözőbb pontjairól csatlakoztak a Klubhoz, a néhány országos program mellett a Klubra leginkább a megyei szinten szervezett programok jellemzőek, így például közös vadászatok Borsod és Hajdú-Bihar megyében, Diana képzőművészeti kiállítás Sopronban, számtalan gyermek- és ifjúsági program Veszprém és Heves megyében. Több megyei vadásznapon önállóan is bemutatkoztunk, így Somogy, Csongrád, Békés, Hajdú-Bihar és Tolna megyében is. Az Országos Magyar Vadászkamara által szervezett áprilisi szemégyűjtési akcióban szinte kivétel nélkül minden megyében a Dianák is részt vettek.

Az elmúlt közel egy évben minden lehetőséget és alkalmat megragadtunk arra, hogy az említett értékeket és nem utolsósorban magát a Klubot népszerűsítsük, továbbá hogy megmutassuk, kik is

a vadászok valójában. Többször szerepeltünk a közszolgálati rádió és televízió különböző műsoraiban, a Budapest Rádió vadászati magazinműsorában, és természetesen az írott sajtóban is. Mindemellett a Magyar Vadászlap önálló rovatot biztosított a Diana Vadász hölgy Klub számára, melyben hónapról hónapra hírt adunk a Klub életéről, programjairól.

A közösen eltöltött órák, napok alatt olyan barátság szövődött közöttünk, ami manapság igen ritka. Ez a kapcsolat ad nekünk erőt ahhoz, hogy sok-sok más feladatunk és kötelezettségünk mellett, szervezzük a Klub életét, és méltó módon képviselhesük a magyar vadásztársadalmat is.

Biztatunk mindenkit, aki kedvet érez a közös munkához, de leginkább a közös szórakozáshoz, a közös vadászatokhoz, hogy csatlakozzon Klubunkhoz. Nem csak a vadászó hölgyeket, de a vadászfeleléseket, természetjárókat, természetet szerető hölgyeket is nagy szeretettel várjuk.

Bán Beatrix

ÉVFORDULÓSOK

180 éve született **gróf Forgách Károly** (1825-1911)

A hírneves arisztokrata család ghymesai sarja a Bécs melletti Meidlingben született. Tanulmányait Nyitrán, Győrben és Bécsben végezte. A Nyitra és Bars megyében levő 6000 hektár nagyságú hitbizományt 1848-ban vette át. A közélet helyett az erdőgazdálkodás, intenzív vadgazdálkodás felé fordult. Főrendisége okán örökös főrendházi tag, idősebb korára királyi belső titkos tanácsos.

Sokat utazott, vadászott, 1857-ben a tuniszi Szaharában, 1859-ben a marokkói Tangerben, 1868-69-ben a Nílus mentén.

1862-ben 22 darab szarvast, majd 1868-ban muflont telepít továbbtenyésztésre. 8 db csigás vad képezte a törzsanyagot. 1883-ban megnyitva a vadaskertet, 100 db muflont engedett szabadon a tribecsi pagonyban. 1870-ben Xantus János javaslatára megpróbálkozott az amerikai vadpulyka telepítésével, de a kísérlet eredménytelen volt. Ebben az évben ejtette el az első kost. Számos kiállításon szerepelt trófeáival, 3400 db különböző fajú trófeát juttatott el a Mezőgazdasági Múzeumnak a 1886-1912 közötti időszak terméséből. Sajnos az anyag a későbbiekben felszámolásra került. Tevékenysége öregbítette a magyar vadgazdálkodás hírét, lehetővé tette az európai vadászati paletta szélesítését.

Xantus János (1825-1894)

Apja Széchenyi István jószágigazgatója. Honvéd főhadnagy volt az 1848-as szabadságharcban, a halálos ítélet elől külföldre menekült. Bejárta Közép-Amerikát, az élővilág és a néprajz kutatásával foglalkozott. Egy neves amerikai természettudós munkatársa lett, fegyveres állatgyűjtőként tevékenykedett. Élt az indiánok között (ő az Old Shatterhand valós alakja.) Philadelphiába komoly természetrajzi anyagot szállított, az ottani tudományos akadémia a tagjává választotta. 1865-ben hazatért Győrbe. Később expedíciót indított Borneó szigetére, ahonnan gazdag anyaggal tért vissza. 1872-től tevékenyen részt vett a Magyar Földrajzi Társaság életében. Nevét viseli a győri múzeum, valamint a helyi állatkert.

170 éve született **Herman Ottó** (1835-1914)

Született Breznóbányán (Felvidék). Tanulmányait külföldön végezte. 1864-ben a Kolozsvári Múzeum állatpreparátora, elsősorban a madarak és a pókok érdeklik. 1872-től a Nemzeti Múzeum állattani osztályának őrsegédje. 1887-ben adta ki „A magyar halászat” című könyvét. 1888-ban ismét a madárvonulással foglalkozott, e célból többek között Norvégiába is utazott. Megalapította és 1893-

tól vezette a Magyar Ornitológiai Központot. 1901-ben jelentette meg a „Madarak hasznáról és káráról” című könyvét, melyet több nyelvre is lefordítottak. „Aquila” címen madártani lapot indított, melynek 1893-tól haláláig szerkesztője. Kiváló vadász, számos írása jelent meg a korabeli vadászújságokban. Nemzetközi hírnévű ornitológus, talán egyik utolsó polihistorunk, a hazai élővilág és néprajz szakavatott ismerője.

160 éve született gróf Teleki Sámuel (1845-1916)

Sáromberekén született (Maros-Torda megye). A híres református család sáromberki ágának utolsó férfitagja. Tanulmányait Debrecenben, Berlinben és Göttingenben végezte. Katonai pályáját honvéd huszártisztként fejezte be. Erdély kiemelkedően híres vadásza, 13 évesen

már medvét ejt el Görgényben. A virtus vadászó atyjától örökölte. Rudolf trónörökösét és feleségét 1881-ben ismerte meg Budapesten, még abban az évben vendégül látta őket a görgényszentimrei medvevadászaton. A mai napig nem egyértelmű, vajon miért vágott bele az 1886-ban kezdődő Afrika-expedíciójába. Az expedíció során, mely két évig tartott, közel háromezer kilométer utat jártak be embert próbáló körülmények közepette. Kenyai vándorlása során a Kilimandzsáró csúcsától csupán 585 méter, a Kenya-hegy tetejétől 515 méter választotta el. Gyarmati névadás során történt a helyiek két tavának új elnevezése: Rudolf- és Stefánia-tó. A 300 löfegyvert cipelő Teleki-karaván számos megpróbáltatáson ment keresztül (kisebb háborúk), melyet kiváló fotók őriztek meg az utókornak. Rudolf trónörökös váratlan halála miatt haza kellett térnie kísérőjével, Ludwig von Höhnel sorhajóhadnaggyal. A gazdag gyűjteményt a Nemzeti Múzeumnak adományozta. 1894-ben tiszte-

letbeli tagjává választotta a Magyar Tudományos Akadémia, 1897-ben a bécsi udvar belső titkos tanácsosi címet adományozott részére. Teleki a hírneves vadász, expedícióvezető, az Országos Magyar Vadászati Védegyelet alapító tagja, a századforduló előtti időszak egyik *grand seigneurje* volt. Nevét egy vulkán és egy virágos növény őrzi meg az utókornak.

150 éve született **Bársony István** (1855-1920)

Keresztesen született, tanulmányait Nagykárolyban, Pozsonyban, Szatmáron és Budapesten végezte. Ügyvédnek készült. Öt évesen már kísérgette apját vadászatokra, 13 évesen már önálló vadász. Fiatalon inkább apróvadás, éltesebb korában egyre inkább nagyvadás vadásszá lett. Előbbi korszakában Fülöpszállás és Harta környéke, a későbbiekben a Börzsöny állt közel szívéhez. Természetesen ezenkívül az ország számos vadászterületén megfordult, számtalan barátja, pártfogója jóvoltából. Miniszteri tanácsos, a Budapesti Közlöny szerkesztője, a Kisfaludi-Auróra és a Petőfi Társaság tagja, a Diana Budapesti Vadásztársaság tiszteletbeli örökös elnöke, a Nemzeti Vadászati Védegyelet tiszteletbeli elnöke. A vadászat „Atyamestere” nagyon sok cikket publikált a Vadászlapban, A természet, az erdészeti lapok, a Vadászat és állatvilág és a Nimród oldalain. Legismertebb könyvei: Százszorszép, Szabad ég alatt, Erdőn mezőn, Vadásztörténetek, Magyar természeti és vadászati képek, Szól a puska, A róna és az erdő, Vadásztáska, Mulattató vadászrajzok, Magyar földön, Az erdő könyve.

Mátray Gyula (1855-1937)

Barslédecen (Bars megye) született. Tanulmányait Aranyosmaróton, Tatán, majd a mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémián végezte. 36 éven át uradalmi intézőként dolgozott a hercegprímási uradalmakban. 15 éves korában ejtette el első nagyvadját (szarvasbika) golyóval. Első vadászterülete Barslédec, gróf Forgách Károly revírjének szomszédságában. Itt lőtte meg 1901-ben élete muflonját. Kiváló cserkelő és lövő vadász hírében állt. Igazgatósági tagja az 1917-ben alakult Magyar Vadászok Országos Szövetségének, támogatta a magyar vadászok székháza gondolatot. Publikál a Vadászlapban, A vadászat és állatvilágban, a Nimródban, és A vadászat oldalain. Három könyvet is kiad. Írásait nagyon kedvelik, művein érződik Bársony István hatása, akivel jó emberi és vadászkapcsolata volt.

Mika Károly

(1855-1902)

Brassóban (Hunyad megye) született. Tanulmányainak helye Csíksomlyó, Brassó, majd Budapest a József Műegyetem. Kolozsváron tanári diplomát és bölcsészdoktori fokozatot szerzett. Előbb Pancsován, majd haláláig Sopronban tanított. A természetet szerető tanárember, vadászélete 16 évesen kezdődött egy medvevadászaton. 1881-ben serénykedik az Országos Magyar Vadászati Védegyelet megalakításában, szerepet vállal az Országos Magyar Ebtenyésző Egyesület munkájában, alelnöke a Soproni Madárvédő Egyesületnek. Feladatának tekintette a korrekt és tanult vadászok segítését és kinevelését. Publikált a Vadászlapban, A természetben, A vadászat és állatvilágban. 1894-ben jelent meg a „Vizsla parforce idomítása”, majd 1899-ben fő műve „Az apróvad vadászata”, (Diezel: Niederjagd c. könyvének fordítása és átdolgozása).

140 éve született

Chernelházi Chernel István

(1865-1922)

Kőszegen született, Sopron, Pozsony, Budapest fémjelzi tanulmányainak színhelyét. Jogi és természettudományi képzettséget szerzett. Az apai ráhatás (vadász és ornitológus) eredménye hogy 7 évesen már publikál a Vadászlapban „A korcs hamvas varjú” címmel. 12 éves korától élete végéig vezetett naplót. Több tanulmányt jelentetett meg az erdei szalonkáról. 1891-ben főtitkára a II. Ornitológiai Kongresszus előkészítő bizottságának. 1899-ben írja meg a „Ma-

gyarország madarai, különös tekintettel gazdasági jelentőségükre” című életművét. 1916-ban már a Magyar Madártani Intézet igazgatója. Miniszteri tanácsos. Apróvadra, főként madarakra leggyakrabban szalonkára vadászott. Vizívadra a Velencei-tavi Vadásztársaság tagjaként kerített sort. Jól rajzolt, értett a madarak kitöméséhez, sokat publikált vadászatairól (Aquila, A természet) angol és német nyelven is. Ezenkívül publikált a Vadászlapban, a Vadászok zsebnaptárában, az Állatvédelemben, a Természettudományi Közönyben. Sok anyagát adományozta a Magyar Ornitológiai Központnak és a Nemzeti Múzeumnak. Méltán nevezhetjük a legnagyobb magyar ornitológusnak, ezt a passzionátus megalapozott tudású vadászembert.

Sugár Károly

(1865-1920)

Mondorlakon (Arad megye) született. Tanulmányait Kalocsán, majd Selmecebányán, az Erdészeti Akadémián végezte. 1887-ben Görgényben erdőgyakornok volt, lehetősége nyílt Rudolf trónörökös vadászatain aktívan részt venni. Vezető beosztásban dolgozott a szomolnoki, tótváradi, lippai erdészeti központban. 1906-tól a Földművelésügyi Minisztériumban tevékenykedett. Szerkesztette az Országos Erdészeti Egyesület lapját, az „Erdő”-t. Kitüntette Ferenc József császár és király. Erdő, főerdő majd miniszteri tanácsos címet kapott. Fontos szerepe volt az 1910-es bécsi első Nemzetközi Vadászati Kiállítás magyar anyagának gondozásában. 1913-tól országos vadászati felügyelő, az Országos Magyar Vadászati Védegyelet titkára volt. A későbbiekben ő szerkesztette a Vadászlapot.

Sokfelé vadászott, legtöbbször Nagykovácsiban. Első medvét gróf Teleki Sámuel görgényi birtokán ejtette el, ahol a meghívó medvevadásszá avatta. Nagy álma volt a Magyar Vadászat Múzeumának létrehozása. Történelmileg nehéz időszakban, eredményesen és elismerően végezte több irányú tevékenységét.

130 éve született **Maderspach Viktor** (1875-1941)

Iszkronyban, Petrosény mellett született egy gyáros, földbirtokos, nagy magyar érzelmű család sarjaként. Pesti, majd bécsi tanulmányai végeztével gépészmérnöki oklevelet szerzett. A kiváló sportoló és szenvedélyes vadász birtokai a Retyezát hegységnél és a Zsil völgyében voltak. Vadászrevirjéhez ezenfelül nagyobb méretű bérelt terület is tartozott. Megfordult Kis-Ázsiában és Amerikában (beállt favágónak). Az első világháborúban lovas katonaként szerzett magának hírnevet, századosként szerelt le. A trianoni események során kényszerhelyzetében Magyarországra menekült. 1921-ben már a nyugat-magyarországi felkelésben vállalt aktív szerepet, miközben birtoka, ingatlana szabad prédává vált. 1927-től a Nimród munkatársa, erdész-vadász, majd útépítő főmérnök munkakörben dolgozik. 1940-ben részt kíván venni az erdélyi visszacsatolásban, odaútnán súlyos bal esetet szenvedett, melynek következtében nem sokára elhalálozott. Hét nyelven beszélt, a természet és az erdő szerelmeseként megszállott vadász volt, a Déli-Kárpátok és annak fejedelmi vadja, a medvének nagy ismerője volt. Leg-

ismertebb művei: Páreng-Retyezát, Vadászataim a Déli-Kárpátokban, Havasi vadászataim, Medve.

120 éve született **gróf Apponyi Henrik** (1885-1935)

Bécsben született, gróf Apponyi Albert unokaöccse. Tanulmányai végpontja az oxfordi és a budapesti egyetem. Diplomata, majd kitüntetéses főhadnagy volt az első világháborúban. Ezt követően Nagyapponyban, a családi birtokon gazdálkodott, ezüstróka- és nyércfarmot működtetett. Kis-ázsiai, szudáni és indiai vadászexpedíciójához neves magyar elődök szolgáltak alapul. Indiában előkelő politikai körök vendége, megfordult és fotózott a Himalájában. Angol nyelvtudását felhasználva, igyekezett sok helyen ecsetelni a trianoni diktátum negatív következményeit. Kiváló lővész és szenvedélyes vadász hírében állt. Gyakran vadászott birtokán előkelő vendégekkel (Indiából is) sokszor megfordult a Károlyi-féle híres tótnegy-

ri vadászbirtokon. Indiai élményeit az Úti és vadásznaplóm Indiából és Himalájából című könyvében foglalta össze.

110 éve született **Almásy László Ede** (1895-1951)

A híres Ázsia-kutató Almásy György fia Borostyánkőn (Bernstein, Ausztria) született. Technikai képzettségét németországi és angliai tanulmányai során alapozta meg. Tízennyolc éves korában már képzett pilóta volt. IV. Károly kíséretében történt szerepvállalása akadályozta további hazai életútját. Megoldásként a Steyr Autógyár tûrakocsijainak menedzselését választotta, így jutott el 1926-ban Szudánba. Műszaki beállítottsága révén nyílt lehetősége gróf Széchenyi Zsigmond és Horthy Jenő 1928. évi Felső-Níluszi, Líbiai sivatagai vadászexpedíciójának megszervezésére, levezetésére. Ekkor lőtte Széchenyi Zsigmond a világrekord addaxot, Horthy pedig a világrekord addra gazellát. 1929-ben Kenya-Tanzánia, 1930-ban a Líbiai sivatag bejárása következett. 1933-ban fedezte fel a líbiai sivatagban a Zarzura oázist, az Uveinát hegy barlangjában a híres sziklarajzokat. 1935-ben megtalálta a Nílus mellett a magyarábokat.

A II. világháborúban végrehajtott katonai vállalkozásának egyes momentumait a mai napig titkosították. Az 1945-ös fordulatot követően, a Rommel-féle hadseregről írt könyve sajnós visszaütemült további életútjára. Segítséggel elmenekült Magyarországról, illetve Európából. Kairóban megbetegedett, és ezt követően, visszatérve Ausztriába, Salzburgban hunyt el. Abu Ramla a Homok Atyja néven nevezett, arabul kiválóan beszélő

Szahara-szakértőnk a mai napig meg nem értett, kalandos éltű felfedező volt.

90 éve született **dr. Fábián Gyula** (1915-1985)

Sárváron született egy művész-tanár, tudós családban. Felsőfokú tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen folytatta, ahol 1948-ban a biológia-kémia diploma megszerzése előtt ledoktorált. A Budapesti Természettudományi Múzeum Állattára, 1941-től a Kolozsvári Egyetem Genetikai Tanszéke, 1944-től az MTA Biológiai Kutató Intézete (Tihany) fémjelzi a szakmai utat. 1957-ben kerül a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre, ahol két év múlva az Állattani Tanszék vezetője. Itt tevékenykedett nyugdíjazásáig, 1976-ig.

A vadászati és ökológiai kutatások révén aktív kapcsolatba került a vadgazdálkodás-vadászat szakterületével. Tevékeny munkásságot folytatott a számszerűsítés nagyvad-immobilizációban. Jelentős eredményt ért el a dámvaddal kapcsolatos kutatásokban. Rekonstruálta az ősi magyar reflexíjat. Bebizonyította, hogy az ősmagyarok rettegett fegyverének tika a szarulemez erősítésű halenyvbe ágyazott szarvasín volt. Levezett a világ összes jelentősebb íjászszövetségével. Sokat tett a szakmérnökök ökológiai ismereteinek bővítése érdekében. A törekény, szerény, finom természetű kutató, genetikus-zoológus egyetemi tanár a Magyar Tudományos Akadémia doktora „Honoris causa” doktor. Emberi és vadásznagyságát igazolja, hogy a vadat 30-40 méterre megközelítő íjas vadászatot tartotta csupán igazi vadászatnak.

Bárony István Mezőgazdasági Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium – Csongrád

- Vadkárrelhárítás, megelőzés (a hasznos vadállomány környezetterhelő hatásának csökkentése, védekezés a vadkárosító hatásai ellen, technológiai, technikai, vegyi védekezési, megelőzési módok).
- A természetes és gazdasági hasznosítás alatt álló vadállomány nevelése, tenyésztése (vadon tenyésztés, mennyiségi, minőségi állomány szabályozás, minősítés, trófeabírálat, vérfrissítés, kibocsátás, telepítés).
- Mesterséges vadtenyésztés (apró- és nagyvad mesterséges tartása, tenyésztése – félvad és intenzív tenyésztési technológiák).
- Állományhasznosítás (élővadbefogás és vadászat különböző módjainak gyakorlása).
- Feldolgozás (lőttvad-teríték kezelése, darabolása, időleges hűtőtárolása, vadbőr kikészítés, időleges tartósítás, trófeák – agyar, szarv, agancs – pre-

parálása, montírozása, apró- és nagyvad feldolgozása, manipulálás, áru-előkészítés, csomagolás, tárolás, szállítás).

- Vadászati szolgáltatás (vendégvadásztatás, kísérés, vendégház, vendégház gondozása, vendéglátás).
- Értékesítés, vadkereskedelem (vadleadás, átvétel, minősítés).

A vadász, vadtenyésztő szakképesítés az egyik azok közül, amelyre alapozva a Magyar Agrárkamara mesterképzést szervez. (Hivatásos vadász azonban csak az lehet, aki rendelkezik az előírt szakképzettséggel és tagja a Vadász kamarának.)

Vadász, vadtenyésztő szakképzést folytató intézmények:

- Bárony István Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Csongrád

Herman Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium – Szombathely

- Diana Vadász-Felnőttképző Alapítványi Szakképző Iskola és Kollégium, Csongrád
- Egri Mezőgazdasági Szakközép- és Szakképző Iskola és Kollégium, Eger
- Baross László Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakiskola, Mátészalka
- Marcali Városi Önkormányzat Szechenyi Zsigmond Szakközép- és Szakiskolája, Somogyzsitfa – Szöcsénypuszta

A kétéves időtartamú vadgazdálkodási technikus szakképzés érettségire, illetve a középiskola utolsó évfolyamának eredményes elvégzésére épül, és csak iskolarendszeren belül oktatható. Felnőttek csak a szakközépiskolai esti vagy levelező tagozatos képzésben való részvétel esetén szerezhetik meg a technikus képesítést. A technikusképzést lezáró szakmai vizsga írásbeli, gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből áll.

A vadgazdálkodási technikus képesítést szerettek képesekké válnak a vadászati, vadgazdálkodási feladatok megoldása mellett az ágazati termelési, üzemeltetési folyamatok előkészítésében, levezetésében való közreműködésre, a kutatási-fejlesztési munkában felsőfokú képzettséget nem igénylő részfeladatok elvégzésére, középszintű vezetői munkakörök betöltésére is.

A végzett technikusok – az előírt szakmai gyakorlati idő után (5 év) – jogosultak az éves vadgazdálkodási terv elkészítésére.

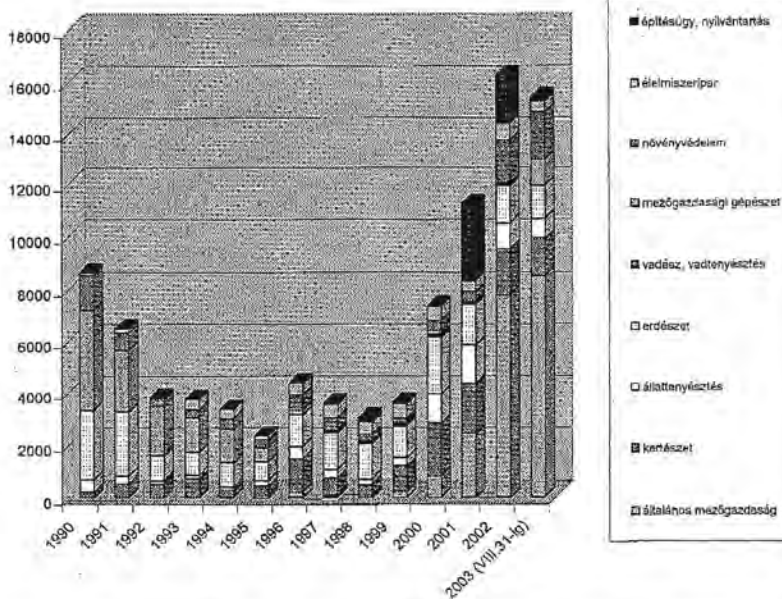
A vadgazdálkodási technikus munkája sajátos ágazati tevékenység, amelynek főbb területei:

- A vadgazdálkodás termelési technológiájának megfelelő munkafeladatok középszintű tervezése, előkészítése, levezetése, vezénylése, a végrehajtás ellenőrzése és értékelése (vadtakarmány-gazdálkodás, készletezés, sza-

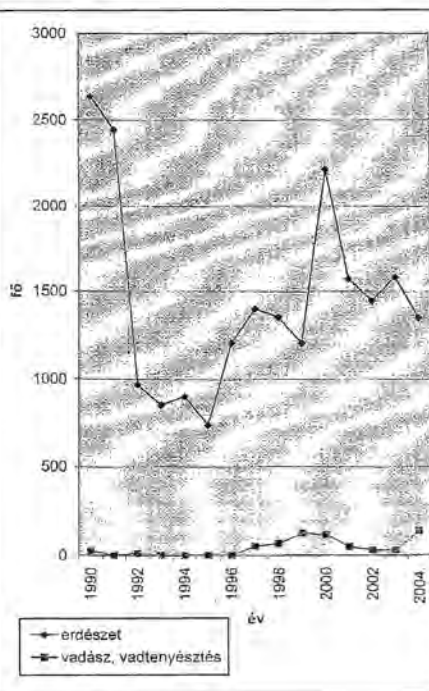
Iskolarendszerű képzésben vizsgára jelentkezett nappali és levelező tagozatos tanulók számának alakulása a 2003. és 2004. évben

Szakképesítés OKJ száma	Szakképesítés megnevezése	Képzőhely székhelye	Vizgázott, illetve vizsgára jelentkezettek	
			2003	2004
51-0200	Erdésztechnikus	Sopron	4	
52 6262 01	Erdésztechnikus	Sopron	45	45
52 6262 01	Erdésztechnikus	Sopron (levelező)	10	18
52 6262 01	Erdésztechnikus	Szeged	41	43
52 6262 01	Erdésztechnikus	Szeged (levelező)	41	30
52 6262 01	Erdésztechnikus	Barcs	55	17
52 6262 01	Erdésztechnikus	Mátrafüred		31
52 6262 01	Erdésztechnikus	Mátrafüred (levelező)		21
52 6262 01	Erdésztechnikus	Somogyzsítfá-Szöcsénypuszta		15
52 6262 01 Erdésztechnikus összesen			196	203
52 5411 05	Fafeldolgozó technikus	Sopron	14	9
52 5411 05	Fafeldolgozó technikus	Debrecen	8	11
52 5411 05 Fafeldolgozó technikus összesen			22	19
34 6280 02	Erdészeti gépész	Piliscsaba	10	
34 6280 02 Erdészeti gépész összesen			10	
33 6262 01	Erdészeti szakmunkás	Somogyzsítfá-Szöcsénypuszta	7	7
33 6262 01	Erdészeti szakmunkás	Ásothalom	47	50
33 6262 01	Erdészeti szakmunkás	Miskolc	6	
33 6262 01 Erdészeti szakmunkás összesen			70	57
21 6262 01	Erdőművelő	Miskolc	14	5
21 6262 01 Erdőművelő összesen			14	
21 5262 01	Famegn munkáló	Szigetszentmárton		5
21 5262 01 Famegn munkáló összesen				5
31 6262 01	Fakitermelő	Miskolc		10
31 6262 01 Fakitermelő összesen				10
Erdészsképzés mindösszesen			312	294
33 6203 02	Vadász, vadtenyésztő	Csongrád (Bársony SZKI)	21	21
33 6203 02	Vadász, vadtenyésztő	Eger	14	13
33 6203 02	Vadász, vadtenyésztő	Somogyzsítfá-Szöcsénypuszta	25	24
33 6203 02	Vadász, vadtenyésztő	Somogyzsítfá-Szöcsénypuszta (levelező)	20	10
33 6203 02	Vadász, vadtenyésztő	Csongrád (Diana SZKI)	28	75
33 6203 02	Vadász, vadtenyésztő	Mátészalka		13
33 6203 02 Vadász, vadtenyésztő összesen			108	156
52 6203 02	Vadgazdálkodási technikus	Csongrád (Bársony SZKI)		13
52 6203 02	Vadgazdálkodási technikus	Csongrád (Diana SZKI)		53
52 6203 02	Vadgazdálkodási technikus	Hajdúböszörmény		16
53 6203 02	Vadgazdálkodási technikus	Eger		17
52 6203 02	Vadgazdálkodási technikus	Szombathely		28
52 6203 02	Vadgazdálkodási technikus	Somogyzsítfá-Szöcsénypuszta (levelező)		25
52 6203 02 Vadgazdálkodási technikus összesen				135
Vadászsképzés összesen			108	291

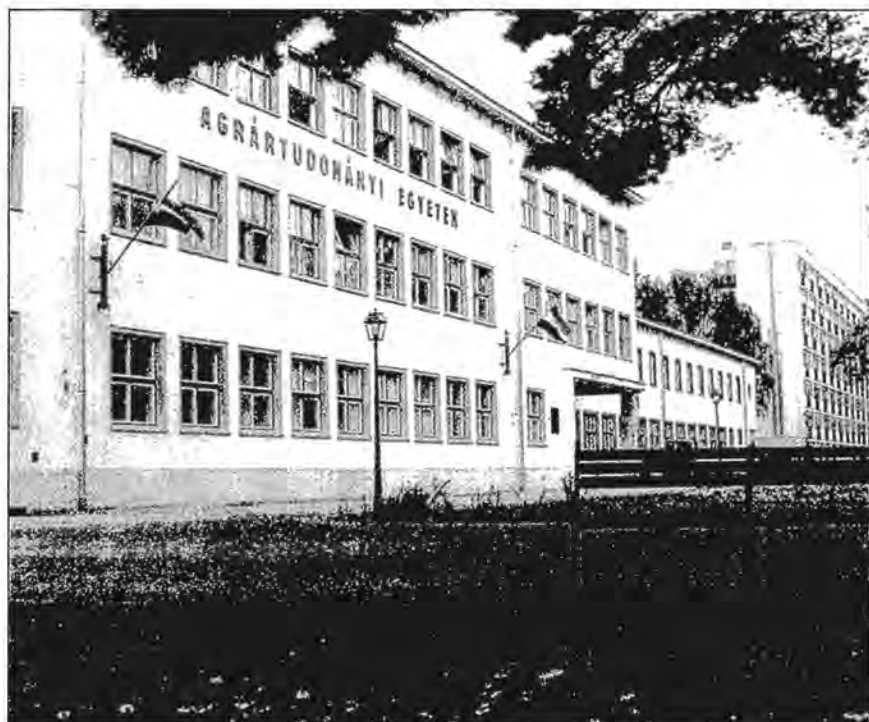
Iskolarendszeren kívüli képzésben résztvevők számának alakulása 1990-2003 között

Iskolarendszeren kívüli képzésben kiadott szakmai bizonyítványok számának alakulása 1990-2003 között (FVM ágazatába tartozó képzések)

Iskolarendszeren kívüli erdész- és vadászképzésben résztvevők számának alakulása

Debreceni Egyetem

porítás, vadvédelem, tenyésztés, állománynevelés, állományszabályozás, állományhasznosítás, feldolgozás, értékesítés).

- Integrált és intenzív természet- és környezetvédelem az ágazati, valamint szakhatósági keretek között.
- A mindenkori vadászati, vadgazdálkodási törvények betartása és betartatása, vagyonvédelem.
- Vadászati szolgáltatás – vadászvendégfogadás, kísérés, vendéglátás, vadásztatás és vadászturizmus szervezése, preparálás, ismeretterjesztés, tájékoztatás.
- Vadbiológiai természetvédelmi és környezetvédelmi kutatási, fejlesztési tevékenység – megfigyelés, felmérés, adatszolgáltatás, új módszerek és tech-

nológiák kipróbálása, bevezetése és alkalmazása.

Vadgazdálkodási technikus szakképzést folytató intézmények:

- Bársony István Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Csongrád
- Diana Vadász-Felnőttképző Alapítványi szakképző Iskola és Kollégium, Csongrád
- Széchenyi István Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Hajdúböszörmény
- Vadas Jenő Erdészeti Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium, Mátrafüred
- Marcali Városi Önkormányzat Széchenyi Zsigmond Szakközép- és Szakis-

kolája, Somogyzsitfa – Szőcsény-
puszta

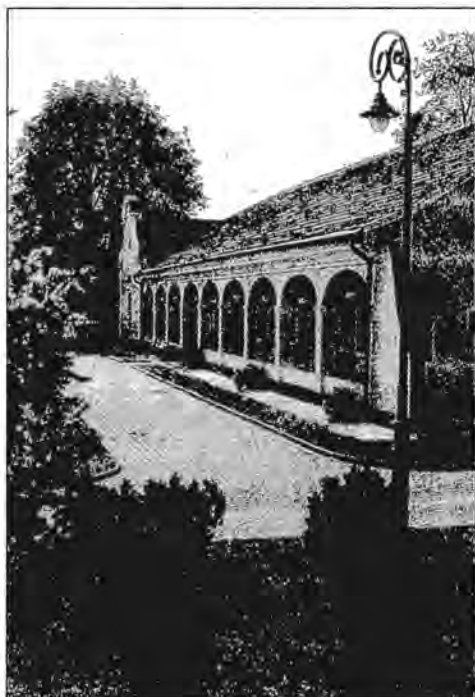
- Herman Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, Szombathely-Olad

Különlegesség a középfokú vadászati szakképzésben a vadászpuskaműves-képzés, ami szakmai előképzettségre épülő tanfolyami oktatás. A szakképzés célja a vadgazdálkodás számára olyan szakemberek kiképzése, akik képesek a vadgazdálkodás záróaktusának, a vadászatnak legfőbb eszközeit képező vadászfegyverek szakszerű és biztonságos javításának, átalakításának elvégzésére, esetenként ilyenek elkészítésére.

A vadászati szakképzésben az elmúlt években ellentétes irányú tendenciák voltak érzékelhetők. Míg az ifjúsági képzésben a beiskolázott tanulók száma országos mértékben lassan, de folyamatosan csökkent (pl. a jelentős hagyományokkal rendelkező barcsi iskolában szünetel a képzés), a felnőttképzésben növekedett a vadász, vadtegyasztó és a vadgazdálkodási technikus szintű képzésben résztvevők létszáma.

Azt is tapasztaljuk, hogy a vadászati szakképzés beindításának gondolatával foglalkozó iskolák száma – különösen a legutóbbi két esztendőben – jelentősen növekszik (pl. Sopronban, Tatán, Gyomaendrődön).

A felsőoktatásban az alapképzésben vadgazda mérnökök képzése folyik (Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum), illetve vadgazdálkodási szakirányú főiskolai szintű képzés (Károly Róbert Főiskola, Szent Ist-

Károly Róbert Főiskola, Mezőgazdasági Főiskolai Kar,
Vadgazda Mérnöki Szak – Gyöngyös

ván Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Főiskolai Kar) A felsőfokú vadászati ismereteket fakultációs képzésben is el lehet sajátítani, amelyet követően vadászati szakvizsga tehető (Veszprémi Egyetem, Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar, Kaposvári Egyetem Állattudományi Kar).

Az egyetemek, főiskolák esetenként posztgraduális képzés keretében is folytatnak vadgazdálkodási szakmérnöki képzést.

A felsőfokú képzés iránt érdeklődők minden évben a felvételi tájékoztatóból értesülhetnek arról, hogy az adott évben melyik intézmény, milyen vadászati, vadgazdálkodási képzést indít.

A közeljövőben a felsőoktatás struktúrájában jelentős változás következik be. Magyarország csatlakozott az Európai Felsőoktatási Térhez, így 2010-ig a hagyományos elkülönült főiskolai és egyetemi képzési szintek megszűnnek és helyükbe az ún. Bolognai Nyilatkozatban megfogalmazott kétciklusú képzés lép.

A felsőoktatás modernizációjának részletes feladatait a Magyar Universitas Program foglalja keretbe. A felsőfokú vadász-képzés tekintetében a kétciklusú képzésre jelenleg többféle elgondolás is létezik. A következő évek feladata, hogy a 3 éves első ciklus (bachelor, magyarul felsőfokú alapképzés) és a további 2 éves második ciklus (master, azaz mesterképzés) tartalma, és a megszerezhető képesítések jellege kidolgozásra kerüljön.

A vadászati képzésben új lehetőséget jelent az ún. felsőfokú szakképzés. A Szegeđi Tudományegyetem Mezőgazdasági

Főiskolai Kara (Hódmezővásárhely) új vadászati szakképzés bevezetését kezdeményezte 2001-ben. A Magyar Akkreditációs Bizottság – vadgazdálkodási technológus elnevezéssel – elfogadta az akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés tervét. A két éves képzésre várhatóan már a 2004/2005. tanévtől lehetőség nyílik. A tervbe vett képzés szakmai célja és tartalma hasonló a hagyományos technikusképzéshez, de a kiegészítő tantárgyak (modulok) eredményes elvégzésével a hallgatók kreditpontokat szereznek és lehetőséget kapnak arra, hogy tanulmányaikat – felvételi eljárás nélkül – a főiskolai kar második évfolyamán szakirányú alapképzési szakon folytassák.

A vadászati ágazati képzés sajátossága, hogy a szakképzett vadászok, vadgazdálkodási szakemberek mellett amatőrök, sportvadászok is vadászvizsgát tehetnek.

Domokos Sándor

Vadászati szakképzést folytató egyetemek, főiskolák

Szent István Egyetem
2100 Gödöllő, Páter K. u. 1.
Tel: 06-28 410 200

Nyugat-Magyarországi Egyetem
9400 Sopron, Bajcsy Zs. u. 4.
Tel: 06-99 311 100

Kaposvári Egyetem
7400 Kaposvár, Guba S. u. 40.
Tel: 06-82 314 155

Debreceni Agrártudományi Egyetem
4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
Tel: 06-52 486 288

Károly Róbert Főiskola
3200 Gyöngyös, Mátrai u. 36.
Tel: 06-37 518 447

SZTE Mezőgazdaság Főiskolai kar
Hódmezővásárhely,
Andrássy út 15.
Tel: 06-62 246 466

Vadászati szakképzést folytató iskolák címjegyzéke

Bársony István Mezőgazdasági
Szakközépiskola, Szakiskola és
Kollégium
6641 Csongrád, Szentesi u. 2/a.
Tel: 06-63 570 820

Diana Vadász-Felnőttképző
Alapítványi Szakképző Iskola és
Kollégium
6640 Csongrád, Jókai u. 14.
Tel: 06-63 483 790

Egri Kereskedelmi, Mezőgazdasági,
Vendéglátóipari Szakközépiskola,
Szakiskola és Kollégium
3300 Eger, Mátyás király u. 52-54.
Tel: 06-36 518 532

Marcali Város Önkormányzat
Széchenyi Zs. Szakközép- és
Szakiskolája
8734 Somogyzsitfa –
Szócsénypuszta, Ady Endre u. 8.
Tel: 06-85 312 051

Széchenyi István Mezőgazdasági
Szakközépiskola és
Szakmunkásképző Intézet
4220 Hajdúböszörmény, Radnóti
Miklós u. 3.
Tel: 06-52 371 062

Vadas Jenő Erdészeti és
Vadgazdálkodási Szakképző Iskola
és Kollégium
3232 Mátrafüred, Erdész u. 11.
Tel: 06-37 520 250

Bethlen Gábor Szakképző Iskola és
Kollégium
5500 Gyomaendrőd, Hősök útja 40.
Tel: 06-66 386 028

Herman Ottó Kertészeti,
Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási
Szakképző Iskola és Kollégium
9701 Szombathely, Ernst K. u. 1.
Tel. 06-94 512 420

Baross László Mezőgazdasági
Szakközépiskola és Szakiskola
4701 Mátészalka, Baross L. u. 12-14.
Tel: 06-44 500 376

Jávorka Sándor Mezőgazdasági
Szakközépiskola és
Szakmunkásképző Intézet
2890 Tata, Új u. 19.
Tel: 06-34 587 580

Dráva-völgye Középiskola
7570 Barcs, Latinca S. u. 13.
Tel: 06-82 462 611

ÉLETRE A SZÜLŐ NEVEL

Az etológia, az állatok viselkedésének, magatartásának megfigyelése viszonylag friss tudományág, kevesebb, mint egy évszázados múltra tekinthet vissza. Előtte még az „öszöntszemlélet” uralkodott, amikor az állattan tudorai úgy vélték, minden jószág a vele született magatartást cselekszi, azaz ösztönösen viselkedik – egyszóval oktan állat. E szemlélet felvirágoztatója a vallás volt, a Bibliában szereplő állatokat sem vették állatszámba, hiszen „az ember uralkodott rajtuk.”

Ennek ellenére már több száz esztendő könyvekben is találunk igen érdekes, az állatok magatartásával kapcsolatos leírásokat, ám ezek nem tudományos jellegűek – legalábbis a ma elvárásai sze-

rint. Ám úgy gondolom, mégis érdemes régi könyveket böngészgetni, hiszen megannyi hasznos adatot lelünk bennük. Néha olyanokat is, amelyeken a mai korszerű könyvek könnyedén átléptek...

Sajnos a ma szakirodalma sem mindig egységes. Azt nem mondanám, hogy ahány könyv, annyi adat, komoly eltérések azonban adódhatnak. Sőt, meggyőződésem, hogy még a legismertebb vadfajok esetében is az etológiai kutatások és a vadbiológia egyaránt sok meglepetéssel fog szolgálni. Írásom végén megadom azon fontosabb könyvek jegyzékét, amelyekből szemezgettem. A cikkekét természetesen nem, lévén akkor a felsorolás túl hosszúvá nyúlna...

Fészeklakó, fészekhagyó

A fészeklakó madarakra nem igazán jellemző, hogy komolyabban tanítanak fiókáikat. Kivételt talán csak a ragadozó madarak illetve a magasabb intelligenciával megáldott fajok, például varjúfélék képeznek. A legtöbb faj kikölti, majd felneveli fiókáit, egy ideig még kirepülés után is táplálja őket, majd útjukra bocsátja a feleseperedett tollasokat. Néhány madárnál azonban megfigyelhető, hogy tovább együtt marad a család. A szarkánál a család például még sokáig összetart, s ez idő alatt a fiókák ellesnek egy-két létfenntartási trükköt szüleiktől. Talán ezzel is magyarázható, hogy e faj ennyire alkalmazkodó? Más fa-

joknál, teszem azt a dolmányos varjúnál pedig még intenzívebben „járják ki” a fiókák az élet iskoláját. A szarkához hasonlóan, egy ideig még szüleikkel maradnak, ám augusztustól nagyobb csoportokban élve tanulnak az idősebbektől.

A fészekhagyó madarak látszólag több törődést kapnak szüleiktől, mint a fészeklakók. Ez azonban csak látszólag igaz, hiszen náluk is változó arányban érvényesül a tanult és az öröklött viselkedés. Néhány tudatosnak tűnő viselkedésforma bizony a génekben lapul.

A fogoly jó példa erre. Értelmi képességeit – ha szabad így mondanom – ösz-

sze sem lehet vetni teszem azt egy szarkáéval, mégis sokkal tudatosabbnak tűnik a fiókanevelése. A fogolypár monogám, míg a tyúk költ, a kakas őrködik. Ha ellenség közeledik, sérültnek tettei magát és elcsalja a ragadozót a fészektől. E cselekedete nemritkán az életébe kerül. (Önfeláldozás?) A frissen kikelt csibéket is ő vezetgeti takarásba, s egészen addig a pelyhesekkel marad, míg párja meg nem érkezik a fészekalj másikkal felé. Ekkortól a pár együtt vezeti csibéit, s a kakas feladata ez esetben is (ha szükség van rá) a ragadozók megtervezése. A csibék folyton együtt vannak szüleikkel, így tanulnak tőlük. A család zárt egységet képez, ám előfordulhat, hogy befogadják más fészekaljak árván maradt csibéit is. Sajnos azt, hogy a fogolycsibék „mit hoznak magukkal a tojásból”, illetve mit tanulnak szüleiktől, tudomásom szerint még senki sem vizsgálta.

A fácánnál már kicsit más a helyzet. Itt következtethetünk arra, hogy a csibék sokat, nagyon sokat tanulnak szüleiktől. Ugyanis a mesterségesen tenyésztett, kiengedett fácán már nem igazán él meg a természetben! Vagy nem tud kellőképpen rejtőzködni, vagy nem leli meg a táplálékot, vagy pedig nem tud territóriumot foglalni, vagy nem költi ki a tojásokat. (És persze a betegségekkel szemben sem ellenálló.)

E fajnál a tyúk készíti fel csibéit az életre. A tojásokat csak ő üli, a kakas, a fogolytól eltérően, nem védelmezi párját és fészket. (Már amelyik tyúk üli. Az ember által felnevelt fácányúkokról ez ma már vajmi ritkán mondható el.) Mivel a tyúk egyszerre kezdi ülni a tojásokat, a csibék is egyszerre kelnek ki. A csibéket is a tojó vezeti, előbb kisebb, majd egyre nagyobb területet járnak be táplálék után. A tyúk ősz végéig óvja csibéit.

A vetési lúdnál a szülők mellett, hogy tanítják a kislibákat, erőteljesen védik is őket a ragadozókkal szemben.

A tőkés réce fiataljait csak a tojó neveli. Ha háborított területen élnek, akkor a család nappal a sűrű nádasban tartózkodik, s csak alkonyatkor jön ki a nyílt vízre. Ám, ha biztonságban érzik

magukat, akkor fényes nappal is előjönnek. A tojó gondos anya, de viszonylag korán, a repülőképesség elérése előtt vagy közvetlenül az után magára hagyja fiókáit. A kacsatanítás főleg abban rejlik, hogy az óvatos tojó elrejt, vezetgeti fiókáit, illetve táplálékban gazdag területre vezeti őket.

Nyuszi ül...

Az etológusok igencsak meglepődtek, amikor elkezdték vizsgálni az üregi nyulak ivadékgondozását. Ugyanis az anyanyúl emberi szemszögből nézve igencsak mostoha szülő. A nőtény naponta csupán egyszer keresi fel kölykeit, igaz, mindig ugyanakkor. A kicsik öt percet szopnak, majd az anya odébbáll. Kotorékának bejáratát lezárja, és már indul is saját életét élni, egészen a következő napig. Három hetet töltenek a kölykök a vacokban, ahol a ragadozók gyakorlatilag képtelenek meglegelni őket. Nagyobb az esélye annak, hogy az anya-

nyúl esik áldozatul egy rókának vagy görbecsőrűnek, s ekkor bizony az apróságok is nyomorultul elpusztulnak.

Érdekes módon, az anya sohasem tisztítja kölykeit. Emlékeztetőül viszont mindig hagy némi ürüléket a vacokban, melyet a kicsik tíznapos koruktól meg is esznek. Ez az elfogyasztott ürülék voltaképpen taneszköz, melynek segítségével a kicsik a felnőtt nyulak táplálkozásáról kaphatnak információkat. Erre főleg az első önálló napokon lesz szükségük, amikor meg kell tanulniuk, mit lehetnek meg, és mit nem.

Az anya az elválasztásig direkt módon nem mutatja meg az ehető és mérgező növényeket! Amelyik kisnyúl hibázik, azaz az ürülékből rosszul „analizál”, annak vége. A kis üregi nyulaknak tehát gyakorlatilag szülői segítség nélkül kell felkészülniük az életre. Egy részük még a vacokban, a szoptatási időszak alatt elpusztul. Nem csoda, hogy a kicsiknek jó, ha egynegyede megéri a száznapos kort! Még jó, hogy az üregi nyúl igen szapora jószág, egy anyától évente 3-4 alkalommal, 3-8 kisnyúl is születhet!

A mezei nyúl nőténye sem nevezhető mintaanyának. A nőtény ellés előtt nem épít magának vackot, így a születtendő kicsiket kiteszi az időjárás viszontagságainak. Jól tudjuk, hány mezeinyúl-kölyök pusztul el emiatt. Igaz, igyekszik száraz, védett helyet választani, de ez nem mindig sikerül. Amint a kölykök megszülettek, és a magzatburkot elfo-

gyasztotta az anya máris magukra hagyja a kicsiket. Szerencsére az apróságok jól fejletten, szőrösen jönnek világra. Estétként, a sötétség beállta után jelenik meg a vacoknál az anya, hogy megszoptassa kölykeit. A kölykök kezdetben özszebújva várják anyjukat, majd kis területen szóródnak szét. Ha valamelyik nyúlfi elkóborog, az anya a többihez tereli. A szoptatás mintegy öt percig tart, majd a kicsik visszatérnek rejték helyükre. Ahogy múlik az idő, annál nagyobb területet birtokolnak a kisnyulak. Ha muszáj – például anyjuk elpusztul – a negyedik héttől kezdve a kicsik elvannak anyatej nélkül is. A nőtény egyébként is csak átlagosan egy hónapig ápolja kölykeit. A kanok nevelési szerepéről semmit sem tudunk. A süldönyulak élete nem könnyű, ugyanis a felnőttek gyakran elűzik őket saját legelőterületükről...

A szülők, a kölykök és a nagybácsi

A ragadozóknak sokkal több tudományt kell elsajátítaniuk, mint a növényevőknek. Míg egy növényevőnek többnyire elég, ha tudja, hol van a megfelelő táplálkozóhely, illetve miként menekülhet meg a ragadozóktól (már ha tudja), addig a ragadozóknak el kell sajátítaniuk a zsákmányszerzés minden csínját-bínját. S ez csak hosszú tanulási folyamat eredménye lehet. Ezért van az, hogy a fogásban született ragadozó kölyköket nehéz, sokszor lehetetlen visszavádatni.

A róka kétségkívül a leggyakoribb szőrmes ragadozó Magyarországon. Állományáról nincsenek is pontos adataink, ha csak annyi nem, hogy – az apróvad kárára – folyamatosan növekszik. Ma már az egész országban gyakori, sőt, egyes védett területeken a családok kisebb róka-lakótelepeket hoztak létre. A róka szociális élete, így ivadékgondo-

zási viselkedése is igencsak sokrétű. Mindkét szülő részt vesz a kölykök nevelésében, amelyek már két hónaposan előmerészkednek az odúból. Ekkor rengeteget játszanak, miközben a vadászat-hoz szükséges minden mozgásformát gyakorolnak.

Az első szilárd táplálék, amelyet kapnak az előemésztett hús. Nem sokkal később pedig már a szülőktől kapott egész tetemet is marcangolják, játszanak vele. Ez is a zsákmányszerzés egyik iskolája.

A farkasok kölyöknevelése igen összetett. Erik Zimmen német etológus igen érdekes megfigyeléseket tett e kutyafélével kapcsolatban. A farkaskölykök olykor már tíz hónaposan (igaz, többnyire csak kétévesen) kiválnak a falkából. Előbb csak szüleik területén vadásznak, majd egyre távolabb merészkednek. E távollét után megedződve, meg-

erősödve, önállósodva visszatérnek és részt vesznek kisebb testvéreik felnevelésében. A nagybácsik kölyöknevelésben betöltött szerepéről egyébként Farley Mowat is ír pompás könyvében, a Ne féljünk a farkastól-ban. Később persze terhéssé válik a szárazdajka szerep, és a nagybácsik is útra kélnek, hogy maguk is családot alapítsanak. Olykor több ezernél is több kilométert tesznek meg árkon-bokron, hegyeken és aszfalt-

utakon át. Ők azok a magányos farkasok, melyeket azelőtt ejtettek el hazánkban, mielőtt e faj megtelepedett volna nálunk.

A farkasok sokat játszanak kölykeikkel és a kölykök egymással. Ekkor tanulják meg a zsákmányszerzés alapjait is. Az igazi főpróba pedig az, amikor együtt indulnak el vadászni, kölykök, szülők és nagybácsi.

Nem disznóság!

Erdeink professzora kétségkívül a vad-disznó. Életmódja, viselkedése már csak ennek tükrében sem túlságosan egyszerű. A vaddisznók olyan kondákban élnek, amelyekben rangsor uralkodik. Ez alól még a malacok sem kivételek. A kollektív malacnevelésre összeállt kocáknál is megfigyelhető ez. A vezérkoca malacai ugyanis előnyben vannak a többi

koca malacaival szemben. Ennek eredményeképpen, gyorsabban fejlődnek, mint társaik, tehát mivel erősek, pozíciójukat a legtöbb esetben a későbbiekben is meg tudják őrizni.

A kocák malacait az ötödik hónap táján választják le. Ekkor már nem túrnak helyettük, nem tanítják őket a táplálék megkeresésére, nem kapják meg

a legjobb falatokat. Még védik őket, de ez minden. A hetedik-nyolcadik hónapban pedig kialakul a kocák és csemeték között a kenyéririgység, anyjuk konkurenciát lát malacaikban, így a kicsiknek önállósodniuk kell. S ekkor jön még a java! A malacok egymás közötti játékából hamar komoly harc lesz, miközben kialakul közöttük a rangsor. Amikor a malacok kb. tíz hónaposak lesznek, kialakul a rend.

(Két-három hónappal később ez újra felborul, az emsésüldők kimarják a kan-süldőket – de ez már egy másik történet...)

A muflonbárány fejletten jön világra, anyjával már két-három nap után csatlakozik csapatához. Az anyajuh csak saját bárányát szoptatja meg, melyet a szagáról ismer fel. A bárányt, ha kell, az anyajuh meg is védi, vagy legalábbis megpróbálja megvédeni, mégpedig mellső lábainak „kapáló” mozdulataival.

Később – miután lazult a viszony az anya és a bárány között – sem alakulnak ki családi konfliktusok. A bárányok, ha úgy érzik, hogy eljött az ideje maguktól hagyják el anyjukat. Ám még a következő ellésnél is gyakran jár együtt a két generáció.

Az őzsuta gidáját vagy még inkább gidáit valamely védett helyen, többnyire réten vagy bokrok között szüli meg. Tisztára nyalja, majd meggy táplálkozni. Kezdetben a kicsit (kicsiket) csak szoptatáskor keresi fel. A mozdulatlanul fekvő gidáknak gyakorlatilag semmilyen szaguk sincsen, sőt, szőrük rejtőszine

miatt még a légi vadászok is csak feletébb ritkán veszik észre őket. A gidák körülbelül egyhetesen már tudják anyjukat követni, amely még ekkor is gyakran elfekteti őket. A suta nyár végéig-ősz elejéig rendszeresen szoptatja a gidákat, amelyek ez idő alatt megtanulják azt is, milyen zöld takarmányt fogyaszthatnak.

A gímszarvas is hasonlóképpen viselkedik, a tehén borját eleinte csak szoptatáskor látogatja. A borjú legközelebbi ellésig anyjával marad, s ha ünő, akkor továbbra is a rudli tagja lesz. Ám ha bika, akkor egy bikacsapathoz kell csatlakoznia.

A dámborjak zöme május végén-június elején születik. Nem annyira életképes, mint az őz vagy a gím, mert az elfektetett fiatal gyakran hívja anyját jellegzetesen rövid, bégető hanggal. Erre viszont legtöbbször a ragadozók reagálnak... a közelben kóborló róka, vaddisznó vagy kutya mind hozzá sereglük.

A dámborjút a tehén igen nagy gondal neveli, két hónapos korától már együtt legelnek. Ennek ellenére a kicsi anyja újabban megtermékenyüléséig, mintegy öt hónapig szopik.

Az állatfajok többsége kifejlesztette a számára legmegfelelőbb ivadéknevelési módot. Némelyik utódgondozási módszer – emberi ésszel – talán furcsának tűnik, de egy pillanatig se feledjük: korunk állatfajai nem estek ki az evolúció rostáján. Ám, hogy az ember környezetformáló tevékenységével mit tudnak kezdeni – az már a jövő zenéje...

Kovács Zsolt

VADÁSZATI SAJTÓ, MÉDIA

Nimród Vadászújság

1027 Budapest, Medve u. 34-40.

Tel: 06-1 225 07 48

E-mail: nimrodvu@axelero.hu

www.nimrod.hu

Magyar Vadászlap

1031 Budapest, Pákász u. 7.

Tel: 06-1 242 00 42

E-mail: vke@vadaszlap.hu

www.vadaszlap.hu

A Vadgazda vadászmagazin

4032 Debrecen, Böszörményi út 138.

Tel: 06-52 508 444

E-mail: vadgazda@axelero.hu

www.helios.date.hu/vadgazda

Magasles

1052 Budapest, Fehér Hajó u. 8-10, II/7

Tel: 06-1 4 111 111

E-mail: info@magasles.hu

www.magasles.hu

ÉRDEKVÉDELMI SZERVEZETEK ELÉRHETŐSÉGEI

Országos Magyar Vadászkamara

1027. Budapest, Medve u. 34-40.

www.omvk.hu

E-mail: info@omvk.hu

Országos Magyar Vadászati Védegylet

1027. Budapest, Medve u. 34-40.

www.vadaszativdegylet.hu

E-mail: omvv@vadaszativdegylet.hu

Nemzetközi Vadvédelmi Tanács C.I.C.

www.cic-wildlife.org

E-mail: budapestoffice@cic-wildlife.org

RÁDIÓMŰSOROK

BudaPest Rádió FM 88.1

Nimród Vadászati Magazinműsor

havonta egy alkalommal,

vasárnaponként 14:35

E-mail: administrator@budapestradio.hu

Petőfi Rádió

Vadúzés és Erdőzúgás

minden pénteken 11:15

E-mail: vizydo@petofi.radio.hu

VADÁSZPORTÁLOK

Vadászati Információs Portál

Tel: 06-30 256 23 78

www.vadasz.info.hu

E-mail: vadaszinfo@invitel.hu

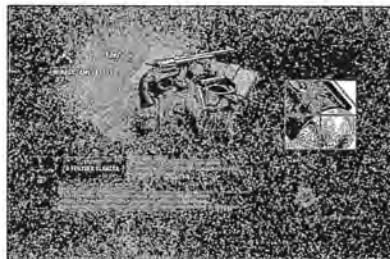

Vadászati linkgyűjtemény

www.vadaszat.lap.hu

Országos Vadászati Adatbázis

www.vadaszat.net

Fegyvertár

www.fegyvertar.hu

E-mail: info@fegyvertar.hu

Országos Vadgazdálkodási Adattár

www.vvt.gau.hu/adattar/

Elöltöltő-fegyveres Információs Portál

www.kapszli.hu

TARTALOM

2005. évi naptár	5
Tizenkét hónap	6
Visszatekintés	30
Ott a róka!	37
Kotorékozás	42
A rókák veszteség elleni immunizációjáról	53
A róka által terjesztett alveoláris echinokokkózis Európában	61
Róka	64
A róka vadászata	67
Róka-körkép	72
Szalonkázás	82
NATURA 2000	90
Magyar puskaművesek	92
Szarvasbőgő EB	100
Diana Vadász hölgy Klub	104
Évfordulósok	106
A vadászati szakképzés Magyarországon	112
Életre a szülő nevel	122
Vadászati sajtó, média	130
Címjegyzék	133
Megváltoztak a lőfegyverekről és lőszeréről szóló jogszabályok	137
A vadászatot érintő kiegészített törvény és rendelet	147

Kettner

Részletre vásárolhat mindkét üzletünkben, de ha figyeli hirdetéseinket, időben értesülhet rendszeres akcióinkról is. Katalógusunkat rendelje meg telefonon, melynek árát vásárláskor visszakapja.

FŐBB MÁRKÁS ÁRUINK:

Golyós puskák

Blaser
Mauser
Sauer
Heym
Krieghoff
Swiss Arms
Luger
Kettner

Sörétes puskák

Új: Blaser
Új: Caesar
Guerini
Benelli
Beretta
Bergamo
Campione
Baikal
Luger
Mossberg

Optika

Zeiss
Swarovski
Kahles
Leica
Bushnell
Minox
Nikon
Steiner
Luger

Ruházat

Új: Blaser
Laksen
Barbour
Fjällräven
LeChateau
Lodenfrey
Hopkins
Linzner
Elch
Meindl
Aigle

Lőszerek

Blaser CDP
RWS
Norma
Federal
Winchester
PMP
Geco
W. Romey
Weatherby
Lapua
Luger
Rottweil
Gamebore
Kettner

Kettner Vadászbolt és Nagykereskedelem

Budapest, Csepel, Rákóczi út 195-197,
Tel.: 420-4940, fax: 420-4466

Kettner Vadászbolt

Andrássy út 21.
Tel.: 351-0300, fax: 321-6695

1250 Ft

**ELEJTÉS IDEJE:
2004. SZEPTEMBER 23.
SZÉP ZALA VT. BAGOD
14,97 KG
253,10 CIC**